

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 5

БЕОГРАД 1936 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

III РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 11 ДЕЦЕМБРА 1936 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

СТЕВАН ЂИРИЋ

СЕКРЕТАР

Др. ДРАГАН ДАМИЋ

Присутни г. г. Министри: Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић, Министар унутрашњих послова др. Антон Корошец, Министар без портфеља др. Шефкија Бехмен, Министар пољопривреде Светозар Станковић, Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић, Министар правде др. Нико Суботић, Министар шума и рудника Ђура Јанковић, Министар просвете Добривоје Стошовић, Министар финансија Душан Летица, Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић, Министар без портфеља др. Михо Крек, Министар без портфеља Војислав Ђорђевић, Министар физичког васпитања народа др. Јосип Роговић.

ПОЧЕТАК У 10.10 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника II редовног састанка;

2 — Саопштење о смрти Тодора С. Тодоровића, народног посланика и комеморативни говор Претседника Народне скупштине;

3 — Саопштење о подношењу законских предлога: Министра финансија о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1937/38 годину; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде о Конкордату између Свете Столице и Краљевине Југославије; Министра грађевина о овлашћеним инжењерима; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра финансија о конвенцији између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке у циљу да се избегне двоструко опорезивање по предмету наследних такса, са закључним протоколом, закљученој у Прагу 24 фебруара 1936 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра саобраћаја и Министра правде о међународним саобраћајним конвенцијама, о превозу путника, пртљага и робе на железницама, потписаним у

Риму 23 новембра 1933 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра пољопривреде и Министра правде о међународној конвенцији за унификацију метода око вађења угледа и вршења анализе сирева са приложима А. Б. и протоколом потписивања, потписаној у Риму 26 априла 1934 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра пошта, телеграфа и телефона о Светској поштанској конвенцији закљученој и потписаној у Каиру 20 марта 1934 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде, Министра војске и морнарице о ваздушној пловидби између Краљевине Југославије и Немачког Рајха, потписаног на Бледу 3 септембра 1936 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде о споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Белгије о међусобној судској помоћи у грађанским и трговачким стварима са допунским протоколом, закљученом у Брислу 20 фебруара 1936 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра трговине и индустрије о допунском протоколу уз

Уговор о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924 године, потписаном у Риму 26 септембра 1936 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде о уговору о концилијацији, о арбитражи и о судском расправљању између Краљевине Југославије и Данске, потписаном у Београду 14 децембра 1935 године; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде о конвенцији о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова који служе за обележавање граничне линије између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске, потписаној 9 новембра 1935 године у Софији; Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде о конвенцији између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима, које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима, потписаној у Лондону 27 фебруара 1936 године;

4 — Саопштење законског предлога Рудолфа Плесковича и другова, народних посланика, о оснивању фонда за санацију фондова Братинских благајни и одбијање хитности;

5 — Саопштење о подношењу на сагласност уредба Министарског савета: о измени Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника од 23 новембра 1934 године; о ступању на снагу § 20 Закона о извршењу и обезбеђењу од 31 јула 1934 године; о Дирекцији средских припомоћних завода у Сарајеву, донету на основу § 72 тачка 9 и § 98 Финансијског закона за буџетску годину 1936/37; о одлагању извршења за земљорадничке дугове; о државној гаранцији за кредите Главном савезу српских земљорадничких задруга у Београду; о проширењу телефонских инсталација и телефонске мреже у Београду, Загребу и Љубљани и о начину финансирања ових радова; о санацији Савеза земљорадничких задруга у Новом Саду;

6 — Саопштење о потврђеним законима;

7 — Саопштење извештаја Главне контроле о стављању виза са резервом на решења Министарског савета;

8 — Саопштење извештаја Верификационог одбора о доласку нових народних посланика за Срезове: требињски, царибродски, жупски, малешки, прилепски, неготински и бањски;

9 — Саопштење о конституисању сталних скупштинских одбора;

10 — Саопштење интерпелација народних посланика: Секуле Зечевића на Претседника Министарског савета о хитном продужењу Уредбе која забрањује оснивање трговачких радњи великог обима, о заштити националних привредника, о сузбијању странаца из нашег привредног живота и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Претседника Министарског савета о поступању према националном чиновништву и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Претседника Министарског савета о писању листова: „Словенец“ и „Самоуправа“ и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Претседника Министарског савета о намерама Краљевске владе у вођењу националне и економске политике и усвајању првенства; Милана Божића и другова на Министра

унутрашњих послова о поступању полицијских власти према селацима из околине Сарајева на дан 4 марта 1936 године у Сарајеву; Манфреда Папштровића на Министра саобраћаја и Министра социјалне политике и народног здравља о уређењу услова рада на бродовима и социјалног стања поморских радника и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Министра шума и рудника о повреди стечених права општине Бјелобрдске на шуму Думницу и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Министра шума и рудника о афери „Криваје“ и главном виновнику Фрицу Регенштрајфу и усвајање првенства; Војислава Лазича на Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова о спровођењу општинских избора и усвајање првенства; Милана Божића и другова на Претседника Министарског савета о политичкој ситуацији у земљи; Августина Лукачича и другова на Министра саобраћаја о повећању броја железничког осебла и уређење њихове службе на подручју Железничке дирекције у Љубљани; Мите Димитријевића и другова на Министра правде о поступању према политичким осуђеницима; Рајка Турка и другова на Министра финансија о отпуштању дневничара Пореске управе у Доњем Логатцу; Рајка Турка и другова на Министра финансија о нередовном исплаћивању пензија у Дравској бановини; Рудолфа Плесковича и другова на Министра финансија о нередовном исплаћивању припадности државним службеницима у Дравској бановини; Рајка Турка на Министра унутрашњих послова о полицијском претресу стана;

11 — Саопштење Министара о одговорима на интерпелације народних посланика: Милана Божића и другова о поступку полицијских органа према селацима из околине Сарајева на дан 4 марта 1936 године у Сарајеву; Манфреда Папштровића о уређењу услова рада на бродовима и социјалног стања поморских радника — када прикупе потребне податке; Мите Димитријевића и другова о поступању према политичким осуђеницима, — када буде стављена на дневни ред;

12 — Саопштење захтева Министра правде о продужењу кривичног поступка противу народних посланика;

13 — Молбе и жалбе;

14 — Разна акта;

15 — Једногласно усвајање резолуције поводом десетогодишњице смрти Николе Пашића да Народна скупштина украси своје дворане његовим попрсјем и комеморативни говор Претседника Народне скупштине Стевана Ђирића;

16 — Одговор Претседника Народне скупштине на кратка питања народних посланика: Војислава Лазича (три), Рудолфа Плесковича и др. Војислава Дошена.

Говорници: Војислав Лазич (четири пута), секретар др. Драган Дамић, Претседник Народне скупштине Стеван Ђирић (осам пута), Рудолф Плескович (два пута), Министар шума и рудника Ђура Јанковић (три пута), Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић (четири пута), Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић, др. Војислав Дошен.

Дневни ред: Утврђивање дневног реда.

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, отварам III редовни састанак Народне

скупштине. Молим господина секретара да изволи прочитати записник прошле седнице.

Секретар др. Драган Дамић прочита записник II редовног састанка.

Претседник Стеван Ђирић: Има ли ко од господе народних посланика, да учини какву примедбу на прочитани записник? (**Војислав Лазић:** Молим за реч.) Господин Војислав Лазић, има реч да учини примедбу на прочитани записник.

Војислав Лазић: Господе народни посланици, прочитани записник није вођен онако као што Пословник прописује. У оном делу записника који говори о тражењу Министра правде да се издају извесни народни посланици суду, није верно претстављен, односно није записано оно што је требало да се у записник унесе. Тамо стоји врло кратко написано: саопштава се захтев Министра правде, да се издају суду народни посланици: Миленко Глишић, Војислав Лазић, итд. итд., али се не каже ко тужи те народне посланике и по коме они закону одговарају. Није довољно, господе народни посланици, да се у записнику напише само то да Министар правде тражи издавање, без саопштења ко њих тужи. Може се помислити да су ти народни посланици починили какво зло дело, убили људе, извршили крађу или учинили какав велики злочин. Док, међутим, ја, господе, колико се мене тиче, када сам чуо на прошлој седници, да Министар правде тражи моје издавање суду, а не знам зашто, ја сам се потрудио да потражим односна акта и да видим зашто ме тражи.... (**Милан Лазаревић:** Кажи због чега тражи?).... Зато сам молио да се запише у записник, зашто ме тражи.

Претседник Стеван Ђирић: Молим г. Лазаревића да не упада говорнику у реч.

Војислав Лазић (наставља): Господе народни посланици, тражи се моје издавање суду по тужби Претседника Краљевске владе г. др. Милана Стојадиновића, да сам ја њему нанео увреду на једном мом политичком збору. То није констатовано у записнику и то треба да стоји записано, по чијој тужби треба да одговарам. Ја свечано изјављујем, да не тражим заштиту вашу по овој тужби г. др. Милана Стојадиновића, јер ја ћу све доказати на суду што сам рекао о њему као претседнику владе. (Одобравање на левици.) Зато протестујем против тога записника и тражим да се од сада у записник уписује тачно, зашто Министар правде тражи издавање посланика суду, по чијој тужби и за које дело. То је моја примедба, и молим г. секретара да је прими, а ми опозициони народни посланици не бојимо се Владиних тужби.

Претседник Стеван Ђирић: Молим г. секретара да се изјасни, да ли прима ову примедбу на записник.

Секретар др. Драган Дамић: Молим г. Лазића, да прими до знања да његову примедбу не примам због тога што је записник састављен онако како предвиђа чл. 32 Закона о пословном реду Народне скупштине.

Претседник Стеван Ђирић: Г. секретар не прима примедбу. Прима ли Народна скупштина за-

писник онако како је прочитан? (Прима.) Објављујем да је записник примљен.

Господе народни посланици, имам да вам саопштим тужну вест, да је наш политички и посланички друг Тодор С. Тодоровић преминуо 21 новембра у свом родном месту Великом Извору, код Зајечара. (Сви народни посланици устају и кличу: Слава му!)

Покојни Тодоровић, по завршеној основној школи и нижој гимназији, одао се је земљорадњи, а доцније и политичком раду. У политички живот он улази још 1906 године као присталица Сељачке слоге, на чијем је програму те године на изборима за народне посланике кандидован, али му је за мандат недостајао један врло мали број гласова. Од 1906 до 1911 био је претседник општине у Великом Извору. После ратова у којима је учествовао приступио је Савезу земљорадника, на чијем је програму изабран за члана Уставотворне скупштине.

Као претседник општине и народни посланик, покојни Тодоровић радио је много на подизању културних и националних установа у своме крају.

На изборима од 5 маја 1935 године изабран је опет за народног посланика за Срез зајечарски.

У последње време његово здравље било је јако оронуло док нам га није најзад смрт отргла из наше средине. Дубоко жалећи његову изненадну смрт, ја вас позивам, господе народни посланици, да устајањем са својих места одамо последњу пошту нашем почившем другу Тодору С. Тодоровићу. Слава му! (Сви народни посланици стојећи кличу: Слава му!).

Изволите чути законске предлоге.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Министар финансија подноси Народној скупштини на решење предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1937/38 годину. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1937/38 годину, биће упућен Финансијском одбору.

Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о конкордату између Свете Столице и Краљевине Југославије. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: За проучавање овога Законског предлога биће изабран нарочити одбор.

Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Министар грађевина подноси Народној скупштини на решење предлог Закона о овлашћеним инжењерима. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: За проучавање овога Законског предлога биће изабран нарочити одбор.

Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар

финансија подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о конвенцији између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке у циљу да се избегне двоструко опорезивање по предмету наследних такса, са закључним протоколом, закљученој у Прагу 24 фебруара 1936 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар саобраћаја и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о међународним саобраћајним конвенцијама, о превозу путника, пртљага и робе на железницама, потписаним у Риму 23 новембра 1933 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар пољопривреде и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о међународној конвенцији за унификацију метода око вођења угледа и вршења анализе сирева са приложима А и В и протоколом потписивања, потписаној у Риму 26 априла 1934 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар пошта, телеграфа и телефона подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о Светској поштанској конвенцији, закљученој и потписаној у Каиру 20 марта 1934 године, са Закључним протоколом, Правилником за њено извршење, одредбама о преносу писмоносне поште ваздушним путем и закључним протоколом тих одредаба као и са Угодама: о писмима и кутијама са означеном вредношћу, о поштанским пакетима, о поштанским упутницама, о поштанским налозима, о поштанским вирманима и о претплатама на новине и повремене списе, заједно са правилницима за извршење тих Угодаба, њиховим додатцима и закључним протоколима. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар војске и морнарице, подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о конвенцији о ваздушној пловидби између Краљевине Југославије и Немачког Рајха, потписаној на Бледу 3 септембра 1936 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Белгије о међусобној судској помоћи у грађанским и трговачким стварима са допунским протоколом, закљученом у Бриселу 20 фебруара 1936 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о допунском протоколу уз Уговор о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924 године, потписаном у Риму 26 септембра 1936 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о уговору о концилијацији, о арбитражи

и о судском расправљању између Краљевине Југославије и Данске, потписаном у Београду 14 децембра 1935 године. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о конвенцији о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова који служе за обележавање граничне линије између Краљевине Југославије и Бугарске, потписаној 9 новембра 1935 године у Софији. (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о конвенцији између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима, које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима, потписаној у Лондону 27 фебруара 1936 године. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Сви ови законски предлози биће упућени већ постојећем Одбору за проучавање међународних споразума и уговора. Изволите чути посланичке законске предлоге.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Рудолф Плескович и другови, народни посланици, подносе Народној скупштини на решење предлог Закона о оснивању фонда за санацију пензијских фондова Братинских благајна и траже да се огласи за хитан. (Предлог закона оштампан у прилогу II редовног састанка од 24 октобра 1936 године).

Претседник Стеван Ђирић: За проучавање овога законског предлога биће изабран нарочити одбор, али пре тога има реч народни посланик г. Плескович да образложи хитност овог законског предлога.

Рудолф Плескович: Главне братинске благајне, које спроводе осигурање рудара у случају болести, несреће, изнемоглости, старости и смрти налазе се у великим финансијским потешкоћама. Нарочито тешке прилике владају у пензионој грани рударског осигурања, која грана бележи код појединих Главних братинских благајни — Љубљана и Сарајево — већ знатне годишње дефиците у њиховом пословању.

Узроци ових дефицита разноврсни су:

1) Главне братинске благајне са старим чланством, а које су спроводиле пензиона осигурања рудара већ пре Светског рата, имале су великих губитака на премијским резервама услед депресијације новца као и због ратних зајмова, које су биле принуђене да субскрибирају. Када су била године 1925 донета стара Правила братинске благајне, која су измењена у 1933 години, имала је сама Главна братинска благајна у Љубљани по овим Правилима за око 270 милиона више обавеза према својим осигураним члановима него што су износиле премијске резерве. Овај дефицит услед неповољних привредних прилика у земљи из године у годину се повећавао, тако да се Главна братинска благајна у Љубљани налази данас у скоро безизлазном положају.

2) Други разлог за пасивност Главне братинске благајне са старим чланством јесте беспослиц

која је настала услед незапамћене тешке и дуго-трајне привредне кризе, а која није мимоншла ни рударску индустрију, а нарочито рударску индустрију Дравске бановине. За време просперитета имала је Главна братинска благајна у Љубљани преко 16.000 активних чланова, док је за време најтеже привредне депресије у 1933 години овај број спао на нешто преко 9.000, а истовремено број пензионера попео се на око 6.000, тако да би три упуслена рудара код крајње ниских надница, поред својих породица, требали да уздржавају још два неупослена односно инвалидна друга.

Сви покушаји да се рударско пензионо осигурање санира из својих сопствених сретстава остали су без икаквог позитивног резултата. Иако су нова Правила Братинске благајне из 1933 године у знатној мери смањила износ пензија, а на другој страни предвидела повишење приноса на максимум — код Главне братинске благајне у Љубљани износи принос за пензиони фонд 14% од обезбеђене категоријске зараде — ипак нису биле све те мере односно жртве рудара довољне да се спасе рударско пензионо осигурање, пошто се и поред ових мера дефицит из године у годину и даље повећавао.

Ова чињеница категорички налаже одговорним факторима дужност, да се нађе сретстава и начина за спас хиљада и хиљада рударских пензионера и њихових породица, којих егзистенција је у највећој мери угрожена, а који су кроз 30 па чак и 40 година најравносније уплаћивали приносе у Пензиони фонд, док им сада под старост прети глад. А ако се не изврши санација тога питања најхитније, биће исцрпљен цео фонд, а за три-четири године остаће радници без пензије.

У истој мери као у пензионој грани рударског осигурања, потребно је прикупљање расположивих резервних сретстава и у инвалидској грани тог осигурања. Учестале рудничке несреће — Какањ, Српски Балкан, итд. — налажу потребу и дужност одговорних фактора, да унапред прикупе материјална сретства за збрињавање породица жртава тих несрећа, као и за давање ванредних и хитних помоћи. Како ни Министарство шума и рудника, ни Министарство социјалне политике и народног здравља не располажу са довољним сретствима за такве непредвиђене несрећне случајеве, то се предложеним законским нацртом ствара могућност, да држава, без приватне помоћи, обезбеди настрадалим и њиховим породицама бар најнужнија сретства за њихово издржавање.

Санација рударског пензионог осигурања, била је предмет безброј конференција и анкета заинтересованих кругова, те је наша јавност већ прилично са овим проблемом упозната. Са овим проблемом позабавила се је бивша Влада г. Богољуба Јевтића, те је Министарски савет 7 маја 1935 године на основу чл. 63 Финансијског закона за 1934 годину прописао Уредбу о установљењу Централног фонда за санацију Главних братинских благајна за осигурање радника и намештеника у предузећима, која потпадају под рударске законе у Краљевини Југославији.

Ова Уредба предвиђа установљење Централног фонда при Министарству шума и рудника са задатком, да субвенционира оне пасивне Главне братинске благајне, које би услед привредне кризе, а не својом кривицом, запале у дефицит. Пре-

ма чл. 4 ове Уредбе сретства Фонда састоје се из:

1) Приноса, које ће плаћати свака Братинска благајна у износу од 10% од наплаћених укупних улога у Пензиони одељак;

2) Рударског социјалног приноса на увоз угљена који се убире — увози преко наших речних пристаништа и то: мрког угља и брикета дин. 10 по тони; каменог угља и кокса дин. 40 по тони.

Ова Уредба значи корак унапред у погледу збрињавања наших рудара, но она ипак није ни издалека кадра да санира наше рударско осигурање у оној мери, како то финансијско стање овог осигурања изискује. Сем тога против ове Уредбе жале се готово све Подунавске државе, истичући да је 2 тач. чл. 4 Уредбе у противности са чл. XIX став други Дунавског статута. Ове жалбе биле су и предмет конферисања Привредног савета Мале антанте на последњим конференцијама Привредног савета у Букурешту и у Београду, где се је наша делегација обавезала, да ће код наше Владе издејствовати да се овај рударски социјални прирез укине.

С обзиром на предње, а пошто је наша држава већ примила на себе обавезу да укине рударски социјални принос из тач. 2 члана 4 напред поменуте Уредбе, у толико пре је потребно да се што пре донесу потребне законске мере за санирање прилика у нашем рударском пензионом осигурању. Усвајањем овог законског предлога обезбедиће се довољна материјална сретства за потпуно санирање пензионе гране рударско-социјалног осигурања.

Уредба о установљењу Централног фонда за санацију Главних братинских благајна предвиђа само опорезивање угља, брикета и кокса, док су све остале руде и рударски производи остали ослобођени од овог рударско-социјалног приноса. Ово неједнако третирање значи међутим једну неправедност према угљенокопној индустрији, која се већ и без ових специјалних терета има много више да бори са потешкоћама него метални и други радници, од којих некоји бележе и у овим тешким временима велику коњукуру односно просперитет.

Тако је на пр. према подацима привредног часописа „Компас Југославије“ од 1934 износила дивиденда код борских рудника на акцију од ном. 100 фрц. у 1926/1927 пословној години од јула 1926 до јула 1927 године 102 фрц. од јула 1927 до децембра 1927 полугод. 110 фрц., 1928 год. полугод. 187 фрц., 1929 год. полугод. 297 фрц. а дивиденде приоритетних акција: 1926/1927 год. 105 фрц.; 1927 1 јула до 31 децембра 107 фрц.; 1928 год. 190 фрц.; 1929 год. 300 фрц.

Према подацима истога часописа рудник „Трепча“, који се налази у рукама енглеског капитала, не плаћа никаквих државних пореза. Велике дивиденде ових рудника а и већи део плата водећих функционера ових предузећа не остају у земљи, већ се изливају у иностранство, које немилосрдно плећи наше велико рудно богатство и искоришћује нашу јевтину радну снагу.

Задаћа новог рударског закона биће да спречи даљне пленење наших рудних богатстава, које треба да сачувамо за наше будуће генерације, пошто важећи либерални рударски закон не представља за странце поготово никакве сметње за добивање концесије у нашој земљи. Задаћа овог

законског предлога пак јесте, да бар делимице заштити нашу радну снагу која се мора по сваку цену достојно обезбедити за случај изнемоглости, старости и смрти.

Ствар је наших финансијских стручњака да пронађу примерне ставке за опорезовање појединих руда, те предложени нацрт закона у том погледу може трпети још знатне измене. По сваку цену пак мора се очувати принцип, да се поред угљенокопних рудника опорезују рударским социјалним приносом и метални рудници а из разлога:

1) Што се ови рудници налазе у најповољнијим финансијским приликама;

2) Што је код њих у највећој мери ангажован страни капитал;

3) Што радници ових металних рудника исто тако сачињавају чланство Братинских благајна као и радници угљенокопних рудника, па нема разлога да су само привредно слабијим рударским предузећима наметнута нова давања, док се страни капитал поред државних пореских олакшица ослобађа и од ових рударско-социјалних такса.

Наша земља, иако је обдарена великим природним богатствима, остала је сиромашна, јер се њеним богатством користи странац. Наша привидна политичка слобода нас заслепљује па не видимо како падамо у све већу економску зависност од иностранства, које нас искоришћују и плени горе него своје колонијалне народе. Ово треба уочити и овом приликом када се ради о заштити наше раје, која својим знојем и крвљу натапа ровове страних предузећа из којих се из дана у дан излева златна река нашег народног блага и пуне кесе страних капиталиста. Узаконење овог законског предлога значиће смањење профитне ренте ових капиталиста у корист наших рударских радника, којима ће прикупљена средства Централног фонда послужити као нека врста реосигурање за случај несреће, изнемоглости, старости и смрти.

Пошто се налази земља у тешким социјалним и економским приликама сматрам, да је хитност оправдана.

Господе народни посланици, сматрам да је потребно да се оваква и слична социјална питања, којима се питање егзистенције широких радничких маса решава, са свом озбиљношћу овде у Народној скупштини решавају, јер ће се иначе решавати мимо нас и преко нас на улици, шта ми сви укупно не желимо. (Одобравање).

Претседник Стеван Ђирић: По параграфу 63 Пословника има реч Министар шума и рудника г. Ђура Јанковић, да изјави да ли прима хитност овог законског предлога.

Министар шума и рудника Ђура Јанковић: Господе народни посланици, ја морам да захвалим господину посланику Плесковичу на заузимању за ово тако важно питање, и могу да га уверим да ја већ неколико месеци тражим једну солуцију да би се питање санације Братинских благајни могло да стави на једну солидну базу. (Војислав Лазић: Колико година се чами?)

Ја, господине Лазићу, могу да кажем, да све што сам предузео да радим, ја сам и довршио. . . (Одобравање код већине. . .), а могу да уверим и

Народну скупштину да ћу и ово питање привести крају онако солидно, како то озбиљност самог проблема изискује.

Господе, питање санације Братинске благајне засеца дубоко како у социјалне тако и економске интересе, па ја молим госпoду посланике да ми верују, да ако би се то питање решавало брже него што то сме да буде, ја мислим да бисмо тиме учинили једну погрешку. Ја изјављујем, и ако не могу да примим хитност овога предлога, да ћу поред свега тога, сматрајући ово питање као питање првокласне важности, са највећом хитности радити док се то питање не реши. (Бурно плескање код већине).

Претседник Стеван Ђирић: Господин Министар не прима хитност. Господа народни посланици који не примају хитност овога предлога нека изволе устати, а која примају хитност нека изволе седети. (Већина устаје).

Објављујем да хитност овог законског предлога није примљена.

Изволите чути Уредбе Министарског савета.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова доставља Народној скупштини на сагласност Уредбу Министарског савета од 14 октобра 1936 године о измени Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника од 23 новембра 1934 године;

Г. Министар правде доставља Народној скупштини на сагласност Уредбу Министарског савета од 31 јула 1934 године о ступању на снагу § 20 Закона о извршењу и обезбеђењу од 31 јула 1934 године;

Г. Министар пољопривреде доставља Народној скупштини на сагласност:

Уредбу Министарског савета од 1 октобра 1936 године о Дирекцији среских припомоћних заклада у Сарајеву — донету на основу § 72 тач. 9 и § 98 Финансијског закона за буџетску 1936/37 годину;

Уредбу Министарског савета од 17 априла 1936 године о одлагању извршења за земљорадничке дугове;

Уредбу Министарског савета од 7 септембра 1936 године о државној гарантини за кредите Главном савезу српских земљорадничких задруга у Београду;

Г. Министар пошта, телеграфа и телефона доставља Народној скупштини на сагласност Уредбу Министарског савета од 16 октобра 1936 године о проширењу телефонских инсталација и телефонске мреже у Београду, Загребу и Љубљани и начину финансирања ових радова;

Г. Министар пољопривреде доставља Народној скупштини на сагласност Уредбу Министарског савета од 18 новембра 1936 године о санацији Савеза земљорадничких задруга у Новом Саду.

Претседник Стеван Ђирић: За проучавање ових Уредаба биће изабран нарочити одбор.

Изволите чути потврђене законе.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова доставља Народној скупштини за њену архиву по један потврђен примерак следећих закона:

Закона о размени нота између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке, којом су се одрекле права предвиђених члановима 4 и 6 Уговора о трговини и пловидби као и права предвиђених уз чл. 1 тач. 4, уз чл. 1 и 2, уз чл. 4 Закључног протокола истог уговора;

Закона о конвенцији о примени Међународног правилника за пловидбену полицију на Дунаву, којом образује границу између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније;

Закона о конвенцији о југословенско-турском споразуму о извозу опијума;

Закона о конвенцији о узајамним односима по предметима судским, грађанским и трговачким између Краљевине Југославије и Републике Турске;

Закона о допунском споразуму уз конвенцију између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније, којом се регулише питање држављанства и завичајности лица која су услед разграничења изгубила своје првобитно држављанство.

Претседник Стеван Ђирић: Санкционисање ових закона прима се на знање. Изволите чути извештаје Главне контроле.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Главна контрола извештава Народну скупштину да је ставила визе са резервом:

На решење Министарског савета бр. 7615/VII од 10 септембра 1936 године, којим је одобрено Министарству грађевина вршење издатака до суме од 500.000 динара за израду пута Честобродица—Косјерић;

На решење Министарског савета бр. 7942/VII од 10 септембра 1936 године, којим је одобрено Министарству социјалне политике и народног здравља да може закључити дугорочни зајам од 15 милиона динара за уређење Врњачке Бање;

На решење Министарског савета бр. 8473/VII од 24 септембра 1936 године, којим је одобрено вршење издатака Министарству грађевина за исплату првог и другог ануитета у суми од динара 1.199.750 по зајму код Државне хипотекарне банке за довршење зграде Народне скупштине;

На решење Министарског савета бр. 8459/VII од 24 септембра 1936 године, којим је одобрено Министарству шума и рудника вршење издатака до суме од динара 700.000 за повећање партије 904 позиције 2 и партије 906 позиције 1 буџета расхода Министарства шума и рудника за 1936/37 годину;

На решење Министарског савета пов.бр. 41 од 20 априла 1936 године, којим је одобрен Министарству војске и морнарице ванредан кредит од 400.000 динара;

На решење Министарског савета пов.бр. 241/VII од 25 септембра 1936 године, којим је одобрено Министарству војске и морнарице вршење издатака до суме од динара 30 милиона;

На решење Министарског савета бр. 7136 од 27 јула 1936 године, којим је одобрено Министарству социјалне политике и народног здравља вршење издатака до суме од 12.000.000 динара за накнаду друштву „Св. Вид“ у Загребу за уступљено земљиште;

На решење Министарског савета бр. 7091/VII од 11 августа 1936 године, којим је одобрено Министарству пошта, телеграфа и телефона вршење издатака до суме од динара 670.000 за подизање више мањих зграда за поште, телеграфе и телефоне;

На решење Министарског савета бр. 6454/VII од 29 јула 1936 године, којим је одобрено Министарству трговине и индустрије вршење издатака до суме од динара 2.600.000 за трошкове учествовања наше Међународне изложбе у Паризу;

На решење Министарског савета бр. 7189/VII од 11 августа 1936 године, којим је одобрено Министарству шума и рудника вршење издатака до суме од дин. 480.000 за исплату породичних додатака особљу поменутог ресора.

Претседник Стеван Ђирић: Сви ови прочита ни извештаји Главне контроле биће упућени Финансијском одбору.

Изволите чути извештаје Верификационог одбора.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Верификациони одбор подноси Скупштини на решење свој извештај о доласку за народне посланике г.г. Ђеримагића Садика, за Срез требињски, на место Иванишевића Петра; Костића Василија, за Срез царибродски, на место поч. Стајића Уроша; Раденковића Стојана, за Срез жупски, на место поч. Милинчића Богдана. (Види прилог);

Верификациони одбор подноси Скупштини на решење свој извештај о доласку за народне посланике г. г.: Андоновића Симе, за Срез малешки, на место Арнаутовића Дамјана; Шајкарчевића др. Јована, за Срез прилепски, на место Василија Трбића; Здравковића Миленка, за Срез неготински, на место Драгише Стојадиновића и Ђокића Љубомира, за Срез бањски, на место Миловановића Драгише. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Ови извештаји Верификационог одбора са одвојеним мишљењем биће стављени на дневни ред кад то Народна скупштина одлучи. Ја ћу бити слободан на крају ове седнице да предложим Народној скупштини да стави што пре на дневни ред ове одборске извештаје.

Изволите чути извештаје о конституисању одбора.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Верификациони одбор извештава Народну скупштину да се 24 октобра 1936 године конституисао и изабрао за претседника г. Лазаревића др. Толора, за потпретседника г. Тасића Светозара и за секретара г. Антића Боривоја;

Административни одбор извештава Народну скупштину да се 24 октобра 1936 године конституисао и изабрао за претседника г. Милетића др. Вјекослава, за потпретседника г. Димитрија др. Љутицу и за секретара г. Димитријевића Стојана;

Имунитетни одбор извештава Народну скупштину да се 24 октобра 1936 године конституисао и изабрао за претседника г. Шушића Живка, за потпретседника г. Гајшека Карла и за секретара г. Дачића Александра;

Одбор за молбе и жалбе извештава Народну скупштину да се 24 октобра 1936 године конституисао и изабрао за претседника г. Томића Јеврема, за потпретседника г. Косовића Петра и за секретара г. Живадиновића Борисава;

Финансијски одбор извештава Народну скупштину да се 24 октобра 1936 године конституисао и изабрао за претседника г. Јањића др. Војислава, за потпретседника г. Рајковића Милоја и за секретара г. Миљуша др. Бранка.

Претседник Стеван Ђирић: Конституисање одбора прима се на знање. Изволите чути интерпелације и то прво оне за које се тражи хитност.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Зечевић Секула, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о хитном продужењу уредбе која забрањује оснивање трговачких радњи великог обима, и о заштити националних привредника и сузбијању странаца из нашег привредног живота и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова г. др. Милан Стојадиновић да се изјасни да ли прима тражено првенство.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је изјавити да примам тражено првенство.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о поступању према националном чиновништву и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова г. др. Милан Стојадиновић да се изјасни да ли прима тражено првенство.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је изјавити да примам тражено првенство.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о писању листова „Словенец“ и „Самоуправа“ и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова г. др. Милан Стојадиновић да изјави да ли прима првенство ове интерпелације.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је изјавити да примам тражено првенство.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима!) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о намерама Краљевске владе у вођењу националне и економске политике и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Претседник Министарског савета и Министар иностраних

послова г. др. Милан Стојадиновић да изјави да ли прима тражено првенство.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је изјавити да примам тражено првенство.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима!) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о поступању полицијских власти према сељацима из околине Сарајева на дан 4 марта 1936 године у Сарајеву и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Реч има Министар унутрашњих послова да изјави да ли прима тражено првенство. (Гласови: Није присутан) Пошто г. Министар унутрашњих послова није овде, изјасниће се о овој интерпелацији на идућој седници. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Манфред Паштровић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра саобраћаја и г. Министра социјалне политике и народног здравља о уређењу услова рада на бродовима и социјалног стања поморских радника и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Пошто г. Министар саобраћаја није присутан а интерпелација је упућена и на Министра социјалне политике и народног здравља, то има реч г. Драгиша Цветковић, Министар социјалне политике и народног здравља, да изјави да ли прима првенство ове интерпелације.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић: У име г. Министра саобраћаја и моје изјављујем да примам тражено првенство.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина тражено првенство? (Прима!) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра шума и рудника о повреди стечених права општине Бјелобрдске на шуму „Думницу“ и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Министар шума и рудника г. Бура Јанковић да изјави да ли прима тражено првенство.

Министар шума и рудника Бура Јанковић: Част ми је изјавити да примам првенство ове интерпелације.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина првенство ове интерпелације? (Прима!) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра шума и рудника о афери „Криваје“ и главном виновнику Фрицу Регенштрајфу и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Министар шума и рудника г. Ђура Јанковић да изјави да ли прима тражено првенство.

Министар шума и рудника Ђура Јанковић: Част ми је изјавити да примам првенство и ове интерпелације.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Скупштина првенство ове интерпелације? (Прима). Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Војислав Лазић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова о начину спровођења општинских избора и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Има реч Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова г. др. Милан Стојадиновић да изјави да ли прима првенство ове интерпелације.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић: Част ми је изјавити да примам првенство ове интерпелације.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина првенство ове интерпелације? (Прима!) Објављујем да је првенство ове интерпелације примљено. Изволите чути даље.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Милан Божић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о политичкој ситуацији у земљи (Види прилог);

Г. Августин Лукачич и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра саобраћаја о повећању броја железничког особља и уређењу њихове службе на подручју Железничке дирекције у Љубљани. (Види прилог);

Г. Мита Димитријевић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра правде о поступању према политичким осуђеницима. (Види прилог);

Г. Рајко Турк и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра финансија о отпуштању дневничара Пореске управе у Доњем Логатцу, и о нередовном исплаћивању пензија у Дравској бановини (Види прилог);

Г. Рудолф Плескович и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра финансија о нередовном исплаћивању припадности државним службеницима у Дравској бановини (Види прилог);

Г. Рајко Турк, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о полициском претресу стана; (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Све прочитане интерпелације биће упућене г. г. надлежним Министрима. Изволите чути извештаје г. г. Министара.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Министар унутрашњих послова извештава да ће на интерпелацију г. Милана Божића и другова, народних посланика, о поступку полициских органа према селацима из околине Сарајева на дан 4 марта 1936 године у Сарајеву, одговорити кад прикупи потребне податке;

Г. Министар социјалне политике и народног здравља извештава да ће на интерпелацију г. Манфреда Паштровића, народног посланика, о уређењу услова рада на бродовима и социјалног стања поморских радника одговорити кад прикупи потребне податке;

Г. Министар правде извештава да ће на интерпелацију г. Мите Димитријевића и другова, народних посланика, о поступању према политичким осуђеницима одговорити кад буде стављена на дневни ред.

Претседник Стеван Ђирић: Ови извештаји уримају се на знање.

Изволите чути тражење г. Министра правде о издавању суду народних посланика.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Г. Министар правде тражи одобрење за продужење кривичног поступка противу народних посланика и то: г. г. Чвркића Војка због дела из § 297 К. З.; Стојисављевића Петра због дела из § 334 од. 1 став II К. З.; Новаковића Фрање 1) због дела из § 247 К. З., 2) због дела из § 4 Закона о заштити јавне безбедности и јавног поретка у држави; Поповића Аћима због дела из §§ 132 тач. 4, 154 ст. 2, 180, 184, 242, 243 и 250 од. II К. З. у вези § 34 К. З. све као пострекача и као извршиоца због дела § 89 Изборног закона; Бошковића Душана због дела из § 302 К. З.; Павловића Антуна, због дела из § 302 К. З.; Матијевића Стипе због дела из § 302 К. З.; Пеvec Рудолфа због дела § 302 ст. II К. З.; Вучетића Радисава 1) због дела из § 297 од. II К. З.; 2) због дела из § 297 од. II К. З.; 3) због дела из § 301 К. З.; Арешине Миљкана због дела из § 397 К. З.; Антонијевића Душана због дела из § 318 К. З.; Васића Тихомира због дела из § 385 у вези §§ 14 тач. 3; 45 и 46 К. З.

Претседник Стеван Ђирић: Прочитани захтеви г. Министра правде биће упућени Имунитетном одбору. Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Народној скупштини упутили су молбе и жалбе: Будић Владимир, Брајовић Мируна, Градић Лепосава, Коларевић Душан, инж. Белић Миленко, Милица Ђорђевић, Патрица Стојан, Младеновић Милан, Стојчевић Станоје, Стојановић Милева, Мечанин Станка, Поповић Миливоје, Ђорђевић Јован, Ковачевић Марија, Панајотовић др. Јован, Урошевић Душан, Костић Радован, Ђоковић др. Љубомир, Николић Јосиф, Цинцаревић Младен, Ђурковић Филип, Њекраш Сергије, Манојловић Јелисавета, Тошић Миленко, Мирковић Јован и др., Перић Петар, Петковић Живко, Николић Драгиња, Вајферт Карло, Жорж Стеван, Михајловић Иван, Божовић Блажо, Немет Антоније, Карловић Марко, Марковић Стокан, Рудић Стеван, Кнежевић Љубица, Варгић Стјепан, Здравковић Милан, Блажевић Миле, Лазић Филиман, Радичевић Љубисав, Ерчевић Олга, Петровић Јован, Беговић Катица, Бафћуровић Бафћур и другови, Глобочник Јосипина, Худик Александар, Миланковић Момчило, Јанковић Миладин, Чолић Милорад, Машић Божидар, Протић Зорка, Валанта Јанез, инж. Безић Јосип, др. Фурлан Јосип, др. Крајач Вук, Врлинич Раде, Кокотовић Миленко, Станишић Василије, Вукмајновић Илија, Мирко Маврић, Емил Лесек, Вукадиновић Госпава, Орловић Мате, Стојановић Александра, Суровцев Максимилијан,

Микијељ Миле, Матић Милош, Магдић Олга и Ирена, Матковић Никола, Шопаловић Ратко, Петрановић Јеремије, Кушељ Антун, Шолетић Лујо, Куничкић Марија, Немањић Никола, Курет Јосип, Терзић Сава, Милошевић Здравко, Јањатовић Петар, др. Николајевић Божидар, Мијовић Крсто, Василић Милан, Бежић Милица, Чулић Добривоје, Драгић Симо, Митић Петар, Аћимовић Миленко, Радош Катица, Ђајић Јулка, Стаменковић Димко, Зидарич Алојз, Вукадиновић Зоретић Јулијана, Максимовић Живојин, Ракарич Драгица, др. Јановски Александар, Жикић Светозар, Шлезингер Драгутин и другови, Ненадовић Душан, Протић Драгољуб, Ђипико Елза, Ивановић Марија, Шифлер Андреј, Блумауер Марија, Марија Петровић, Пуркарт Франц, Николић Милан, Душманић Мица, Дамјановић Манојло, Јанковић Зорка, Умлауф Август, Чалушић Илија и другови, Арачић Миливоје Вук., Омер Ђурић, Реснер Едвард, Лихтенезер Ивана, Струтински Борис, Клеменц Ивана, Змрзликар Марија, Видаковић Иван, Станимировић Стојан, Трифуновић Ранко, Хусковић Ибрахим, Вуковић Ангелина, Миленковић Драгомир, Трновац Драгиша, Кокотовић Олга, Колувија Никола, Аликалфић Осман, Венцов Стеван, Костић Стојилко, Пејић Станко, Вечеј Симон, Рађевић Хашим, Накић Фране, Богдановић Милка, Андрић Обрен, Кларић Ангелина, Корица Никола, Пламенац Мило, Никач Прел Коља, Лазаревић Јелена, Хуситић Мујчин, Брајовић Богдан, Прокотић Никола, Вензелидес Арсен, Шарич Јулија, Каракашевић Драгомир, Остоја Ермина, Шпецлер Роза, Глоговац Трифко, Ивановић Јелена, Макар Јулијана, Стојановић Александар, Симоновић Цвета, Ломпар Гордан, Видиц Ида, Љубичић Андријана, Прокић Софија, Реданге Лидвина, Поповић Јаков, Ловинчић Фаника, Делини Мила, Павасовић Петар, Ивковић Јосиф, Петровић Светислав, Симић Станојло, Крсмановић Зарије, Бојић Вукана, Зарубин Валентин, Митровић Параскева, Мандић Илија, Стојановић Светислав, Добрика Ружица, Корнерето Шимуи, Милетић Вукомир, Јовановић Љубодраг, Митровић Милија, Добросављевић Драгољуб, Хластан Макс, Веица Душан, Ђорђевић Христина, Ненадовић Душан, Калешевић Василија, Васић Стеван, Петровић Младен, Мајсторовић Милутин, Вукшић Ана, Јеремић Обрад, Милојковић Јован, Крстић Ђорђе, Живковић Тодор, Милановић Перка, Раковац др. Станимир, Грујић Прока, Аранђеловић Никола.

Претседник Стеван Ђирић: Све прочитане молбе и жалбе биће упућене Одбору за молбе и жалбе.

Изволите чути разна акта.

Секретар др. Драган Дамић (саопштава): Народној скупштини упутили су разна акта: Каноник Расла Винко, претседник свештеничког удружења „Узајамност“, професор дон Јагић Анте, професор дон Гарковић Мате, са још 90 парохијских свештеника са њиховом паством, дон Ивановић Фране, са својом паством, дон Торбарина Шиме, са народом села Родаљице и Медвића, траже да се обнови Нинска бискупија независна ма од које друге; Друштво „Бранибор“ Љубљана, Просветно и потпорно друштво „Истра“ у Броду, Удружење „Истра“ са Сушака, Соколско друштво и друга удружења из Птуја, Љубљанска подруж-

ница „Бранибора“, Друштво „Јадран“ и друга удружења из Марибора, Друштво „Истра“ из Бања Луке, Дружба „Св. Тирила и Методија“ из Љубљане, моле да се приликом склапања евентуалног пријатељског уговора са Краљевином Италијом поведе рачуна о југословенским мањинама у Краљевини Италији; Земљорадници из Каштел Сућурица, Приморска бановина; Удружење електротехничких трговаца из Дравске бановине; Клуб инвалида; Савез приватних намештеника Југославије — подружница Суботица; Удружење пензионера северног дела Приморске бановине; Удружење шумарских званичника Краљевине Југославије; Академска звезда — Љубљана и Удружење југословенских емиграната у Сарајеву; Општина Сали, Општина Нашка, село Јасенице, Жупљани Филипљакова, становништво Вињераца, Жупник села Колан Новаља са својом паством, Жупљани са својим жупником, становништво места Турња, Жупа Пакоштане, становништво села Надина, становништво места Раштевић, становништво села Корлата, становништво места Бенковац, становништво села Врана са својим свештеником, становништво места Полача са својим жупником, народ места Пашман, моле да се обнови Нинска бискупија независна ма од које друге; Повереништво југословенских емигрантских удружења Вареш-Мајдан; Друштво власника нових кућа — Љубљана; Средишњи уред за осигурање радника у Загребу, доставља претставку Савеза лечника социјалног осигурања Краљевине Југославије; Становници Горице на Пагу са својим свештеником, становници из Дињишке са својим свештеником и становници из Влашића са својим свештеником, моле да се обнови Нинска бискупија независна ма од које друге; Стојановић Душан и Савић Живко; Август Писачић и другови.

Претседник Стеван Ђирић: Прочитана разна акта узимају се на знање.

Господо народни посланици, поводом десетогодишњице смрти једног од највећих српских и југословенских државника Николе Пашића... (Сви народни посланици устају са сложним и једнодушним повицима: „Слава му“)... слободан сам Народној скупштини предложити овај предлог резолуције:

„Ценећи дивне заслуге Николе Пашића, Народна скупштина одлучује да украси своје дворе његовим попрсјем, јер је Никола Пашић свој народ заувек задужио.“ (Једнодушан одзив: Слажемо се! Слава Николи Пашићу!)

Господо народни посланици, мислим да није потребно образлагати предлог ове резолуције. (Повици: Није!)

Никола Пашић као државник толико је још свима нама у свести, да ја мислим, да се ни данашњи наш политички живот не може замислити без онога великог утицаја, који Никола Пашић и после своје смрти врши на све нас. Оно што је, може бити, за друге једна велика част, може бити највећа част уопште у политичкој каријери, рецимо Претседништво Министарског савета, Претседништво Народне скупштине, Претседништво града престонице, то је код Николе Пашића само једна споредна стапа јер он је заоста био и Претседник општине и пет пута изабрани Претседник Народне

скупштине и небројено пута Претседник Министарског савета, јер његова дела су историјске природе, она стоје изнад свих звања и изнад свих части.

Господо народни посланици, допустите ми да, овом приликом обратим пажњу само на једну ствар из живота Николе Пашића, за коју мислим, да ми, парламентарци, специјално треба да је данас нагласимо и да је увек имамо пред очима, јер о Николи Пашићу могло би се говорити много и много, дуго и дуго, па да се ипак не исцрпе низ његових заслуга.

У тренутку, кад је Никола Пашић почео своју политичку каријеру, било је врло мало образованих људи. И ако читате листове историје тих дана, ви ћете видети, да је, у главном, међу свима интелектуалцима, државницима, па чак и владарима тога времена било укоренењено једно мишљење, које је изгледало са логичног гледишта да је апсолутно на своме месту. Говорило се овако: нашто давати народу слободу, зашто ширити народна права, зашто довести неуког сељака у Народну скупштину и дати му да управља судбином једне државе и читавог народа?! Шта више, један владар, коме се не могу порећи велике историјске заслуге, дао је том приликом чак изјаву: „кад на скупштинским актима буде више потписа а мање крстова неписмених људи, онда се може поставити питање о давању слобода српском народу.“

Као што видите, то мишљење изгледа да је са логичног гледишта заиста потпуно оправдано. Међутим, шта је историја показала? Они народни борци, међу које у првом реду спада Никола Пашић, који су се усудили да испишу као прву тачку свога програма народне слободу и народне самоуправе, ти народни борци учинили су највећа дела у нашој историји. (Бурно одобравање и повици: Тако јел!)

Господо народни посланици, нећу тиме да умањујем заслуге и других државника али ипак у поређењу са оним успесима, често врло великим, у поређењу са делима ових других државника, сви велики успеси постигнути су народном вољом, постигнути су од оних државника, који су уживали народно поверење. Ти успеси су били велики успеси, то су грандиозна дела, која ни у даљем току историје не постају детаљи који се заборављају него напротив остају дубок засек, остају основица, остају велики преокрет у животу једног народа и у животу државе, остају велика дела која се памте.

Никола Пашић имао је ту особину да се је усудио у оно доба, када нико није веровао у способност и политичку зрелост српског народа, да верује у ту зрелост и у ту способност и да разуме тај народ и због тога је он имао моралну снагу да се је усудио у свима својим потхватима да иде до краја, и у своме личном животу и у животу свога народа. Који би државник могао да учини оно што је он чинио више пута, стављајући на коцку свој рођени живот и више пута стављајући на коцку и сам живот Отаџбине и живот свога народа. Јер, он је исполински осећао оно што народ жели и оно што народ може. Ту престаје, тако рећи, наша филозофија. Тешко је то растумачити, али ми се чини, господо народни посланици, да код великих државника има нешто више него што је знање, него што је спрема и него што је

поштење, а то је инспирација, то је интуиција, надахнуће, која их чини да буду равни великим пророцима. Никола Пашић је то имао и зато му је народ веровао, зато му је веровао и у најтежим тренутцима свога политичког и државног живота.

Не знам, господо народни посланици, да ли је умесно да једним детаљом, да једном ситницом карактеришем величину Николе Пашића и његових савременика. У вези са оним што сам говорио приликом освећења ове зграде Народне скупштине, а дубоко дирнут тиме да ја, који сам за време Светског рата са милионима наших сународника морао да чекам у туђој држави да будем ослобођени, да ја данас имам част да будем Претседник Народне скупштине, велике ослобођене Отаџбине, хоћу да вам кажем један детаљ да осетите, да видите како смо ми били сведоци величине и потхвата, које су у то доба наши државници и наше војсковође за добро свих нас предузимали.

Када није било ни једне стопе више слободне српске земље, када је Србија била прегажена, онда је та мала Србија без земље добила на поклон једну лађу. Једну једину лађу. И, у томе тренутку када није било ни стопе земље Краљевине Србије, та је лађа добила име „Велика Србија“. Ми на страни, који смо били у туђем свету, осетили смо онај омирски смех којим се смејало томе називу, али историја је показала да после две кратке године — што у животу једног народа значи само магновење — после две кратке године не само да је створена Велика Србија, него далеко више од тога — Велика Отаџбина Југославија. (Бурно и дуготрајно одобравање.)

Тај мали детаљ врло је карактеристичан. Зашто је то могло да буде? Зато што је српски народ у то доба имао тако велику моралну снагу да је противници чак нису могли ни да схвате када је код других постојала, ни да је појме, а камо ли да је и сами имају. Носилац те моралне снаге био је Никола Пашић и ја мислим да, ако ико то смо ми парламентарци дужни да му одамо поштовање, јер његова борба је управо била борба за народ и народну слободу.

Зато, господо народни посланици, ја вас молим да учините себи ту част, — јер заслуге Николе Пашића стоје изнад гласања сваке Народне скупштине — ја вас молим, господо народни посланици, да учините себи ту част, да једнодушно примите овај предлог резолуције. (Опште одобравање и једнодушни одзив: Прима се!).

Објављујем да је предлог резолуције једнодушно примљен и, дубоко дирнут вашом једнодушношћу, молим вас да се сви поклонимо сени Николе Пашића. Слава Николи Пашићу! (Сви народни посланици стојећи једнодушно кличу: Слава Николи Пашићу!)

Господо народни посланици, пре прелаза на дневни ред имам част да одговорим на нека кратка питања г.г. народних посланика.

Народни посланик г. Војислав Лазић упутио ми је кратко питање које гласи овако:

„Господиве Претседниче, на моје питање које сам Вама упутио 25 маја тек. год. нисте ми одговорили у прошлом скупштинском сазиву како сте били дужни да то учините.

Обнављам ово питање и молим вас да ми на исто питање изволите одговорити на првој наредној седници Народне скупштине”.

На ово питање имам част одговорити: Молим народног посланика г. Војислава Лазића да изволи то питање у целости обновити, јер према одлуци Народне скупштине од 19 октобра ове године интерпелације и кратка питања г. г. народних посланика нису пренета у овај сазив.

Има реч народни посланик г. Војислав Лазић да се изјасни да ли прима овај одговор на знање.

Војислав Лазић: Господо народни посланици, ја сматрам да г. Претседник није поступио по Пословнику. Ја сам моје питање обновио једним актом и г. Претседник могао је пронаћи то питање, које свакако постоји у некој архиви или канцеларији, не тражећи од мене да га поново обнављам. Али, да би ствар била јаснија са тим питањем, ја ћу га обновити још данас и г. Претседник ће ми онда одговорити на то питање.

Претседник Стеван Ђирић: Друго питање упутио ми је такође народни посланик г. Војислав Лазић и оно гласи овако:

„Господине Претседниче, нерад Народне скупштине потпуно је уништио њезин ауторитет као установе у народу. Народ се у чуду пита: зашто Народна скупштина не ради?”

Од 30 марта па све до 19 октобра о. г. Народна скупштина није радила. То су 6 месеци и 18 дана. За 19 октобар Скупштина је сазвана и народ је мислио бар сада ће Скупштина радити, али на жалост Скупштина је радила само 3 дана, па су скупштинске седнице опет одложене на неодређено време. Од последње скупштинске седнице до данас протекло је већ месец дана а Скупштина се не сазива.

У циљу подизања угледа Народне скупштине и у циљу заштите државних и народних интереса, молим Господина Претседника да одмах и што пре сазове Народну скупштину, а у исто време тражим да ми Господин Претседник на првој скупштинској седници одговори на ово питање:

1) Зашто Народна скупштина до сада за тако дуго време није радила?

2) Чиме Ви као Претседник Народне скупштине правдате свој нерад?

3) Шта сте до сада предузели да Скупштина уредно ради, и шта мислите у будуће предузети, да Скупштина настави уредно свој рад?”

На ово питање имам част да одговорим, да Народна скупштина из више разлога није радила. Прво зато што је дала овлашћење Краљевској влади да она може сама извесне послове посвршавати и Краљевска влада је, служећи се тим овлашћењем, занста неке послове и свршила, као што сте се могли уверити из више прочитаних уредаба, а овом приликом наглашавам само једну од најглавнијих, а то је Уредба о одлагању извршења за земљорадничке дугове.

Осим тога, господо, по Закону о пословном реду у Народној скупштини дневни ред утврђује се на предлог Претседника Скупштине али у сагласности са Владом. Краљевска влада из више разлога није мени поднела никакав предлог за дневни ред. А један од најважнијих разлога што није било рада Народне скупштине био је тај што смо се спремали да се преселимо у нову зграду Народне скупштине, у којој смо очекивали нов дух

и због тога, у томе очекивању односно у немогућности да радимо у старој згради, протекло је то време без седница Народне скупштине.

Што се тиче треће тачке питања г. народног посланика Лазића, могу да кажем да сам ја као Претседник Народне скупштине, што би и сваки са овога места учинио, стално заузимао становиште да би добро било, и поред свих ових тешкоћа које сам споменуо, да ипак Народна скупштина ради.

Има реч народни посланик г. Лазић.

Војислав Лазић: Господо народни посланици, ја сам тврдо убеђен да господи са деснице не вреди говорити о овом питању и да ја од њих не могу захтевати да они осуде Владу за нерад Народне скупштине и да осуде Претседника Народне скупштине. Не могу очекивати од њих зато што они верно служе и верно извршују заповести, разуме се, владине, али, господо, ја говорим ради нашег народа, говорим ради посланика са левице, који желе да овај Дом буде на висини свог задатка а не да буде верни послушник Краљевске владе. Народна скупштина није инструменат Краљевске владе нити то сме да буде. Народна скупштина мора бити законодавно тело, Народна скупштина је други фактор у једној уставној земљи и као таква не сме служити једној влади, да она са том Народном скупштином ради шта хоће. (Одобравање на левици).

Из одговора Претседника Народне скупштине јасно се види ко је крив за нерад Народне скупштине. Он у први мах није смео или није хтео то да каже али ипак на крају морао је рећи, рекавши: па дневни ред утврђује Претседник Народне скупштине у споразуму са Претседником Владе, па како ми Претседник Владе није ставио ништа за дневни ред, тако ни ја нисам могао сазивати скупштинске седнице.

Господо, јесте, Претседник Скупштине је то рекао тачно, али није ништа казао шта је предузимао да сачува углед овог узвишеног Дома, против Претседника Владе, да Претседник Владе не љуља ову Скупштину по својој вољи и да не руши њен углед. (Протести код већине). Јесте, Претседник Скупштине је рекао овде неколико речи у почетку да брани Владу, па је поред осталог рекао како је влада била забављена извесним другим пословима, али није рекао један владин посао за који је пре извесног времена изјавио и који је у новинама забележен, да је Краљевска влада узета општинским изборима. (Повици код већине: Па и то су послови!).

Али, молим вас, Народна скупштина се не сазива, зашто? Да би влада имала времена да она лично врши притисак на народ! (Одобравање на левици. — Протести код већине.) Ја добро памтим, господо, да је много и много избора извршено у нашој држави, али ни једна влада није на општинским изборима чинила ово што је чинила данашња Краљевска влада. Она је оставила Народну скупштину и отишла, — куда? Отишла је у унутрашњост... (Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан Стојановић: У народ!). . . да присили народ, да гласа за Владу. Ја, господо, нисам задовољан одговором Претседника Народне скупштине (Протести код већине). Господо, ви који се узрујавате и који

кажете да имате већину, ја ћу само да вам кажем ово:...

Претседник Стеван Ђирић: Господине говорнице, немојте да водите појединачну полемику јер ће вам време од пет минута истећи.

Војислав Лазић (наставља): Већина се може добити само на тајном гласању и путем слободних избора. Ја молим г. Претседника да у будуће бар заштити овај Дом од насиља појединих Владе па и од насиља ове Владе. (Одобравање на левици.)

Претседник Стеван Ђирић: Г. Војислав Лазић ставио ми је и треће питање, које гласи овако:

„Зашто сте државни буџет задржали код себе пуних 20 дана а нисте га Народној скупштини предали на рад и чиме овај Ваш поступак правдате?”

Господо народни посланици, ви се добро сетите, да је ово питање стављено и лане. Том приликом о томе предмету вођена је исцрпна дискусија и, напокон, то се питање своди на ово: да ли пропис чл. 102 Устава, који обавезује Владу, да најдаље до 20 новембра поднесе Народној скупштини буџет, да ли тај пропис обавезује и Претседништво Народне скупштине, да тога истога дана положи буџет пред Народну скупштину.

Лане је у том погледу Народна скупштина решила, да се држи старе праксе, да се од Владе поднесени буџет преда Народној скупштини на првој наредној седници и ја сам по томе тако и поступио, али још једанпут стављам питање: ако желите, господо, да се у томе погледу не држимо досадашње праксе, да отступимо од ње, па да истога дана, кад г. Министар финансија поднесе буџет Претседништву Народне скупштине, да истога дана и Претседништво Народне скупштине поднесе буџет и саме пленуму, изволите то одлучити. Ја противу тога немам ништа и вршићу онако како ви одлучите, али сматрам, и морам да констатујем, да у вези са досадашњом одлуком и досадашњом праксом нисам учинио никакву погрешку.

Има реч г. Војислав Лазић да се изјасни о томе.

Војислав Лазић: Господо народни посланици, извините, што и трећи пут излазим на ову говорницу, али ја то чиним зато, што вршим своју дужност, а мислим да и ви треба да разумете своју дужност онако како је ја разумем.

Питање је, господо, да ли је одговор г. Претседника Народне скупштине тачан. (Протести код већине). Ја сам незадовољан и тврдим да није тачан, ма колико ви из већине тврдили да је тачан. Ви можете и веровати да је све добро, што долази од Владе и Претседништва Скупштине, зато што вршите један посао да дајете поверење, а не мислите, да ли је добро то што радите. (Граја и протести код већине). Сви грађани и све власти и установе у земљи дужни су да врше законе тачно. Народна скупштина позвана је, у првом реду да врши законе тачно и да законске прописе не гази. У овоме случају, који сам ја покренуо, ствар је у томе, што Претседник Народне скупштине није на време предао буџет Народној скупштини. По чл. 102 Устава државни буџет мора се Народној скупштини поднети најдаље месец дана од њеног састанка у редовном сазиву. Редован сазив Народне скупштине био је 20 октобра, а буџет државни морао је бити предат Народној скупштини 20 новембра. Зашто је уставотворац тако узаконио

и шта је његова замисао била? Законодавац то је учинио због тога да Народној скупштини да довољно времена да она буџет на време прегледа и на време изради. Ми поред Народне скупштине имамо и Сенат, и кад узмемо да за време од 20 новембра до 1 априла буџет у оба Дома треба да буде примљен, ја сматрам да, ако се то време скрати, буџет не може свестрано да буде прегледан и правилно израђен са овако скраћеним временом. Двадесет дана, господо, нама је г. Претседник Народне скупштине одузео од рада, и шта ће сад бити? Опет стара песма као и прошле године. Одлагање скупштинских седница и нерад, па се онда прикљешти Народна скупштина да за неколико дана изгласа буџет који није довољно ни проучен. Буџет је најважнији закон у овој земљи, јер буџетско питање то је најважније питање и оно се не може преко колена решити и не може се решити за дан два, како је то прошли пут учињено. (Граја). Господа народни посланици убише се радећи. Дошли сте у шест месеци једанпут и нећете да ме чујете. (Чује се: Ти нас уби причајући. — Смех код већине).

Претседник Стеван Ђирић: Обраћам Вам пажњу, г. посланиче, да Вам је време за говор истекло.

Војислав Лазић (наставља): Ја молим г. Претседника да ме заштити од овог напада из већине, јер ово питање ја сам поднео ради чувања угледа овога Дома. Господин Претседник, говорећи о Николи Пашићу, хтео је да подвуче једну констатацију како је покојни Пашић увео политичке слободе и парламентаризам.

Претседник Стеван Ђирић: Господине говорнице, то нема никакве везе са предметом о коме говорите.

Војислав Лазић (наставља): Међутим, господо, господин Претседник Скупштине тај парламентаризам свесно руши што је буџет двадесет дана задржао примивши га, а не саопштавајући га Народној скупштини. Он тиме, господо, уништава углед Народне скупштине, руши парламентаризам, и ја протестујем против тога и тражим да се г. Претседник у своме пословању држи строго прописа Устава и закона. (Милан Лазаревић упада у реч).

Претседник Стеван Ђирић: Ја молим господина Лазаревића да не упада у реч посланику г. Лазићу.

Војислав Лазић (наставља): Ја сам ово питање поставио стога, што налазим да је садашње поступање г. Претседника Скупштине незаконито и мислим да се овако не сме у будуће даље радити.

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, ја мислим да после говора г. Лазића није наступно ни један нов моменат, и да све дотле докле *verbis expressis* ово питање не буде решено друкчије, ми имамо радити и даље на начин како је и до сада поступано.

Господо народни посланици, имам част да одговорим на још четири питања г. г. народних посланика. Једно су питање поставили г. Плескович и другови, а остала три питања народни посланик г. др. Војислав Дошен.

На сва ова четири питања ја у овом тренутку могу укратко да одговорим, да мериторан одговор

могу дати тек онда кад прикупим потребне податке.

Господо народни посланици, ова питања уопште такве су природе да, строго узевши, нису ни требала да буду упућена Претседнику Народне скупштине него ресорним Министрима. Ја уопште не разумем овај пут господо народних посланика, да упућују питања Претседнику Народне скупштине, на која треба да одговоре ресорни Министри. Тако у случају првога питања г. Плесковича треба да одговори г. Министар просвете као ресорни Министар, а у случају др. Дошена г. Министар унутрашњих послова.

Ја овом приликом могу само казати колегама да ћу ова питања са ауторитетом Претседника Народне скупштине доставити господи надлежним Министрима с молбом да они даду свој одговор који ћу ја после с овога места дати господи која су та питања на мене упутили.

Има реч г. др. Војислав Дошен.

Др. Војислав Дошен: Господо народни посланици, овим одговором Господина Претседника Народне скупштине повређен је пропис § 49 Пословника, јер § 49 Пословника гласи овако: „Пре предавања на дневни ред, а по потреби и цело време трајања скупштинске седнице Претседништво и Влада чине Скупштини саопштења. Посланици затим чине кратка питања на Претседништво, ако су их раније предали писмено Претседништву. После овога Министри одговарају на кратка питања која им буду упутили посланици.”

Према томе Господин Претседник је дужан да мени даде реч, пошто сам ја претходно поднео писмено питање, да ја то питање поставим, јер тако § 49 нашег Пословника наређује.

Из тих разлога, господо посланици, види се да је овде намерно погажен Пословник, да би се спречило да се чују ова питања, да се чује у чему се она састоје, јер ова питања говоре о томе како жандарми данашње Владе телесно повређују народне посланике на зборовима; ова питања говоре о томе како органи власти краду бирачке записнике и гласачки материјал на побегну са њим напоље, јер Југословенска радикална заједница није добила ни 10% гласова у дотичним општинама. (Жагор. — Бурни протести код већине. — Одобравање на левици.) Ови резултати говоре о томе да су ови општински избори највећи швиндлераји који су икада били на кугли земаљској. (Жагор и протести код већине).

Да ово није само моје мишљење, ја ћу да вам кажем ово: г. др. Мачек и Адам Прибићевић кажу о изборима: „Можемо пред целим светом да утврдимо да су избори које је спроводио др. Стојадновић у Босни и у мешаним крајевима Хрватске и Северне Далмације били у многоме гори него избори што их је 5 маја спроводио Јевтић...” (Живо одобравање на левици. — Бурни протести код већине).

Господо народни посланици, ова питања садрже и то да је дошао мени жандармериски потпоручник и.... (Жагор и протести на десници — Живо објашњење између појединих посланика са деснице и левице).

Претседник Стеван Ђирић: Позивам господу посланике да се не узрујавају, јер г. говорник има права да постави своје тврдње. (Милан Мравље живо добацује са левице). Господина посланика

Мрављеа опомињем да не упада у реч. Изволите наставити свој говор.

Др. Војислав Дошен (наставља): Господо народни посланици, када сам изашао на терен да утврдим унапред организовано фалсификовање изборних резултата у друштву са г. др. Бошковићем, народним послаником, онда је по наређењу среског начелника дошао жандармериски потпоручник, па ми јавно у кафани тутнуо револвер под нос, са позивом да не смем саслушавати народ како су избори вршени. (Манфред Паштровић: Ово је скандал! — Жагор и објашњавање између појединих посланика са деснице и левице).

Војводина је материјално опљачкана! Сада су јој опљачкали и душе, украли су и гласове из Војводине! 10% гласача нисте добили у Војводини! Све је друго покрадено! (Бурни протести код већине).

Дајте тајно гласање, кад имате моћ. Али да буде од ове Владе цинизам што већи, то је Министар г. др. Спахо, који је сад клиснуо у Сарајево, казао: да су тајни избори онда би било добро за Југословенску радикалну заједницу, а овако да је рђаво! Међутим овако су могли да се краду гласови и да се замењују и фалсификују спискови, као што је и чињено. (Бурни протести код већине).

Господо народни посланици, овај одговор г. Претседника Народне скупштине мене не може задовољити из тог разлога, јер ако уђем у народ онда ми неће дати никакве заштите као Претседник овог Дома чији сам члан, него ћу бити изложен да ми жандарми са револвером некажњиво испод носа брљају, а ако неко као пијан пукне у ваздух у овој Скупштини онда добије 15 година робије. (Одобравање на левици. — Протести на десници).

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, ја нисам могао све да чујем што је г. Дошен казао и то због рђаве акустике. Пословник није повређен. То видите по томе што је г. Дошен имао прилике да вам каже све што је хтео. Осим тога, ја нисам ништа друго изјавио него то да ћу по принципу праведности „audiat et altera pars” тражити податке по овоме питању и онда мериторно одговорити. Ја мислим да би г. Дошен мојим одговором могао бити задовољан. Он не може захтевати од Претседника Народне скупштине да одговара насумце, јер то не би било достојно Претседника Народне скупштине.

Г. Плескович има реч.

Рудолф Плескович: Господо народни посланици, жалим што не могу говорити српски као Словенац него ћу вам говорити југословенски, и ако ме моји другови из Владине словеначке већине стигматизују као ренегата. Господо народни посланици, и ја не могу бити задовољан одговором г. Претседника, и то из разлога што је ово што сам ја њега питао само последица оних великих премештаја у Дравској бановини. Ја сам поднео седам интерпелација у прошлом заседању а нисам добио ни на једну одговора, па сам очекивао да ћу добити одговор од г. Претседника Народне скупштине, да бих могао бар на тај начин да говорим о овим премештајима учитеља у Дравској бановини, који су незапамћени у историји словеначког учитељства. Ја нећу сада да се бавим овим питањем, само бих хтео да напоменем неке ствари. Када су се пронели гласова да

се спремају премештаји словеначких учитеља у Дравској бановини, ја сам се одмах обратио на г. Министра просвете и казао му да ће ови премештаји имати чисто политички карактер. Г. Министар просвете је био тако љубазан па ми је потврдио да ће ови премештаји бити само из социјалних разлога. Ја сам уверен да је г. Министар био овог мишљења, али се касније показало да он није био добро информисан о овој ствари и онда сам ја упутио на г. Министра једно писмо, које гласи:

„Већ задњи пут, када сам имао част са колегом Добершеком с Вама разговарати о тој ствари, напоменуо сам да су намеравани премештаји у Дравској бановини политичког карактера и чин освете г. Ерјавца који је, избачен из Учитељског удружења, запретио организованом учитељству, да ће доћи његово време и да ће у то време „резати кајише“ са учитељских леђа. То време је сад дошло и г. Ерјавц, као референт Министарства просвете, у истини хоће да реже кајише. Док су на једној страни намеравани премештаји чин крвожельности г. Ерјавца, на другој страни то је ударац на организацију Соко. Кад г. Ерјавц зна да не сме отворено да удара по Соколу, он хоће да премести соколске раднике-учитеље и тиме убија у дотичном селу Соко. Учитељ Соко, који буде премештен, неће више у новоме месту да ставља на пробу своју егзистенцију и на тај начин убијен је Соко и у првоме и у другоме месту у које буде дошао. Тиме је постигнут двојаки циљ: г. Ерјавц задовољио је своју крвожельност и омео је Соко у национално раду.”

Даље сам г. Министру писао следеће: „Познато је да је учитељство у Дравској бановини било од увек у огромној већини национално, напредно и југословенски ориентисано и не заслужује да буде прогоњено од једнога г. Ерјавца, о коме се не може рећи да је вазда био националан. У том прогањању националног учитељства лежи један систем, то се види из позива које је одаслао бански школски г. Штрукељ на адресе неких лица, тражећи да одмах моле премештај. Ти позиви, господине Министре, вама су већ познати, ти позиви су злоупотреба положаја једног државног чиновника која не сме да се трпи. Препис једног таквог писма, чији се оригинал налази у мојим рукама, прилажем уз ово писмо.”

По прилици, ово сам писао господину Министру, али одговора нисам добио. Прогони су се ипак продужавали. Ја имам легитимацију да се овде буним против оваквих премештаја, ја сам се и раније као претседник Учитељског удружења бунио и за време ранијег режима протестирао, а први сам посланик био који је овде у Народној скупштини од господина Министра просвете тражио да се чине репарације за оне учитеље који су били прогоњени под ранијим режимима и мишлим да имам легитимацију да по тој ствари говорим и да се позабавим са личношћу г. Ерјавца. Знате ли, господе народни посланици, да је тај г. Ерјавц, садашњи референт Министарства просвете за Дравску бановину, пре неколико година, за време слома Аустро-угарске, а у данима стварања наше државе, био комуниста и написао је тада неке брошуре које су биле заплењене. Тај

човек има још и других мана. Ја молим господина Министра, да сам пита г. Ерјавца, зашто је била премештена нека учитељица из Љубљане у Мурску Соботу, па нека му г. Ерјавц на то питање одговори, а ако му не би одговорио, онда ћу му ја одговорити.

При завршетку морам још једанпут истаћи, да су овакви премештаји учитељства највећи скандал и незапамћени су у историји словеначког учитељства. (Пљескање на левици.)

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, народни посланик г. Плескович био је искрен, и ја му захваљујем на томе, па допустите да ја његову искреност хоноришем са овога места искреношћу. (Пљескање.) Господа народни посланици подносе интерпелације. На интерпелације се или никад или врло мало одговара (Пљескање на левици). Господо народни посланици, није то кривица само Владе, него господа народни посланици подносе толико много интерпелација, да ово своје највеће право, које је зајемчено Уставом, чине једним обичним свакодневним правом, на које онда господа Министри не доспевају ни да одговоре. Зато сам слободан да дам једну искрену сугестију, за коју се осећам позван и дужан, а то је да молим г.г. народне посланике да, високо поштујући то своје право које им је Уставом загарантовано, интерпелишу само онда кад је заиста интерпелација од истинске потребе. Тај искрени апел упућујем и свима који седе на министарским клупама, свој господи Министрима, да све поднесене интерпелације узимају озбиљније... (Пљескање на левици), па онда нећемо ићи оним колосеком којим смо пошли.

Господа народни посланици су уверени да сам ја одговарао, изузев на једно, на свако питање које ми се поставило, а сада смо дошли на тај колосек да ће Претседништво Народне скупштине одговарати индиректним путем и на све интерпелације. Због тога нека ми је допуштено да учиним овај апел на ове стране (Пљескање са звицима: Живео!).

Господо народни посланици, прелазимо на дневни ред: Утврђивање дневног реда.

Имам част предложити овај дневни ред:

1 — Претрес извештаја Верификационог одбора о стечају над имовином Милана Мијића, народног посланика;

2 — Претрес извештаја Верификационог одбора о доласку за народне посланике: г. Ђеримагића Садика за Срез требињски на место г. Иванчишевића Петра; г. Костића Василија за Срез царибродски на место поч. Стајића Уроша и г. Раденковића Стојана за Срез жупски на место поч. Милинчића Богдана;

3 — Претрес извештаја Верификационог одбора о доласку за народне посланике: г. Андоновића Симе за Срез малешки на место Арнаутовића Дамјана, г. Шајкаревића др. Јована за Срез прилепски на место Трбића Василија; г. Здравковића Миленка за Срез неготински на место Стојадиновића Драгише и г. Ђокића Љубомира за Срез бањски на место Миловановића Драгомира;

4 — Избор Одбора за проучавање законског предлога о промени назива срезова Велики Бечкерек и Нова Кањижа;

5 — Избор Одбора за проучавање предлога закона о слатководном рибарству;

6 — Избор Одбора за проучавање предлога закона о правима и повластицама одликованих Карађорђевог звездом са мачевима за заслуге и храброст у ратовима;

7 — Избор Одбора за проучавање предлога закона о конкордату између Св. Столице и Краљевине Југославије; и

8 — Избор Одбора за проучавање предлога закона о овлашћеним инжењерима.

Прима ли Народна скупштина овај предлогени дневни ред? (Прима!) Објављујем да је предложени дневни ред примљен.

Наредну седницу Народне скупштине заказујем за сутра, у суботу 12 децембра, у 9 сати пре подне, а ову са Вашим пристанком закључујем.

Седница је закључена у 12.10 часова.

ПРИЛОЗИ

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Буџетско одељење

Бр. 11080/VII

19 новембра 1936 год.

у Београду

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

На основу чл. 102 Устава и овлашћења датог ми Указом Краљевских Намесника од 8 новембра 1936 године, који Вам у овереном препису под ./1 достављам, част ми је у прилогу под ./2 послати Вам предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за буџетску 1937/38 годину, с молбом да поднесете Народној скупштини на решење и одобрење и потом изволите даље поступити.

Изволите, Господине Претседниче, примити уверење о моме поштовању.

Министар финансија,
Летница, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Министра финансија, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Министар финансија да на основу чл. 102 у вези чл. 63 Устава и чл. 13 Закона о државном рачуноводству може поднети Народној скупштини на решење и одобрење:

Предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1937/38 годину.

Министар финансија нека изврши овај Указ.

8 новембра 1936 год.
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Др. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. ПЕРОВИЋ, с. р.

Министар финансија,
Летица, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Пов. Бр. 27972/1.

Београд, 23 новембра 1936 год.

Рег. ознака: Мав. 11.

Предмет: Предлог закона о Конкордату између Свете Столице и Краљевине Југославије, потписаном у Ватикану 25 јула 1935 год.

Прилога: 2 (два).

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под .1, част нам је доставити Вам оригинални Указ Краљевских Намесника од 5 новембра 1936 године, којим смо овлашћени у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије да можемо поднети на решење Народном претставништву предлог закона о Конкордату између Свете Столице и Краљевине Југославије, потписаном у Ватикану 25 јула 1935 године.

У прилогу под .2, част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о горе поменутом Конкордату, са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Конкордату између Свете Столице и Краљевине Југославије, потписаном у Ватикану 25 јула 1935 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

5 новембра 1936 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Др. Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

25 јула 1935 године потписан је у Ватикану Конкордат између Свете Столице и Краљевине Југославије. Тим актом приведен је крају посао од великог значаја.

Несређеност односа са Католичком црквом била је штетна, пошто су контакти Цркве и Државе врло чести и од значајних последица за миран живот друштва. Та несређеност односа потиче у главном што су изјавом Папе Бенедикта XV од 21 новембра 1921 године били стављени ван снаге сви уговори Ватикана са државама којима је до Конференције мира у Версаљу припадала територија данашње наше Краљевине. Отуда је настала неодложна потреба, да се односи Католичке цркве и наше Краљевине код нас среде једним уговором, који би важио на територији целе Краљевине. Ту потребу схватили су наши политички фактори, те је још 21 јула 1922 године била образована комисија да проучи ово питање, да би се за тим повели преговори за закључење самог Конкордата. Тога ради, упућена је у пролеће 1925 године у Рим наша делегација. Том приликом поведени су преговори за закључење Конкордата, али нису били окончани, већ одгођени на неодређено време. У марту 1931 године поведени су поново преговори, а после једног прекида настављени у пролеће 1933. У јесен те године Конкордат је у главном био готов. Дефинитивно је био окончан у пролеће 1935, те је и потписан 25 јула те године.

С обзиром да је наша Држава већ уредила своје односе са осталим вероисповестима у земљи, као и с обзиром да су и друге државе, а нарочито наши суседи, закључили Конкордате и уредили своје односе са Светом Столицом — то је данас наступно моменат, да и наша Држава реши ово важно питање.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О

КОНКОРДАТУ ИЗМЕЂУ СВЕТЕ СТОЛИЦЕ И КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПОТПИСАНОМ У ВАТИКАНУ 25 ЈУЛА 1935 ГОДИНЕ, КОЈИ ГЛАСИ:

§ 1

Одобрава се и добија законску снагу Конкордат између Свете Столице и Краљевине Југославије, потписан у Ватикану 25 јула 1935 године, а који у преводу и оригиналу гласи:

КОНКОРДАТ

између

СВЕТЕ СТОЛИЦЕ И КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

У име Пресветог Тројства, Амин.

Његова Светост Пана Пије XI и, у име Његовог Величанства Краља Петра II, Намесници Краљевине Југославије, надахнути жељом да се, стално и у складу са новим приликама, одреди

положај Католичке Цркве у Краљевини Југославији, одлучили су да закључе једну свечану Конвенцију:

У том циљу, Његова Светост Папа Пије XI и, у име Његовог Величанства Петра II, Намесници Краљевине Југославије, наименовали су односне Пуномоћнике:

Његова Светост, Његову Еминенцију Високопречасног Кардинала Евгенија Пачели-а, Свога Државног Секретара;

Намесници, Његову Екселенцију Господина Д-ра Људевита Ауер-а, Министра правде и Чувара печата.

Речени Пуномоћници, по размени односних пуномоћстава, нађених у прописном облику, сагласили су се о следећим члановима:

Члан I

Католичкој цркви признаје се, у сваком од њених обреда, пуно право да слободно и јавно врши своју мисију у Краљевини Југославији.

Члан II

Католичка хијерархија образована је у Краљевини Југославији овако:

1 — Црквена покрајина сплитска (Spalaten-sis) обухвата метрополијску столицу сплитску, сада обновљену, са којом остаје спојена бискупија макарска (Makarskensis), и суфрагане бискупије которску (Catharensis), дубровачку (Ragusina), хварску (Pharensis), шибеничку (Sibenicensis) и нинску (Nonensis), сада наново успостављену. Надбискупија сплитска и бискупија которска, дубровачка, хварска и шибеничка задржавају своје садашње међе у границама Краљевине Југославије.

Бискупија нинска обухватиће целу територију која је раније припадала надбискупији задарској (Jadrensis), а која лежи у Краљевини Југославији и чији је Апостолски Администратор сада Бискуп шибенички. Речена бискупија спојиће се за вечита времена *per unumquemque aequae principalem* са бискупијом шибеничком. Ради управљања овом бискупијом, бискуп шибенички наименоваће једног нарочитог Генералног Викара. Бискуп шибенички зваће се Бискуп Шибенички и Нински.

2 — Црквене покрајине загребачка (Zagrebiensis) обухвата метрополијску столицу загребачку и суфрагане бискупије сењске (Seniensis), модрушку (Modrussensis), крчку (Veglensis), крижевачку (Crisiensis) и босанско (Bosniensis) — сремску (Sirmiensis) чије је седиште у Ђакову.

Бискупији сењско-модрушкој биће припојени дистрикти чији је Апостолски Администратор сада бискуп сењски.

Бискупија крижевачка обухвата све грчко-католике који станују у Краљевини Југославији.

Бискупији босанско-сремској припаја се територија бискупије печујске (Quinaue Ecclesiensis) која лежи у Краљевини Југославији и чији је Апостолски Администратор сада бискуп босанско-сремски.

Град Земун, сада предграђе београдско, одвојиће се од те бискупије и спојиће се са надбискупијом београдском.

3 — Црквена покрајина врхбосанска (Vrhbosnensis) обухвата метрополијску столицу сарајевску и суфрагане бискупије мостарске (Mandrieten-

sis) — требињску (Tribunensis) и бањалучку (Banjalucensis).

4 — Црквена покрајина београдска (Belgradensis) обухвата метрополијску столицу београдску и суфрагане бискупије скопску (Skopien-sis), бачку (Bacsiensis) и банатску (Banatensis).

Бискупија скопска задржава своје садашње границе и уз то јој се дефинитивно припајају територије чији је Апостолски Администратор сада бискуп скопски.

Установиће се бискупија бачка и она ће обухватити сав онај део надбискупије калочке (Calocensis) који лежи у Краљевини Југославији и који сачињава сада једну Апостолску Администрацију: њено седиште ће бити у Суботици.

Установиће се бискупија банатска и она ће обухватити територију, која лежи у Краљевини Југославији, а која је до сада припадала бискупији чанадској (Csanadiensis) и којом сада управља надбискуп београдски, у својству Апостолског Администратора.

Поменути бискупија биће за вечита времена, *per unum aequae principalem*, спојена са надбискупијом београдском. Ради управљања овом бискупијом, надбискуп београдски именоваше једног нарочитог Генералног Викара. Надбискуп београдски зваће се: Надбискуп Београдски и Бискуп Банатски.

5 — Црквена покрајина љубљанска (Lubancensis) обухвата метрополијску столицу љубљанску која ће се подићи на степен метрополије и суфрагану бискупију лавантску (Lavantina) са седиштем у Марибору.

Надбискупија љубљанска обухвата своју садашњу територију, у границама Краљевине Југославије, а уз то ће јој се припојити жупе или делови жупа које су раније припадале бискупији кршкој (Circensis), а чији је Апостолски Администратор сада бискуп љубљански.

Бискупија лавантска обухвата сву своју територију која лежи у границама Југославије и њој се коначно припајају жупе или делови жупа које су раније припадале бискупијама кршкој, секавској (Sekoviensis) и сомбатхелској (Sabariensis), чији је Апостолски Администратор сада Ординариј лавантски.

Надбискупија барска (Antibarensis) чији ће надбискуп имати чисто почасну титулу Примаса Србије и бити непосредно потчињен Светој Столици, обухвата, поред своје садашње територије, жупе или делове жупа које леже у Краљевини Југославији, а чији је Апостолски Администратор сада надбискуп барски.

Сходно претходним одредбама, ни један део територије Краљевине Југославије неће отпасти под бискупе који резидују у иностранству, а тако исто ни један део територије која лежи изван Краљевине Југославије неће потпадати под бискупска седишта речене Краљевине.

Када нова хијерархиска организација и разграничење бискупија буду ступили на снагу, преостаће надлежност Конгрегације de propaganda fide за бискупије у којима се ова још врши.

Ако би се убудуће нашло да је потребно, или чак и корисно, да се измени ова хијерархиска организација и разграничење бискупија, Високе Стране Уговорнице неће се противити ступању у преговоре по тој ствари. Југословенска влада за-

држава за себе право да предлаже измене сугерисане разлозима који се тичу саобраћаја или привредних интереса становништва.

Члан III

Света Столица ће бирати титуларе бискупских столица Краљевине Југославије између чланова свештенства који су југословенски поданици.

У случају упражњења неке надбискупске или бискупске столице, сваки од бискупа југословенских бискупија поднеће, у року од месец дана, један списак подесних кандидата Светој Столици која ће узети у нарочити обзир кандидате предложене од стране бискупа оне црквене покрајине у којој је столица упражњена.

Пре него што приступи наименовању надбискупа и дијецезанских бискупа као и коадјутора са правом наследства, Света Столица ће поверљиво упитати југословенску Владу да би сазнала да ли против кандидата постоје приговори општег политичког значаја.

Имена кандидата држаће се у тајности све до званичног објављивања. У циљу да би се брзо попуниле упражњене бискупије, Влада ће најхитније одговорити на напред поменути упит. Ако у року од 30 дана тај одговор не буде дат, Света Столица имаће право да сматра да може без даљег чекања приступити објављивању наименовања.

Члан IV

Надбискупи, бискупи и бискупи-коадјутори са правом наследства полагаће пред Његовим Величанством Краљем, пре свога ступања на дужност, заклетву верности овим речима:

„Заклињем се и обећавам пред Богом и Светим Еванђељем онако као што доликује једноме бискупу, да ћу остати веран Држави југословенској, Његовом Величанству Краљу Југославије и Његовим законитим Наследницима, и да ћу поштовати и учинити да моје свештенство поштује, у потпуној лојалности, Краљевску владу. Заклињем се и обећавам, сем тога, да нећу узимати учешће ни у каквој радњи, или саветовању, који би били уперени против независности, јединства или интереса Краљевине Југославије, или против јавног поретка. Нећу допустити да потчињено ми свештенство учествује у таквим радњама. Имајући на срцу добро и интересе Државе, ја ћу се трудити да од ње отклоним сваку опасност коју бих видео да јој прети”.

Члан V

Света Столица ће одобрити, сагласно са канонским и литургијским законима, формуле јавних молитава, већ у употреби, које се имају читати за Владаоца.

Исте молитве које су предвиђене за случај смрти Владаоца читаће се и приликом смрти другог члана Краљевске породице.

Текст тих молитава, које ће се читати на народном језику, у границама овлашћења датих од стране Свете Столице, саопштиће се званично Краљевској Влади.

Члан VI

Ординарији бискупија потпадају у црквеним пословима, непосредно и искључиво под Свету Столицу са којом ће, како они сами тако и свештенство и верници, имати пуну слободу непосредног општења.

Сами ординарији моћи ће слободно општити са својим свештенством и са својим верницима, објављивати акта своје пастирске управе и састајати се ради претресања питања која се односе на њихову духовну службу.

Члан VII

Ординарији бискупија вршиће слободно своју црквену јурисдикцију и уживаће сва права и прерогативе својствене њиховом звању, онако као што их признаје канонско право. Сви чланови католичког свештенства у њиховим бискупијама биће им потчињени, у складу са црквеним канонима.

У вршењу своје свештеничке делатности, црквена лица уживаће заштиту државе на исти начин као и државни службеници. Држава ће, у складу са општим правом, спречавати вређања њихове личности и њиховог црквеног својства, а тако исто ће се и старати за слободно обављање њихове службе.

Од црквених лица не могу судске, или друге власти, захтевати давање обавештења о лицима или о стварима, које су она могла сазнати под окриљем тајне везане за њихову духовничку службу, нити она могу бити гоњена због тога.

Ношење црквене или редовничке одеће од стране световњака или од стране црквених лица или редовника којима су то забраниле надлежне црквене власти, подлежи истим казнама као и неlegalно ношење војничке униформе.

Члан VIII

Имајући у виду гаранције створене одредбама овог Конкордата, законодавства које штити права и слободу католичке цркве у Краљевини Југославији, Света Столица ће прописати одредбе на основу којих ће свештеницима који стално или привремено врше душобрижничку службу, бити забрањено да припадају, за време трајања њихове активне службе, политичким странкама и да се боре у њихову корист.

Обавеза наметнута напред поменути свештеницима ни у колико не ограничава наставу коју имају пружати у погледу доктрине и прописа цркве, било у области догматике, било у области моралке.

Југословенска влада ће истовремено, у погледу на некаатоличке вероисповести и обреде, прописати истоветне одредбе по предмету политичке делатности у странкама.

Члан IX

Света Столица ће имати Нунција акредитованог код Њ. В. Краља Југославије и Краљ Југославије имаће посланика акредитованог код Свете Столице.

Члан X

Надбискупи и бискупи, на територији своје сопствене јурисдикције, имаће власт да установљавају, да мењају, да деле жупе, као и да именују, да премештају жупнике и да попуњавају црквене бенефиције и службе, сходно канонском праву.

Дијезански бискуп пошто је учинио ма какву измену у границама жупа, доставиће то влади до знања; он ће јој тако исто саопштити и наименовања жупника, пошто их буде извршио.

На положај жупника, или друга стална места, која укључују душобрижничку службу на засебној територији, моћи ће се наименовати само свеште-

ници југословенски држављани; ако нарочите околности захтевају отступање од тога правила, бискупи ће се споразумети са владом.

У жупним општинама које припадају језичним мањинама, жупници ће морати, сем језика својих односних верника, познавати и народни језик да би се њиме служили у преписци са грађанским и војним властима.

Члан XI

Поступање са католицима који станују у Краљевини Југославији и који припадају народносним мањинама, односно употребе њиховог матерњег језика у верским обредима, у верској настави и у црквеним удружењима, неће бити мање повољно него поступање које, на територији оне стране државе која одговара реченим мањинама, одређује правни и стварни положај грађана југословенског порекла и језика.

Како је југословенска влада без одлагања прихватила ову одредбу повољну по нејугословенске мањине, Света Столица изјављује да ће се, у складу са начелима које је свагда бранила у питању употребе матерњег језика у душобрижничтву, у верској настави и у животу католичких организација, заузетим, приликом закључивања будућих конкордатских конвенција са другим државама, да се у њих унесе истоветна одредба ради заштите југословенских мањина.

Члан XII

Држава признаје верским редовима и конгрегацијама које већ постоје у Краљевини правну личност и њихову верску и административну организацију, као и право стварања нових домова уз извештавање, из пажње државних власти. Држава ће, сем тога, загарантовати слободно обављање њихове делатности у верским обредима, у настави, у душобрижничтву, у помагању болесника, у каритативним установама и у католичким организацијама или удружењима, као и слободно непосредно општење са њиховим хијерархијским претпостављенима.

Света Столица ће се постарати да домови верских редова и организација која су у Југославији не потпадне под покрајинске старешине настањене у иностранству, сем изузетака који би се могли чинити у споразуму са владом. Покрајинске старешине, а тако исто и месне старешине, биће југословенски држављани.

Старешине настањене изван територије Југославије имају право, чак и ако припадају некој другој народности, да посећују своје домове који се налазе у Југославији.

Новим установама, као и редовима и конгрегацијама уведеним из иностранства, признаће се правна личност према нормама општег права.

Члан XIII

Грађанске власти, које по својој надлежности, подигну кривичну тужбу против неког клерика или редовника обавестиће о томе надлежну црквену власт, упознавајући је са оптужбом и са поступком примењеним против црквеног лица стављеног под суд.

За време целог поступка, судске власти ће се старати о томе да се заштити духовни карактер оптуженог, сем ако га надлежна црквена власт не би била вратила у световно стање.

Кад црквено лице, које врши неку јавну службу, буде, због злочина или преступа, стављено под суд од стране надлежне власти, онда ће његов црквени старешина такође против њега повести одговарајући канонски поступак, суспендујући га, у међувремену, од његових функција, кад тежина случаја и одредбе канонског права то буду захтевале. Црквени старешина ће, сем тога, приступити свргавању кривца, свакипут када закључци канонског поступка буду подударни са закључцима грађанског поступка.

Ако би владање неког црквеног службеника било такво да би постало претњом за јавни поредак, грађанске власти ће доставити до знања црквеној власти основне оптужбе и обратиће се истој да би се постигло смењивање реченог службеника.

Када се, по томе питању, црквени старешина не сложи са грађанским властима, случај ће се изнети пред једну мешовиту комисију образовану од претставника Министарства правде и претставника епископата, која ће се придржавати правилника установљеног по заједничком споразуму између реченог Министарства и југословенског епископата.

Ако је, у случају напред рассмотреном, у питању неки бискуп, онда ће влада испитати ствар непосредно са Светом Столицом.

Члан XIV

Држава признаје правну личност и способност за вршење свих права која одатле проистичу, католичкој цркви у њеним установама које према канонској праву, уживају такву личност. Напред поменуте установе претстављаће њихови законити старешине.

Члан XV

Све државне власти и аутономне управе указиваће, на захтев црквених власти, своју административну помоћ ради извршења наредба, одлука и пресуда донесених од стране црквених власти у складу са овим Конкордатом и у свима случајевима у којима су речене државне власти и аутономне управе дужне да указују исту помоћ ма којој другој вероисповести.

Члан XVI

Католичка Црква у својим установама (саобразно чл. XIV) може слободно стицати и поседовати покретна и непокретна добра намењена њеним потребама и њима управљати.

Патримониум католичке цркве служи једино циљевима цркве и не може се, ни под каквим изговором, ни конфисковати ни употребити у какву другу сврху, сем случаја експроприсања из разлога јавне користи, у коме ће случају влада дати у накнаду отштету која одговара вредности експроприсаних црквених добара.

Добрима упражњених црквених бенефиција управљаће, према нормама канонског права, црквена лица, физичка или правна, којима су иста привремено поверена.

Добра и установе католичке цркве остају сопственост речене цркве чак и када становништво, коме служе та добра и те установе, пређе у неку другу веру.

Приходи које наплаћују црквена лица на основу својих функција, ослобођени су заплене у

истој мери као и плате и хонорари државних чиновника.

Члан XVII

Црква подмирује своје материјалне потребе:

1. — Приходима од својих сопствених покретних и непокретних добара, задужбина, легата итд.;
2. — црквеним таксама и пристојбама;
3. — доприносима евентуално разрезаним на црквене бенефиције од стране надлежне црквене власти, за опште циљеве, и у корист бискупија;
4. — добровољним даровима приватних или правних лица, општина итд.;
5. — сталним државним субвенцијама, саобразно ономе што је уговорено у чл. XVIII;
6. — прирезима или допунским таксама у корист цркве, у сразмери и на начин признат осталим вероисповестима, ако бискупи нађу за сходно да се искористи то сретство.

Члан XVIII

Влада ће осигурати католичкој цркви у Југославији економску помоћ која неће смети бити сразмерно мања од помоћи коју одобрава осталим вероисповестима допуштеним или признатим у Краљевини. На основу овога начела једнакости и ради задовољења стварно доказаних потреба католичке цркве, влада ће давати католичкој цркви годишњу субвенцију која одговара броју њених верника, у сразмери у којој то чини за сваку другу вероисповест.

Ради утврђивања износа те субвенције, узеће се у обзир суме које су, из ма ког државног фонда, примиле остале вероисповести, њихове установе или њихови службеници.

Католичка црква имаће такође свој одговарајући део од ванредних потпора, које буду, евентуално, одобрене ма којој другој вероисповести, свакој установи, или сваком од службеника.

Истога начела придржаваће се аутономна тела, свакипут кад буду давала редовне или ванредне субвенције у верске циљеве.

Овом годишњом субвенцијом управљаће сама црква, сретством једног уреда који ће у ту сврху установити епископат у споразуму са Краљевским Министарством правде. Напред поменута управа биће подвргнута високом надзору државе.

Буџет те управе утврђиваће сваке године један савет од пет чланова, наименованих од стране епископата сваке од пет црквених покрајина Краљевине. Надбискуп барски удружиће се у ту сврху са бискупима црквене покрајине београдске.

Поступак реченог савета изразиће сам савет, а одобриће га југословенски епископат и Краљевско Министарство правде, у години која дође паратификовању овог Конкордата.

Исплата сталне годишње субвенције католичкој цркви Југославије предвидеће се финансијским законом за годину која непосредно дође после коначне организације напред поменутог Уреда и Савета. Ова ће се субвенција исплаћивати цркви на исти начин и по истим формама као и осталим вероисповестима допуштеним или признатим у Краљевини.

Од тог тренутка, управе, установе и лица који су до тада зависили од државног буџета, прећи ће убудуће на црквени буџет.

Због црквених службеника који прелазе на терет црквеног буџета, Држава ће такође обеште-

тити цркву за њен удео сума намењених пензионском фонду и тај удео ће одговарати дужини службе коју су ти службеници вршили пре њиховог пребацивања на терет црквеног буџета.

Члан XIX

Ослобађају се јавних намета зграде намењене верском обреду и наставним и добротворним установама, установе које служе потребама цркве, куће намењене бискупима, жупама и редовничким заједницама, историски споменици верског значаја, дворишта и непосредне споредне зграде свих напред поменутих установа које се не могу употребити у друге сврхе.

Службена преписка и вредносна писма свих црквених власти и установа ослобађају се поштанских трошкова и телеграфских такса.

Члан XX

Добра „Верског фонда“ припадају католичкој цркви, она служе искључиво њеним циљевима и њима ће управљати односни ординарији. Консистенцију тих добара утврдиће дотични бискупи, у сарадњи са надлежном државном влашћу по нормама општег права.

Уколико се ради о зградама или другим објектима који ће се и убудуће издавати под кирију, имаће Држава и јавна тела, под истим условима (*caeteris paribus*), првенство испред осталих закупца.

Мешовита паритетна комисија, о којој је реч у члану XXXVI Конкордата, одлучиваће по евентуалним несугласицама по овој ствари и утврдиће такође и модалитете прелаза тих добара под управу цркве.

Члан XXI

Сви јавни патронати Државе и тела која под њу потпадају, као и приватни патронати везани за посед државних непокретности, мораће се укинути. Ова ће одредба ступити на снагу чим се дотични Ординарији буду споразумели са Министарством надлежним по предмету терета у вези са тим патронатима.

Аутономне управе и приватна лица, уколико су патрони, моћи ће се, са овлашћењем надлежних грађанских и црквених власти, ослободити својих обавеза, једаред за свагда, одричући се у исто време права која им је давао патронат.

Једна мешовита комисија одредиће накнаду коју ће речени патрони исплатити црквеним телма, чије су издржавање они, као патрони, обезбеђивали, у целини или делимично.

Члан XXII

Југословенска влада ће црквеним установама, за земљишта изгубљена услед аграрне реформе, дати праведну отштету која ће им, заједно са изворима предвиђеним у чл. XVII, омогућити одговарајуће издржавање (*congrua sustentatio*). Земљишта која су остала у поседу цркве, обезбеђују јој се и неће више моћи бити подвргнута накнадним експропријацијама услед нових аграрних закона, без претходног споразума са надлежном црквеном влашћу.

У пређашњој покрајини Далмацији, црквени службеници и установе примиће, за неисплаћене приходе, отштету не мању од оне коју буду при-

мили приватни сопственици. Одржавају се погодности већ признате по овоме.

Постоји споразум да ће се у свима случајевима црквеним телма вратити куће и просторије намењене настави, као и мала земљишта намењена особљу придодатом на службу црквама, редовничке куће и земљишта која им припадају, која немају никакве везе са аграрном реформом, а која су, на било који начин, после рата била заузета.

У случајевима где би та сопственост била подложна оспоравању, или пак случају где би враћање претстављало нарочите тешкоће, питања ће се расправљати и уредити сретством паритетне мешовите комисије претставника цркве и државе о којој је реч у чл. XXXVI.

Члан XXIII

Питање евентуалног укидања црквених дажбина, као и одговарајуће накнаде, решиће се по заједничком споразуму између обеју Високих Страна Уговорница.

Члан XXIV

Ради спремања младих људи за свештеничку службу, надлежне црквене власти моћи ће отворити семеништа. Семеништа која већ постоје, или која се имају установити, биће у искључивој зависности од цркве која ће њима управљати сходно канонском праву и која ће постављати њихове старешине и професоре.

Да би могле уживати једнака права са јавним школама, гимназије семеништа мораће попуњавати услове прописане за државне гимназије.

У свима заводима намењеним формирању свештенства, како световног тако и редовничког, наставни језик биће југословенски, сем за схоластичку филозофију и за богословске предмете који се предају на латинском језику.

Члан XXV

Влада ће продужити да издржава богословске факултете.

Професоре тих богословских факултета поставља држава по закону о универзитетима, између кандидата који морају имати сведоштво о способности за наставу коју су позвати да врше, издату од стране надлежне црквене власти, сходно Конституцији „*Deus scientiarum Dominus*“, која је сада основно правило црквених прописа по предмету богословских факултета.

Одузимање бискупског одобрења професорима богословских факултета повлачи одмах губитак њиховог права поучавања. Ординариј, у споразуму са Владом, постараће се, привремено, за замену уклоњеном професору.

Влада признаје, сем тога, без потребе накнадних испита, важност степена који југословенски држављани стекну у римским папским универзитетима, и степени тих универзитета имаће иста права као и степени југословенских богословских факултета.

Наставни програм у тим богословским факултетима биће саобразан општим прописима Свете Столице по тој материји.

Члан XXVI

У основним, грађанским, стручним и средњим школама, јавним и приватним, веронаука ће за католичку младеж бити обавезан наставни предмет под надзором надлежне црквене власти.

Бискуп, или његов изасланик, имаће право инспектирања школа уколико се тиче верске наставе.

Програм верске наставе мораће бити одобрен од стране надлежне верске власти. Школски учбеници који се на то односе неће се моћи допуштати у настави без одобрења исте верске власти.

Неће бити мање од два часа недељно верске наставе.

Влада ће попуњавати упражњена места сталних катехета.

Наименовање сталних катехета јавних школа, који ће бити југословенски грађани, вршиће надлежни министар на предлог дијецезанског бискупа. Ови катехети неће се премештати из једне бискупије у другу без споразума са Ординаријима тих места.

У школама где није предвиђено место сталног катехета, наставу ће вршити жупно свештенство или пак учитељи световњаци, потврђени од стране Ординарија као хонорарни катехете.

Катехета, коме надлежни бискуп одузме канонску мисију, одмах ће престати са наставом. Дотични бискуп ће без одлагања извести надлежну школску власт о предузетој мери, те да се споразумно приступи замењивању суспендованог катехете.

Кад из разлога јавног поретка, или из других озбиљних разлога, школска власт нађе за потребно смењивање неког катехете, она ће се обратити надлежном бискупу да би се споразумно приступило испитивању случаја.

Испити о способности за наставу сталних катехета вршиће се пред једном државном комисијом за све што се односи на профане материје, заједничке за све остале учитеље и професоре, а пред једном црквеном комисијом, наменованом од стране Епископата за оно што се тиче богословских дисциплина. Ове црквене комисије заседаће у местима где већ постоје дотичне државне комисије.

Сталне катехете имаће у наставничком корпусу иста права и припадности као и остали учитељи и професори.

Богословске студије, завршене по положеном испиту зрелости у некој средњој јавној или приватној школи, која ужива иста права као и јавне школе исте врсте, даће катехетама право да буду изједначени, у погледу својих плата, са учитељима и професорима који су завршили своје студије на неком јавном универзитету.

Питање плате, и у датом случају, накнаде седилбених трошкова хонорарних катехета оставља се једном нарочитом споразуму између владе и Епископата.

Члан XXVII

Како настава вршена у јавним школама, тако и понашање учитеља, морају поштовати својствено верско и морално васпитање католичким ученицима.

Ученике католике јавних школа неће учитељи или друге власти ни обвезивати ни позивати да присуствују чинима неког некатоличког обреда.

Школски програми биће тако удешени да не спречавају ученике католике у вршењу њихових верских дужности.

Обавезно вршење верских дужности прописане, за све школе Краљевине, Епископат у споразуму са надлежним министарством.

Школски учбеници неће садржавати ништа што би било противно верским начелима и осећајима ученика католика.

У школама које похађају искључиво или у великој већини ученици католици, учитељи ће такође бити католици у границама могућности, нарочито за предмете који додирују верско образовање ученика; у осталима учиниће се тако да број учитеља католика одговара, увек у границама могућности, броју ученика те вере.

Члан XXVIII

Влада ће поштовати конфесионалан карактер и законито постојање школа, које већ постоје, под зависношћу и управом бискупа или старешина верских редова и конгрегација, и допуштаће оснивање других сличних конфесионалних школа у којима ће се настава вршити на југословенском језику.

Те школе, свагда кад буду испуњавале услове прописане за сличне државне школе, уживаће једнакост права са јавним школама. Испити зрелости вршиће се, као и сада, уз суделовање претставника државне школске власти.

Власти претпостављене тим школама, као и учитељи у њима запослени, обавезне су да у ученицима гаје свест о дужностима према отаџбини, држави и друштву, према начелима хришћанске вере и хришћанског моралног закона.

Члан XXIX

Држава признаје католичкој цркви право да се стара о верској помоћи својим верницима у болницама, сиротиштима, склоништима, поправилиштима, казним и другим сличним заводима. У свима напред поменутих установама, ако оне припадају Држави или телима која од Државе зависе, свештенике, који ту буду имали вршити своје функције, наименоваће надлежна власт по претходном споразуму са дијецезанским бискупом. Ови свештеници ће примати награду од Државе или од тела којима припадају установе.

Члан XXX

За свештеничке кандидате који су своје студије завршили на неком јавном факултету, богословском семинару или другој еквивалентној школи, војна служба ће бити ограничена на период од 6 месеци и они ће бити додељени санитету.

Ако, за 4 године пошто су завршили своје студије или 2 године пошто су отслужили војни рок од 6 месеци, о ком је реч у претходном ставу, не буду рукоположени за свештенике, они ће бити дужни да дослуже свој војни рок у роду војске који им буде одређен.

Остали свештенички кандидати, како из световног тако и из редовничког клера, који подлеже регрутовању пре завршетка својих студија, моћи ће, по молби, одложити своју војну службу до краја својих студија, али не преко 27-ме године старости.

Клерици који су примили свете редове и заветовани редовници биће ослобођени сваке војне службе, сем случаја опште мобилизације. У том случају они ће, иако у саставу оружане силе, вршити духовну службу у корист војника католика у зависности од војног Ординарија (као што је речено у Чл. XXXI-ом) или ће бити употребљени за функције које су у складу са њиховим позивом.

Члан XXXI

Да би се побринула о верској помоћи католичким војним лицима, Света Столица, у споразуму са југословенском Владом, наименоваће једног војног Ординарија под ког ће потпадати, у вршењу своје службе, војни свештеници.

Црквено наименовање војног Ординарија извршиће Света Столица пошто буде ступила у везу са југословенском Владом ради одређивања, у споразуму са истом владом, неког погодног лица.

Сваки од дијецезанских бискупа поднеће такође Светој Столици, аналогно одредбама члана III-ег става 2, једну кандидатску листу која није обавезна за Свету Столицу.

Црквено наименовање војних свештеника вршиће војни Ординари по претходном споразуму са Министром војске и морнарице.

Сукцесивно наименовање војног Ординарија и војних свештеника у својству чиновника, вршиће Влада по нормама државних закона.

Војни ординариј моћи ће наименовати само она духовна лица која буду добила од стране свога дијецезанског бискупа дозволу да приме на себе душобрижничку дужност у војсци и односно уверење о погодности.

Војног Ординарија, а тако исто и војне свештенике плаћаће држава.

Број тих војних свештеника одговараће броју војника католика, по сразмери усвојеној за службенике сваке друге вероисповести. Ако, и поред тога, број војних свештеника буде још недовољан за духовну помоћ војсци, Влада се неће противити да се другим свештеницима потврђеним од стране војног Ординарија надокнади тај недостатак. За области у којима нема католичких жула и свештеника, а где је знатан број војника католика, наименоваће се стални војни свештеници.

Света Столица ће објавити један Статут, који садржи прецизне норме за католичку духовну помоћ у војсци и морнарици, као и такође у погледу дисциплине војних свештеника.

Хонорарни, или помоћни војни свештеници примаће такође накнаду за услуге које указују војницима католицима.

Члан XXXII

Брак склопљен у католичкој цркви у складу са одредбама канонског права, чак и у случају мешовите вере, имаће, самим тим, грађанска дејства.

Парнице око ништавности и око „*ratum et non consumatum*” бракова склопљених у католичкој цркви спадају у надлежност црквених судова.

Света Столица пристаје да све парнице у којима се не ради о брачној вези расправљају грађански судови.

У случајевима мешовитих бракова грађанске власти ће учинити да се, на захтев увређене католичке стране, поштује јемство дато од стране судружника, да ће сви синови и кћери, без изузетка, бити одгојени у католичкој вери.

Члан XXXIII

Југословенска Влада признаје католичкој Цркви пуно слободу да оснива Удружења католичке акције и да њима управља, удружења која себи стављају у задатак да, изван и изнад сваке пар-

тијске политике, унапређују верски и морални живот под непосредном зависношћу и одговорношћу католичке хијерархије.

Забавне игре као и литерарне и музичке забаве нису у противности са одредбама претходног става.

У та Удружења моћи ће се уписивати ученици јавних школа. Студентске секције тих Удружења могу постојати и вршити своју делатност ван јавних школа.

Члан XXXIV

Влада ће се старати да се у државним удружењима за физичко васпитање поштује вера њихових чланова католика, њена начела и њене установе. Морално и културно васпитање, свагда кад оно сачињава део циљева државних удружења за физичко васпитање неће моћи бити у нескладу са католичком доктрином.

Код тих удружења ће свештеници такође моћи вршити своју верску мисију у корист чланова католика тих удружења. У ту сврху они морају имати допуштење свог надлежног бискупа и пристанак месне управе Удружења.

Против одлука месних управа моћи ће се уложити призив на више управе удружења.

Члан XXXV

Постоји споразум да се са ступањем на снагу овог Конкордата, укидају закони, уредбе и правилници који су сада на снази у Краљевини, уколико су ови у опречи са одредбама садржаним у овом Конкордату.

Члан XXXVI

Два месеца по ратификовању овог Конкордата биће образована једна паритетна мешовита комисија ради решавања питања која би евентуално могла искрснути из примене чланова XX, XXI, XXII.

Члан XXXVII

Сва остала питања која се односе на црквена лица и ствари као такве, а која нису расправљена у претходним члановима, биће расправљена према канонском праву које је на снази.

Ако би убудуће искрснула каква тешкоћа по предмету тумачења претходних чланова, или ако би устребао правилник ради решавања питања која се односе на црквена лица или предмете, а која нису третирана у овом Конкордату, а која се тичу и Државе, Света Столица и југословенска Влада приступиће споразумно пријатељском решавању тих питања.

Члан XXXVIII

Размена повеља ратификације, извршиће се што је могућно пре у Риму и Конкордат ће ступити на снагу на сам дан те размене.

У потврду чега су напред именовани Пуномоћници потписали овај Конкордат.

Рађено у Ватикану, 25 јула 1935 године.

(М. П.) Е. Кард. Пачели, с. р.

(М. П.) Др. Људевит Ауер, с. р.

ЗАКЉУЧНИ ПРОТОКОЛ

У тренутку када се приступило потписивању Конкордата, Њ. Е. Делегат Њ. В. Краља Југославије, прописно овлашћен, дао је следећу изјаву која чини саставни део овога Конкордата:

Апостолски Нунције код Њ. В. Краља Југославије јесте Доајен дипломатског кора који је ту акредитован.

Рађено у Ватикану, 25 јула 1935 године.

Др. Људевит Ауер, с. р.

ПРИЛОГ

Света Столица потврђује традиционални обичај да се у латинској миси посланица и еванђеље певају на народном славенском језику и одржава концесије учињене у погледу употребе Обредника на народном језику, с тим да употреба латинског језика остаје нетакнута за неславенске жупе и за неславенске групе жупа са славенском већином, у складу са одлукама Свете Столице по тој ствари.

Она потврђује употребу старословенског језика (глагољице) у светој литургији, у обиму и у формама признатим од Папа Лава XIII-ог и Пија X-ог свете успомене.

Што се тиче распрострањања употребе глагољице, Света Столица се не противи, да у жупама славенског језика, бискупи, у складу са својом савести и мудрости, могу допуштати употребу старословенског језика у светој миси, тамо где то одговара једнодушној жељи верника. Бискупи ће свакипут обавештавати Свету Столицу.

Независно од тога, певање мисе на глагољници допушта се у црквама Краљевине Југославије, на празник Светих Тирила и Методија, чак и одложеном на наредну недељу, под условом да свештеник који служи мису и певачи довољно познају тај језик.

Рађено у Ватикану, 25 јула 1935 године.

Е. Кард. Пачели, с. р.

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 46456
3 децембра 1936 год.
Београд

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

Част ми је доставити Народном претставништву на решавање предлог закона о овлашћеним инжињерима са образложењем.

У исто време част ми је доставити оригинални Указ Бр. 46456 од 30 новембра 1936 године, којим сам овлашћен да могу поднети предлог овог закона Народном претставништву на решавање.

Примите, Господине Претседнице, и овом приликом уверење о мом особитом поштовању.

Министар грађевина,
Др. Кожул, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Министра грађевина, и по саслушању Министарског савета а на основу чл. 63 Устава Краљевине Југославије овлашћују:

Министра грађевина да може поднети Народном претставништву Краљевине Југославије на решавање предлог закона о овлашћеним инжињерима.

Министар грађевина нека изврши овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Министар грађевина,
Др. Кожул, с. р.

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. ПЕРОВИЋ, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ОВЛАШЋЕНИМ ИНЖЕЊЕРИМА

ГЛАВА I.

Овлашћени инжењери и подела на струке

§ 1.

За овлашћеног инжењера сматра се лице које је по овом Закону а на основу стечене теориске и практичне спреме добило овлашћење за обављање инжењерске праксе и као такво уведено у списак овлашћених инжењера.

§ 2.

(¹) По струкама овлашћени инжењери деле се на:

1. овлашћене грађевинске инжењере,
2. овлашћене инжењере за архитектуру,
3. овлашћене културнотехничке инжењере,
4. овлашћене геодетско-културнотехничке инжењере,
5. овлашћене машинске инжењере,
6. овлашћене бродарске инжењере,
7. овлашћене електротехничке инжењере,
8. овлашћене инжењере агрономе,
9. овлашћене рударске, рударско-мерачке и топионичке инжењере,
10. овлашћене инжењере за техничку хемију и технологију,
11. овлашћене шумарске инжењере,
12. овлашћене инжењере геодете.

(²) Према указаној потреби, а по саслушању Савеза инжењерских комора, Министар грађевина може, с обзиром на измене наставног плана на техничким и другим факултетима, Уредбом увести нове струке, две или више у једну спојити или извесне укинути.

(³) Министар грађевина, у споразуму са надлежним Министрима а по саслушању Савеза инжењерских комора, одређује правилником делокруг појединих струка овлашћених инжењера.

ГЛАВА II.

Стицање права овлашћења

§ 3.

(¹) Овлашћење у смислу овог Закона за једну или више струка наведених у § 2, може добити лице које докаже:

1. да је у нашој земљи или у иностранству свршило одговарајући факултет или високу школу у рангу факултета и добило диплому инжењера оне струке за коју тражи овлашћење;
2. да је држављанин Краљевине Југославије;
3. да говори и пише службеним језиком;
4. да је положило испит за овлашћеног инжењера или државни испит по правилнику ресорног Министарства или да је од испита ослобођено;
5. да је по стеченој дипломи са успехом радило најмање три године у својој струци код државних или самоуправних тела односно код овлашћеног инжењера или предузећа своје струке;
6. да је способно за вршење правних радњи;
7. да је регулисало војну обавезу.

(²) Овлашћење за струку културнотехничку, агрономску и шумарску, може добити лице са свршеним вишом школом или факултетом, који не

даје право на титулу инжењера али даје спрему, равну високој техничкој школи или Техничком факултету.

(³) Женска лица могу добити овлашћења ако испуњавају горње услове осим услова о регулисаној војној обавези.

§ 4.

Овлашћење не може добити лице:

1. које је извршном судском пресудом осуђено на губитак часних права, док тај губитак траје;
2. које је у државној или самоуправној служби ма у ком својству.

§ 5.

(¹) Одредба § 3 став 1 под 4. не односи се на инжењере професоре и доценте Универзитета.

(²) Одредба § 4 под 2 не односи се на инжењере-професоре, доценте или асистенте Универзитета и на инжењере-професоре других техничких школа, за време док је то једина њихова државна или самоуправна служба.

(³) Лица под (¹) и (²) овог параграфа могу добити овлашћење за вршење праксе по § 16 тач. 1 и 2 овог Закона, ако испуњавају остале услове из § 3 и § 4.

§ 6.

(¹) Испит за овлашћење инжењере полаже се у надлежним Министарствима. Програм испита, састав испитне комисије и хонорар члановима прописује надлежни Министри правилником, по саслушању Савета инжењерских комора.

(²) Праксу предвиђену у § 3 пуноважно оцењује надлежна Инжињерска комора. Ако Комора нађе да кандидат, према врсти праксе коју доказује, није стекао довољно практичну спрему за своју струку, може захтевати њену допуну. Молилац има право жалбе на овако решење Коморе надлежном Министру, чија је одлука извршна.

§ 7.

(¹) Лице које жели да добије овлашћење по овом Закону, обратиће се молбом Инжињерској комори, на чијем подручју жели да оснује своје седиште и уз молбу поднеће доказе да испуњава услове за добијање овлашћења по овом Закону.

(²) Лице, које за доказ своје школске спреме подноси диплому иностране школе, дужно је поднети и доказе да је испунило и услове по закону о нострификацији.

(³) Одбор Коморе цени да ли молилац испуњава услов § 3 став 1 под 3.

§ 8.

Одбор Коморе по поднетој молби доноси своју одлуку најдаље у року од месец дана и молилац предлаже за добијање овлашћења. Ако докази нису довољни или им се не може поклонити поверење, одбор Коморе издаје молиоцу у истом року образложено решење којим га од тражења одбија. На ово решење молилац се може жалити надлежном Министру.

§ 9.

(¹) Декрет о овлашћењу издаје надлежни Министар по наплати законом предвиђене таксе. У декрету има се назначити, да овлашћење вреди за обављање на целој територији Краљевине, али са-

мо за струку или струке за које молилац има потребне услове.

(²) За издавање овлашћења надлежан је:

1. за грађевинске инжењере, инжењере за архитектуру, културнотехничке, геодетско-културнотехничке, машинске, бродарске и електротехничке инжењере Министар грађевина;
2. за инжењере агрономе Министар пољопривреде;
3. за рударске, рударско-мерачке, топионичке и шумарске инжењере Министар шума и рудника;
4. за инжењере за техничку хемију и технологију Министар трговине и индустрије;
5. за инжењере геодете Министар финансија.

§ 10.

(¹) Приликом пријема овлашћења, инжењер полаже пред претседником Коморе ову заклетву, односно заверу:

„Ја Н. Н. заклињем се Свемогућим Богом, да ћу Владајућем Краљу (име Краља) и Отаџбини бити веран и да ћу позив овлашћеног инжењера по законима тачно и савесно вршити. Тако ми Бог помогао”.

(²) О положеној заклетви саставља се записник, који потписује заклетви инжењер а оверава Претседник Коморе пред којим је заклетва положена. Овлашћени инжењер не може отпочети праксу док не добије овлашћење и положи заклетву.

ГЛАВА III.

Престанак овлашћења

§ 11.

Овлашћење престаје:

1. Кад овлашћени инжењер прими државну или самоуправну службу или кад ступи у сталну службу Водних задруга;
2. кад падне под стечај, или услед душевних или телесних мана постане неспособан да обавља послове овлашћеног инжењера;
3. кад се одрекне овлашћења;
4. кад истуци из држављанства;
5. кад изгуби часна права;
6. кад постане извршна пресуда дисциплинског већа о поништају овлашћења.

§ 12.

(¹) Надлежни Министар на тражење Савеза комора, суспендоваће издато овлашћење у случајевима под 1, 2 и 3 § 11. Лице чије је овлашћење суспендовано или његов заступник дужно је декрет о овлашћењу депоновати надлежној Комори, која ће га чувати све док трају разлози суспензије.

(²) У случајевима под 4, 5 и 6 § 11 овлашћење ће се огласити за неважеће.

(³) Овлашћени инжењер, коме је Дисциплинско веће поништило овлашћење, може тражити поновно издавање истог само по истеку три године од дана поништаја. Овлашћење се може поново издати само под условом ако одбор Инжењерске коморе на основу стеченог убеђења то препоручи. Губи право на поновно добијање овлашћења лице, коме је два пута пресудом Дисциплинског већа било поништено овлашћење.

§ 13.

Надлежна Инжењерска комора дужна је о трошку овлашћеног инжењера објавити преко

„Службених новина” свако издавање, поништај, одузимање и враћање овлашћења, као и промену седишта овлашћеног инжењера и о томе обавестити надлежног Министра.

§ 14.

(¹) Приправници за овлашћене инжењере дужни су по добивеној дипломи пријавити се надлежној Инжењерској комори, која ће их уврстити у ред приправника.

(²) Инжењерске коморе водиће о приправницима евиденцију, контролисати њихову праксу, старати се о њиховом упослењу, издавати им потребна упутства, уверења ит.д.

(³) У недостатку овлашћених инжењера извесних струка, може надлежни Министар, по предлогу Савеза инжењерских комора, дати овлашћење одговорног пословође, везано за одређено предузеће, и приправницима који испуњавају услове § 3 овог Закона изузев услова из става 1 тач. 5. За шумарске инжењере важе прописи § 58 и 132 Закона о шумама.

ГЛАВА IV.

Права и дужности овлашћених инжењера

§ 15.

Кад овлашћени инжењер добије овлашћење и испуни остале услове прописане овим Законом и Законом о радњама има право на територији Краљевине Југославије а у својој струци:

1. да самостално у свима пословима стручно-техничке природе заступа странке и буде саветник или експерт странака, власти и суда;
2. да самостално или као одговорни пословођа трговачког друштва ма којег облика или сувласник истога, пројектује, преиспитује и у техничком смислу води све техничке, техничко-економске, привредне и индустријске радове;
3. да самостално или као одговорни пословођа трговачког друштва ма којег облика или сувласник истога, извршује све техничке, техничко-економске, привредне и индустријске радове.

§ 16.

Искључиво овлашћени инжењери могу радити самостално или као одговорне пословође следеће радове:

1. У области пројектовања:

Хоризонтална и висинска снимања, трасирања, истраживања, огледе и премеравања у колико је то потребно за израду пројеката, давање стручних мишљења или за извођење; израђивати пројекте, предлоге, извештаје, стручна мишљења, анализе, предмере и предрачуна; вршити обрачуна и процене; водити надзор и преузимати (колаудовати) извршене послове; преиспитивати пројекте и по њима давати мишљења; оверавати копије пројеката и нацрта — када се све напред наведено односи:

а) На све врсте објеката из области грађевинске, архитектонске, културнотехничке и електротехничке струке.

Пројектовање горе наведених објеката могу осим овлашћених инжењера радити и лица наведена у ст. 1 § 125 овог закона.

б) На хемијско-технолошка изнад 20КС, механичко-технолошког постројења изнад 35 КС.

за постројења централног грејања изнад 150.000 калорија на сат топлотног еквивалента.

в) На бродове и бродске машине; на постројења за сигурност и сигнализацију пловидбе; на бродске докове; на постројења за багеровање, дизање и товарење; на постројења за транспорт чврстих, течних и гасовитих материја; односно на елементе који служе за превоз особа или су удешени на парни погон или су постављени на јавном тлу.

г) На рударска и топлиничка постројења и све радове у рударске сврхе у вези са постојећим Рударским законом.

д) На грађевинске и техничке радове у вези са експлоатацијом шума, подизањем и уређењем шума, ограничењем шума, деобом шумског земљишта, мелиорацијом шумског земљишта и уређењем бујица.

ђ) На пољопривредна предузећа и бонетирање тла.

е) На комасацију пољопривредних земљишта у оним случајевима кад је њихово извођење везано и условљено са извођењем мелиорационих радова као и, на комасације земљишта у градовима за поделу на градилишта кад је са тим радовима везано пројектовање нових комуникација.

2. У области давања стручних мишљења.

Вршити калкулације и таксације по питањима свих инжењерских струка; контролисати и испитивати бродове, машинска, хемијско-технолошка, механичко-технолошка и електромашинска постројења и производе; испитивати квалитет, ефекат, сигурност и економичност машинског и електричног погона, хемијско-технолошког и механичко-технолошког постројења; вршити хемијске и физичко-хемијске анализе; анализе пољопривредних средстава и производа и ревизију електричних уређаја с обзиром на животну и пожарну опасност; одређивати контингент конзума електричне енергије; прегледати техничке творевине у сврху царинења.

3. У области управљања у техничком смислу:

Управљати у техничком смислу хемијско-технолошким и механичко-технолошким постројењима која производе или троше више од 260.000 кСа/сат енергије ма у ком облику, електромашинским постројењима која производе, спроводе или троше више од 300 киловата или имају напон преко 3000 волти, машинским и већим зрдоградилштима, рударским и топлиничким предузећима са више од 100 радника, као и са мање радника ако то надлежна рударска власт захтева, шумским предузећима са годишњим капацитетом од преко 30.000 куб. мет. тврдог односно 50.000 куб. мет. меког дрвета у обломе, пољопривредним предузећима преко 500 хектара зиратне земље.

Предње се односи и на привредна предузећа самоуправних тела.

4. У области извршења (грађења):

а) Извршивати (градити) све врсте грађевинских архитектонских, културнотехничких и електротехничких и шумско-техничких објеката, с тим да ове објекте могу извршивати и лица наведена у ст. 1 § 125 овог закона.

б) Извршивати машинска индустријска постројења изнад 65.000 кСа/сат енергије ма у ком облику;

в) Извршивати компликоване обимне радове свих струка за које државна односно самоуправна тела условљавају овлашћеног инжењера за извршиоца.

§ 17.

Одредбе § 16 овог Закона не односе се:

1. на техничке радове, које врше државни и самоуправни инжењери и стручни органи као и инжењери и стручни органи у сталној служби водних задруга, по свом службеном позиву, у јавне сврхе односно за потребе задруге и у свом делокругу, или их врше инжењери и стручни органи државних и самоуправних предузећа и установа за рачун истих.

2. на техничка истраживања и испитивања материјала у научне сврхе и на послове универзитетских завода и факултета.

3. на извођење патената.

§ 18.

(¹) Техничке радове из тач. 1 и 2 § 16 овог Закона могу на подручју свог службеног рејона а у границама своје струке изузетно, обављати државни и самоуправни инжењери, ако на подручју надлештва коме дотични инжењер припада нема са сталним седиштем овлашћеног инжењера односне струке. Дозволу за обављање оваког рада издаје надлежни Министар по прибављеном мишљењу Инжињерске коморе. Дозволе се издају за одређени посао и рок који не може бити дужи од годину дана. Инжењер који је ову дозволу добио не сме обављати радове који могу доћи њему на преглед или одобрење.

(²) Кад у општем интересу или у недостатку стручњака за извесну врсту послова, инжењери страни држављани добију дозволу за упослење у Краљевини Југославији, може им се одобрити да обављају послове овлашћеног инжењера, ако испуњавају услов из § 3 тачке 1 став 1 овог Закона.

(³) Поступак при издавању овог одобрења исти је као и поступак при издавању овлашћења по овом Закону, с тим да се ово одобрење даје за одређени посао и рок који не може бити дужи од годину дана.

(⁴) Сви остали инжењери, страни држављани, који добију дозволу за упослење у нашој земљи у техничкој струци ван искључивог делокруга овлашћених инжењера, дужни су преко надлежне Коморе пријавити се Министарству грађевина ради регистрација и евиденције.

(⁵) На конкурсима за израду идејних скица за јавне зграде могу учествовати сви инжењери без изузетка ако су држављани Краљевине Југославије, као и лица по § 41 став 1 и 3 Закона о радњама. Ближе одредбе о обављању конкурса и о правима учесника прописаће правилником Министар грађевина на предлог Савеза инжењерских комора.

(⁶) Инжињери и архитекти, који се налазе у служби државе, самоуправних тела или водних задруга, могу по претходном одобрењу Министра грађевина пројектовати и вршити надзор над

грађењем зграде намењене њиховим сопственим потребама.

§ 19.

Министар грађевина у споразуму са надлежним Министрима а по саслушању Савеза инжењерских комора, издаје потребна објашњења у погледу поделе рада међу појединим струкама као и објашњења да ли поједини рад припада у искључиви делокруг овлашћених инжењера.

§ 20.

(¹) Ако трговачка друштва — предузећа ма ког облика или друга лица стекну право на обављање послова, који по овом Закону спадају у делокруг овлашћених инжењера, морају за пословођу имати овлашћеног инжењера, односно струке, који у овом случају за те послове носи одговорност по овом Закону.

(²) Овлашћени инжењер док је пословођа не може самостално обављати праксу.

(³) Овлашћени инжењер може бити пословођа само једног предузећа. О изузетцима решава надлежни Министар по саслушању Инжењерске коморе.

(⁴) Постављењем овлашћеног инжењера за стручног пословођу по прописима овог параграфа, рударско-топнионичка предузећа не ослобађају се обавезе, да поставе одговорне техничке управнике у појединим гранама свога предузећа, ако та обавеза постоји или настане по одредбама Рударског закона и на основу њега донетих прописа односно наређења од стране надлежне рударске власти.

Ови одговорни технички управници не морају бити овлашћени инжењери, али морају испуњавати услове, које предвиђа Рударски закон и на основу њега донети прописи, те носе одговорност по томе закону.

§ 21.

(¹) Овлашћени инжењер дужан је надлежну Инжењерску комору обавестити писмено да ли праксу врши самостално или као пословођа.

(²) Овлашћени инжењери, изузев стручне пословође, изабраће себи место сталног седишта, о чему ће најмање осам дана пре почетка рада писмено обавестити надлежну Инжењерску комору.

§ 22.

(¹) Овлашћени инжењер осим бироа у месту свога сталног седишта, не може имати друге пословнице. У случају извршења каквог посла изван свога седишта може по потреби у том месту отворити привремену пословницу, али само за време док извршење тог посла траје.

(²) Овлашћени инжењер не сме прибављати себи послове преко плаћених посредника или другим недоличним начином.

§ 23.

(¹) Овлашћени инжењери дужни су водити свој технички дневник оверен од стране надлежне Инжењерске коморе и у исти уносити закључене послове и кратак преглед свог пословања. Сваки закључени посао мора имати свој редни број у техничком дневнику.

(²) Инжењерској комори припада право проверавања да ли овлашћени инжењер уредно води технички дневник.

(³) Све писмене саставе и цртеже, које подноси државним или самоуправним властима, дужан је овлашћени инжењер претходно поднети надлежној Инжењерској комори на регистравање. Ако је стално седиште овлашћеног инжењера ван седишта Коморе, ова се пријава може накнадно учинити али најдаље за четрнаест дана.

§ 24.

(¹) Писмене саставе и цртеже, који по постојећим законима имају карактер јавних исправа мора овлашћени инжењер потписати и снабдети својим округлим печатом. Облик овог печата прописује Министар грађевина по саслушању Савеза инжењерских комора.

(²) Радове који немају карактер јавних исправа овлашћени инжењер снабдеће својим правим печатом.

(³) У оба случаја потписати радови морају носити редни број и страну техничког дневника на којој је рад заведен, а уз то мора бити приложен доказ регистрације код надлежне Инжењерске коморе.

§ 25.

(¹) Овлашћени инжењер дужан је састављати елаборате и остала документа према постојећим техничким прописима. Елаборати и састави морају бити израђени потпуно и јасно, и да искључују двосмислена тумачења. При саставу елабората дужан је овлашћени инжењер да води рачуна о економичности и да странку чува од излишних трошкова.

(²) Случајне недостатке дужан је одмах исправити без икакве накнаде. За намерне недостатке или мане својих техничких елабората, као и оне који су последица веће небрижљивости овлашћени инжењер одговараће пред Дисциплинским већем надлежне Инжењерске коморе, што не искључује одговорност пред редовним судом.

(³) Одговорност овлашћеног инжењера у смислу овог параграфа не умањује се нити престаје одобрењем елабората од стране надлежне власти.

§ 26.

(¹) Овлашћени инжењери не смеју својим потписом и печатом операвати техничке елаборате које нису сами радили или који нису рађени у њиховом биро-у од стране њиховог особља и под њиховом контролом.

(²) Пројекти рађени у иностранству од страних држављана или техничких предузећа у циљу извођења на територији Краљевине, морају бити преиспитани и оверени од стране овлашћених инжењера. Дозволу за преиспитивање и оверу таквих пројеката даје надлежна Инжењерска комора, а овлашћени инжењер овером пројекта преузима заједно са пројектантом одговорност за евентуалне недостатке.

(³) Кад пројекат за извесан објекат спада у делокруг више струка, овлашћени инжењер преиспитује и оверава само онај део пројекта који спада у његов делокруг, што при потпису има нарочито назначити.

§ 27.

Државна надлештва, установе и самоуправна тела могу у својој надлежности поверити овлашћеним инжењерима изван посао који иначе раде државни и самоуправни инжењери, као: израду пројеката, предмера, предрачуна, колаудовања извршних послова, вршење експертизе итд. Рад овлашћених инжењера у том случају има исту важност као и рад државних и самоуправних инжењера рађен по службеном позиву.

§ 28.

Овлашћени инжењери којима је поверена функција државних или самоуправних чиновника ма у ком својству, не могу радити оне послове по којима као такви дају мишљење или их одобравају.

§ 29.

Пројекти и елаборати овлашћених инжењера њихова су уна својина и не могу се без њиховог пристанка искоришћавати ни у коју сврху, сем оне ради које су откупљени.

§ 30.

Државне и самоуправне власти уз наплату таксе и евентуалних трошкова ставиће овлашћеном инжењеру на расположење потребне теренске и друге техничке податке. Тако ће поступати и овлашћени инжењер када државна или самоуправна власт тражи податке којима он располаже. Од овога се изузимају подаци поверљиве природе.

§ 31.

Кад извршење неког пројекта спада у искључиви делокруг овлашћеног инжењера, власт која одобрава пројекат може то назначити на пројекту и у огласу за лицитацију.

§ 32.

(¹) Награда за рад припада овлашћеним инжењерима по Правилнику о наградама, ако друкчије није одређена.

(²) Правилник о наградама прописује Министар грађевина у споразуму са надлежним министрима и по саслушању Савеза инжењерских комора.

§ 33.

Овлашћени инжењери дужни су чувати углед и част свога сталежа и у своме пословању и понашању не чинити ништа, што би том угледу и части могло нахудити.

§ 34.

Овлашћени инжењер не сме давати податке о пословима које је са странкама закључио, ако то странка писмено захтева. Ове податке може издати једино у циљу своје одбране пред Судом или Дисциплинским већем.

§ 35.

(¹) Када је овлашћени инжењер спречен да обавља своју праксу због одлуке Дисциплинског већа или других разлога, дужан је да себи именије заменика овлашћеног инжењера, у противном то ће учинити одбор Коморе.

(²) Заменик овлашћеног инжењера не може предузимати нове послове већ је једино дужан да почете послове доврши. Ако је овлашћени ин-

жењер умро или му је овлашћење суспендовано или поништено, заменик је дужан да припреми све што је потребно за ликвидацију његовог бироа.

(³) У случају смрти овлашћеног инжењера, заменика одређује одбор Коморе по саслушању правних претставника умрлог инжењера.

(⁴) Одредбе овог параграфа не односе се на овлашћене инжењере пословође.

§ 36.

Заменик овлашћеног инжењера има право на награду за свој труд. Награда се одређује споразумно са овлашћеним инжењером или његовим правним претставницима, а у случају неспоразума висину награде одређује одбор Инжењерске коморе.

ГЛАВА V.

Казна за неовлашћени рад

§ 37.

Казниће се затвором до 30 дана или новчано до 1.500.— динара:

1. ко се јавно или у противправном циљу лажно издаје за овлашћеног инжењера;

2. ко путем огласа или понуде тежи да прибави бесправно послове из делокруга овлашћених инжењера;

3. ко неовлашћено изврши какву радњу, коју би могао извршити само овлашћени инжењер, а не учини друго теже кривично дело.

Казне изриче власт, надлежна за кажњавање иступа.

§ 38.

Ако државни или самоуправни службеник узме у поступак пројекат или писмени састав из делокруга овлашћених инжењера, који је рађен од неовлашћеног лица или који нема ознаке из § 24 овог закона, казниће казном за неуредност.

Казну изриче непосредни старешина дотичног службеника или старешина сваког вишег надлештва.

ГЛАВА VI

Инжењерске коморе

§ 39.

(¹) Инжењерске коморе оснивају се у циљу сарадње са властима, вођења надзора над радом овлашћених инжењера и приправника и заштите њихових права. Оснивање Инжењерских комора одобрава Министар грађевина. Инжењерске коморе састоје се из целокупног броја у списак уведених овлашћених инжењера чије је седиште на њиховом подручју. Инжењерске коморе су правна лица.

(²) Инжењерске коморе оснивају се у седиштима банских управа ако на територији те бановине има најмање 50 овлашћених инжењера. У противном случају оснива се Инжењерска комора за две или више бановина. Седиште овако образване коморе одређује Министар грађевина у седишту једне од ових банских управа.

Седиште Инжењерске коморе за територију Управе града Београда биће у Београду. Инжењерске коморе носе име по месту свог седишта.

(³) Свако лице које у смислу овог Закона добије право да обавља послове овлашћених инжењера, мора бити члан Коморе док то право има.

§ 40.

(¹) Задатак Инжењерских комора је:

1. да прате развој техничке науке и њене примене, сарађују на унапређењу народне привреде и чине предлоге у томе смислу;

2. да се старају о унапређењу техничке делатности;

3. да се старају о угледу и части овлашћених инжењера, да воде рачуна да они савесно врше своје дужности и да штите њихова права.

(²) Инжењерске коморе стоје под надзором Министарства грађевина. У колико се овлашћени инжењери баве пословима по Закону о радњама Инжењерске коморе стоје под надзором и Министарства трговине и индустрије.

(³) У обиму надлежности Комора у опште, Инжењерске коморе једино су надлежне за овлашћене инжењере у целокупном њиховом техничком пословању по овом Закону и Закону о радњама.

§ 41.

Ради једнообразности у пословању свих Инжењерских комора, основаће се Савез инжењерских комора са седиштем у Београду, који ће по заједничким питањима, прикупљати мишљења од свих Инжењерских комора и чинити сходне предлоге надлежним властима.

§ 42.

Своје послове Комора обавља непосредно у скупштини, а посредно у свом одбору. Скупштина коморе је уредно сазвани и конституисани скуп чланова Коморе. Одбор Инжењерске коморе њен је орган правилно изабран од стране скупштине.

§ 43.

(¹) Скупштина се састаје редовно једанпут годишње у месецу марту. Она се по потреби сазива и у ванредни сазив, а мора се сазвати кад то писмено затражи једна трећина чланова и то у року од месец дана по учињеном захтеву.

(²) Скупштини претседава председник одбора Коморе или његов заменик. Остало часништво потребно за рад скупштине бира сама скупштина.

§ 44.

(¹) Скупштина Инжењерске коморе може доносити одлуке кад је присутна једна трећина чланова. Ако у заказано време није присутна једна трећина чланова, скупштина се има одржати један сат касније и са мањим бројем дошавших чланова, што се у објави за сазив скупштине мора нарочито назначити.

(²) Скупштина доноси одлуке већином гласова присутних чланова. Претседник учествује у гласању. При равној подели гласова сматра се да је предлог одбијен.

§ 45.

Одбор Коморе састоји се најмање из шест чланова. На свака два члана одбора одређује се по један заменик. Скупштина по потреби може одредити већи број чланова одбора.

§ 46.

(¹) Чланове одбора и њихове заменике бира скупштина између чланова Коморе тајним гласа-

њем на две године. По истеку прве године отпада коцком половина чланова, а на њихово место бирају се нови чланови. На крају сваке године отпада увек она половина чланова чији двогодишњи рок тада истиче. Отпали чланови могу се поново бирати. Бирати могу и отсутни чланови али се тајност гласања и том приликом мора осигурати.

(²) Утврђивање изабраних чланова и заменика врши се на тај начин, што се у један списак унесе имена свих кандидата за које се гласало, и то редом према броју добијених гласова, па се из овога списка узме потребан број кандидата са највећим бројем гласова, прво за чланове, затим за заменике.

§ 47.

(¹) Сваки члан Коморе дужан је примити се избора за члана одбора или заменика, али поновни избор за наредни двогодишњи рок може одбити.

(²) Ако који изабрани члан или заменик поднесе скупштини доказе, да му је немогуће примити се избора, онда ће се за члана узети први по реду заменик односно за заменика први наредни из списка.

(³) Ко се без довољно разлога: а) не прими избора за члана одбора или заменика, б) одрекне избора пре истека рока, в) занемарује дужности члана одбора или заменика, кажњава се новчано од 500—1000.— дин. и губитком активног и пасивног права избора у Комори. У случају под а) величину казне и трајање губитка бирачког права одређује скупштина а у случајевима под б) и в) одбор Коморе. Против ове одлуке нема правног лека. Новчана казна припада благајни Коморе за циљеве потпорног фонда. На основу извода из одлуке о новчаној казни, може се тражити њено извршење код надлежне власти.

§ 48.

При избору мора се водити рачуна да у одбору по могућству буду пропорционално заступљене све струке према броју чланова.

§ 49.

(¹) Одбор Коморе сам се конституише бирајући тајним гласањем из своје средине претседника и потпретседника.

(²) Одбор може доносити пуноважне одлуке кад је присутна половина чланова. Одлуке се доnose већином гласова, а при равној подели гласова одлучује глас претседника.

§ 50.

(¹) Чланови одбора и њихови заменици врше своју дужност за време за које су изабрани, и по истеку овог времена до предаје дужности новом одбору. Предаја дужности новом одбору има се извршити најдаље за четрнаест дана по његовом избору.

(²) Упражњено место претседника или потпретседника попуњава се на начин предвиђен у ставу 1 § 49 овог Закона.

§ 51.

(¹) Када је рад одбора онемогућен из ма којих разлога, послове одбора отпавља до новог избора његов претседник, потпретседник или који други члан одбора а у нарочитим случајевима по-

вереник кога одреди Министар грађевина из реда овлашћених инжењера.

(²) Када наступи случај из претходног става овога параграфа одмах ће бити обавештен Министар грађевина, који ће за отправљање послова поставити свога повереника или потврдити члана одбора који је отправљање послова већ преузео. Постављено односно потврђено лице одмах ће сазвати скупштину Коморе ради поновног избора, и то у року предвиђеном за сазив скупштине.

§ 52.

(¹) Претседник заступа Комору и претседава у Скупштини и одбору. Када је претседник спречен, његову дужност врши потпретседник, а у случају спречености и овога, дужност претседника врши по годинама најстарији члан одбора.

(²) Дужност претседника је нарочито:

1. да претставља Комору пред свима властима, судовима и трећим лицима;
2. да посредује у циљу изравњања несугласица између чланова Коморе и приправника, наступелих из пословног одношаја. У томе циљу он може позвати и саслушати странке и оне чланове Коморе који би могли успешно посредовати;
3. да пази да Комора не прекорачи овим Законом предвиђени делокруг;
4. да се стара о уредном и тачном извршењу одборских одлука и да као старешина издаје потребна упутства за правилно отправљање канцеларијских послова Коморе.

§ 53.

Скупштина Коморе надлежна је:

1. да одобрава пословнике скупштине и одбора и решава о предлозима правилника за извршење овог Закона;
2. да одређује број чланова одбора;
3. да бира одбор Коморе, чланове одбора Савеза инжењерских комора и чланове Дисциплинског већа;
4. да именује изасланике за скупштину Савеза инжењерских комора;
5. да решава о разлозима чланова који се не примају избора у одбору или дисциплинском већу, и у вези са тим изриче казне;
6. да решава о висини уписнине и годишње улоге за чланове Коморе и приправнике, о висини доприноса за потпирни фонд као и о висини накнаде административних трошкова, које Комора може наплаћивати од странака за издавање мишљења, уверења, исправа и т. д.;
7. да испитује и одобрава рачуне Коморе и рад одбора у минулој години и да одлучује о давању разрешнице одбору за минулу годину;
8. да решава о прорачуну прихода и расхода Коморе;
9. да одлучује о установљењу пословница Коморе и да за њихов рад прописује правилнике.

§ 54.

У надлежност одбора Коморе спада:

1. да подноси предлоге и износи своја опажања о могућности унапређења народне привреде, о законима и законским предлозима који се односе на техничку делатност у опште или на сталож овлашћених инжењера;
2. да овлашћеним инжењерима и приправницима издаје уверења, мишљења и остале исправе

које су им потребне у њиховом инжењерском пословању а прописане су овим или каквим другим Законом;

3. да узима у поступак молбе инжењера за овлашћење, прегледа поднета документа и преко Савеза инжењерских комора чини предлог надлежном Министру, да се овлашћење изда или молиоц од тражења одбије;

4. да води списак овлашћених инжењера на своме подручју и да почетком сваке године доставља тај списак Савезу инжењерских комора;

5. да води евиденцију личних и пословних односа својих чланова;

6. да води списак приправника, евиденцију о њиховом пословању, и да им издаје уверења о пракси;

7. да извршује одлуке скупштине;

8. да врши економске послове Коморе, наплаћује годишње улоге, уписнине и остале доприносе, и да у случају ако се неке суме не могу наплатити редовним путем, доноси одлуке о њиховој наплати принудним путем. На основу извода из оваквих одлука може се тражити извршење код надлежне власти;

9. да општи са властима и лицима изван Коморе и да им на захтев по питањима техничке природе издаје уверења, мишљења и т. д.;

10. да даје мишљење о величини награде овлашћених инжењера, нарочито на тражење судова и осталих власти, и да настоји да се спорови о таквим захтевима расправљају споразумно;

11. да именује заменике овлашћеним инжењерима у смислу § 35 овог Закона;

12. да сазива скупштину Коморе објавом преко Службених новина;

13. да се жали надлежним властима противу одлука и поступака управних власти којима се крше права овлашћених инжењера;

14. да Савезу инжењерских комора подноси представке, мишљења и предлоге, који се тичу пословања овлашћених инжењера;

15. да води надзор над пословањем овлашћених инжењера и над њима изриче казне по § 69 овог Закона. На основу извода из ових одлука, може се тражити извршење код надлежних власти;

16. да предузима потребне мере противу лица која бесправно врше послове овлашћених инжењера;

17. да даје мишљења надлежним властима по питању уписења инжењера страних држављана у нашу земљу и да води евиденцију о уписаним инжењерима страним држављанима у нашу земљу;

18. да се стара о уписењу овлашћених инжењера и приправника и да у том циљу води евиденцију странака којима је потребна услуга овлашћених инжењера;

19. да врши све друге послове који по својој природи спадају у надлежност Инжињерске коморе, а односе се на овлашћене инжењере и њихово пословање.

§ 55.

Чланство у одбору је почасна дужност и врши се бесплатно. Но издаци које чланови одбора или Коморе учине у интересу или по решењу Коморе, накнађују се по надлежном одобрењу из става Коморе.

§ 56.

Жалби против одлука има места у колико то овим Законом није забрањено. Жалба се изјављује у року од петнаест дана од дана саопштења одлуке. Дан саопштења не рачуна се у рок. Као последњи дан рока рачуна се идући радни дан. Дан у који је жалба предата пошти на повратни рецепис сматра се као дан предаје одбору.

§ 57.

Коморе су дужне поднети Савезу сваке године најдаље до краја марта извештаје о свом пословању у минулој години. У овом извештају Комора је дужна изнети своја опажања о раду овлашћених инжењера и по потреби учинити сходне предлоге.

§ 58.

Савез инжењерских комора обавља своје послове непосредно у скупштини а посредно у свом одбору.

§ 59.

(¹) Скупштине Савеза инжењерских комора одржавају се сваке године у месецу априлу најманије у местима седишта Инжењерских комора.

(²) Скупштина Савеза инжењерских комора је уредно сазван скуп изасланика Комора. За ову скупштину Коморе одређују по једног изасланика на сваких двадесет својих чланова.

(³) Одбори Комора стараће се да по могућству њихови изасланици претстављају сразмерно чланове Коморе по струкама.

(⁴) Објава о сазиву скупштине Савеза инжењерских комора саставља се по пропису који важи за сазив скупштине комора.

§ 60.

Скупштина Савеза инжењерских комора може се одржати ако је присутна половина именованих изасланика. За рад ове скупштине важе прописи за рад скупштине Инжењерских комора.

§ 61.

Скупштина цени рад одбора Савеза инжењерских комора у минулој години и даје упуства за будући рад. Она испитује и одобрава рачуне Савеза инжењерских комора, као и прорачун прихода и расхода, и решава о давању разрешнице одбору за рад у минулој години.

§ 62.

Одбор Савеза инжењерских комора састављају претседници и потпретседници свих Комора као и по један члан од сваке започете стотине чланова Комора. Њихов је мандат везан за мандат у Коморама. Одбор бира из своје средине претседника и два потпретседника, и поставља потребно особље. Прописи за конституисање одбора Инжењерских комора важе и за конституисање одбора Савеза инжењерских комора.

§ 63.

Седнице одбора држе се у седишту Савеза, повремено и у седиштима Комора. Одбор може доносити пуноважне одлуке ако је присутна половина чланова одбора. Одлуке се доносе већином

гласова а при равној подели одлучује глас претседника.

§ 64.

У надлежност одбора Савеза инжењерских комора спада:

1. да из својих побуда или на предлог Комора даје иницијативу и предлоге о унапређењу народне привреде, техничке делатности и сталежа овлашћених инжењера;

2. да води списак свих овлашћених инжењера у Краљевини Југославији, и да њихова имена почетком сваке године доставља надлежним властима;

3. да на основу предлога појединих Комора израђује предлоге правилника за извршење овог Закона и да их доставља на одобрење Министру грађевина;

4. да извршује одлуке скупштине Савеза инжењерских комора;

5. да води економске послове Савеза инжењерских комора, да одређује доприносе које Коморе имају давати Савезу;

6. да сазива скупштину Савеза инжењерских комора;

7. да предлоге Комора за издавање овлашћења спроводи надлежном Министру.

8. да се стара да рад у Коморама буде једнообразан и да у том циљу издаје потребна упуства.

§ 65.

(¹) Савез инжењерских комора дужан је најкасније у року од пет година по ступању на снагу овог Закона, основати принудан фонд за помоћ и пензију чланова свих Инжењерских комора и њихових породица за случај несреће, изнемоглости, старости и смрти.

(²) Ближе одредбе о начину овог осигурања, о величини плаћања улога, о условима и величини примања, Савез инжењерских комора прописује нарочитим правилником. Овај правилник одобрава Министар грађевина у споразуму са Министром финансија и објављује се у Службеним новинама.

§ 66.

(¹) Министар грађевина одређује свога изасланика за скупштине Комора и скупштине Савеза инжењерских комора. Дужност изасланика је да се стара да рад скупштине тече у границама прописа овог Закона, правилника и пословника.

(²) Ако изасланик налази да рад скупштине није текао по прописима овог Закона, може предложити Министру грађевина да се одлуке скупштине у целости или делимично пониште. У случају делимичног поништаја одлука о изреченој казни по § 53 тач. 5 не може бити предмет поништаја.

(³) Коморе и Савез комора дужни су известити Министра грађевина о дану и месту заказане скупштине најмање четрнаест дана раније.

(⁴) Коморе односно Савез комора дужни су доставити скупштинске записнике Министарству грађевина у року од петнаест дана после одржане скупштине. Министарство грађевина доноси решење о одобрењу или поништају скупштинских одлука у року од петнаест дана од дана доставе записника.

(^o) На решење Министра грађевина Комора односно Савез комора може поднети тужбу Државном савету.

ГЛАВА VII

Дисциплински прописи

§ 67.

(¹) Овлашћени инжењер кажњава се казном за неуредност или дисциплинском казном, када у своме пословању или ван истог повреди дужност свога позива или углед свога staleжа.

(²) Казна за неуредност изриче се за дисциплински иступ који постоји кад повреда дужности или угледа staleжа не прелази обим обичне неуредности.

(³) Ако је неуредност тежа или поновљена, или ако постоје отежавајуће околности под којима је учињена, или ако је повређена дужност позива или углед staleжа, сматра се као дисциплински преступ.

§ 68.

Казне за неуредност су:

1. писмена опомена;
2. новчана казна од 200—500 динара у корист потпорног фонда из § 65 овог Закона.

§ 69.

(¹) Казне за неуредност изриче одбор Коморе којој овлашћени инжењер припада.

(²) Казна за неуредност не може се изрећи док се овлашћени инжењер не саслуша. Образложена одлука о казни доставља се у препису овлашћеном инжењеру. Противу ове одлуке нема места жалби.

§ 70.

Дисциплинске казне су:

1. писмени укор;
2. новчана казна од 500—3000 динара у корист потпорног фонда из § 65 овог Закона;
3. обустава вршења праксе најдуже за годину дана;
4. поништај овлашћења.

§ 71.

Казна поништаја овлашћења изриче се нарочито:

1. ако се окривљени приликом тражења овлашћења послужило преваром или неисправним документима;
2. ако окривљени и поред дисциплинске казне обуставе вршења праксе, обавља за то време послове овлашћеног инжењера или изиграва обуставу на ма који било начин;
3. ако се повреде вршења дужности или штетни недостаци и грешке у изради елабората, као и грешке и немарност у извршењу објеката, продужују до те мере да се стекне убеђење да би даље вршење праксе окривљеног било штетно по јавни интерес.

§ 72.

(¹) Дисциплинске кривице застаревају у случајевима неуредности за годину дана, а у случајевима дисциплинског преступа за пет година.

(²) Рок застарелости почиње тећи онога дана кад је дисциплинска кривица учињена. Ако је овом кривицом нанесена штета, рок застарелости дисциплинске кривице почиње тећи од дана кад је оштетена страна сазнала за њу, а најдаље по истеку пет година од дана учињене кривице.

(³) Рок застарелости не тече за време у коме се по Закону истрага (ислеђење) не може почети или продужити, као и за време док је окривљени у бегству или док је избрисан из списка овлашћених инжењера.

(⁴) Застарелост се прекида подношењем дисциплинске пријаве Комори или надзорној власти, као и свим чињеницама којима се по Кривичном закону застарелост прекида.

§ 73.

(¹) При свакој Инжењерској комори за њено подручје образује се Инжињерско дисциплинско веће. Скупштина Коморе на начин предвиђен за избор чланова одбора, бира петнаест чланова Дисциплинског већа. Чланови одбора Коморе могу бити бирани и за чланове Инжењерског дисциплинског већа.

(²) Тужилац Коморе, његов заменик и најмање десет чланова Дисциплинског већа, морају имати своје седиште у седишту Коморе.

§ 74.

(¹) Сваки члан коморе дужан је примити се избора за члана Инжењерског дисциплинског већа. За случај да се изабрани члан већа одрекне избора важе све одредбе које су прописане за случај одрицања избора за члана одбора Коморе.

(²) Чланови Инжењерског дисциплинског већа бирају се на две године. По истеку прве године отпада коцком половина чланова а на њихово место бирају се нови. На крају сваке наредне године отпада увек она половина чланова чији двогодишњи рок тада истиче.

(³) Ако рад Дисциплинског већа постане немогућ услед упражњених места, одбор Коморе ради поуне упражњених места именоване до наредне скупштине потребан број чланова.

(⁴) Чланови Инжењерског дисциплинског већа врше своју дужност бесплатно. У пословном реду одредиће се висина накнаде, коју ће Комора дати члановима већа на име одштете и трошкова учињених при вршењу службе.

§ 75.

(¹) Инжењерско дисциплинско веће у збору од пет чланова извиђа и доноси своје одлуке у првом степену по свим дисциплинским преступима овлашћених инжењера, а на основу тужбе коју подноси дисциплински тужилац.

(²) Образовање збора и именовање тужиоца Коморе, врши одбор Коморе коцком између чланова Дисциплинског већа за сваки случај понаособ. Најстарији одређени члан по годинама је претседник, а најмлађи деловођа збора.

§ 76.

(¹) Тужилац Коморе дужан је, одмах по сазнању да достави одбору Коморе све дисциплинске кривице чланова Коморе и да захтева њихову истрагу и кажњавање пред Инжењерским дисциплинским већем. Тужилац коморе суделује при истрази и претресу (расправи), подиже и заступа тужбу, чини потребне предлоге и у свему поступа по одредбама овог Закона.

(²) Тужиоцу Коморе стављају се на његов захтев сва службена акта на увиђај, да би могао поднети своје предлоге.

§ 77.

(¹) Чланови Инжењерског дисциплинског већа против којих је у току кривични или дисциплински потесупак не могу вршити своју дужност у Дисциплинском већу, док поступак по њиховим кривичама не буде окончан.

(²) Почасна дужност члана Дисциплинског већа престаје када извршном пресудом кривични или дисциплински буде осуђен.

§ 78.

(¹) У дисциплинском поступку не може учествовати члан Инжењерског дисциплинског већа:

1. који је окривљен због дисциплинског престапа, или се у њему појављује као тужилац или оштећени;

2. који је брачни друг окривљеног или тужиоца односно оштећеног или његов избраник или законски заступник;

3. који је са окривљеним или оштећеним сродник у усходној или нисходној линији ма ког степена, у побочној линији по крви до четвртог, а по тазбини до другог степена.

(²) Одлуку о овоме доноси одбор Коморе, који одмах на место изузетог члана коцком одређује другог.

§ 79.

(¹) За вршење дисциплинске власти надлежно је Инжењерско дисциплинско веће оне Коморе, којој је у време тужбе (пријаве) припадао окривљени овлашћени инжењер.

(²) Сукобе надлежности између Инжењерских дисциплинских већа решава Врховно инжењерско дисциплинско веће.

§ 80.

Рад Инжењерског дисциплинског већа врши се по прописима овог Закона и пословног реда донесеног на основу овог Закона. У колико ових прописа не би било, примењују се прописи Закона о кривичном судском поступку.

§ 81.

(¹) Одбор Коморе чим на ма који начин сазна за дисциплински преступ неког члана Коморе, одредиће ради вођења претходног кратког извиђања једног свог члана. Одређени члан одбора са слушава окривљеног и остала лица у колико то буде потребно, па о резултату извиђања подноси свој извештај одбору Коморе. Лица ван Коморе нису обавезна сведочити код Коморе.

(²) Дисциплинско веће и одређени члан за претходно извиђање достављају позиве и остале своје одлуке оптуженоме, оштећенима и сведоцима и вештацима преко свога позивара а у хитним и важним случајевима могу позиве достављати и преко надлежних управних власти које су дужне да ову доставу најхитније изврше.

§ 82.

Одбор Коморе када прими извештај о резултату претходног кратког извиђања, образује без одлагања збор Дисциплинског већа и упућује му за известиоца члана који је водио претходно извиђање заједно са свима актима. Извештац не учествује у већању и одлучивању.

§ 83.

(¹) Оптужени може тражити, и не наводећи разлоге, изузеће од суђења (расправе) двојице чланова Инжењерског дисциплинског већа. Изузеће се може тражити најдаље на три дана пре претреса (расправе).

(²) Ако се образложено тражи изузеће целог Дисциплинског већа, о оправданости тражења решава Врховно дисциплинско веће.

(³) На место изузетих чланова, одбор Коморе на начин предвиђен у § 75 одређује нове чланове за збор Дисциплинског већа, чије се више изузеће не може тражити.

§ 84.

Кривични судови дужни су известити надлежну Инжењерску комору ако се против овлашћеног инжењера поведе кривична истрага, подигне тужба или се стави у притвор или истражни затвор. Исто ће тако надлежни судови поступити и кад се над овлашћеним инжењером отвори стечај. У оба случаја, суд ће по свршеном поступку обавестити о резултату надлежну Инжењерску комору.

§ 85.

(¹) Инжењерско дисциплинско веће одлучује по свакој тужби (пријави) да ли ће се окривљени ставити под дисциплинско поступање или не. Пре те одлуке може наредити претходно извиђање.

(²) Када Инжењерско дисциплинско веће одлучи да се окривљени стави под дисциплинско поступање, наређује дисциплинско ислеђење, односно ако сматра да је предмет довољно ислеђен, одређује одлуком стављање под дисциплинско поступање и претрес.

(³) Кад одлучи да нема места стављању под дисциплинско поступање, било зато што нема дела или зато што постоји дело које се казни као неуредност, Дисциплинско веће враћа акта одбору Коморе на надлежни поступак.

§ 86.

(¹) Кад инжењерско дисциплинско веће нађе да је дело за које се овлашћени инжењер окривљује кажњиво по кривичном закону, известиће о томе надлежног државног тужиоца, или другу за то надлежну власт.

(²) Док се не сврши ово кривично суђење (поступак) престаће се са ислеђењем по дисциплинској кривичи.

§ 87.

Кад Инжењерско дисциплинско веће одлучи да се окривљени стави под дисциплинско поступање, и нареди дисциплинско ислеђење, затражиће од одбора Коморе да из своје средине одреди једног иследника, који ће водити ислеђење.

§ 88.

(¹) Када дисциплинско веће по извршеном дисциплинском ислеђењу нађе да нема дела, или да стоји дело неуредности, прекинуће дисциплинско поступање, и поступити по § 85 став 3 овог Закона.

(²) Када нађе да у радњи окривљенога стоји кривично дело, поступиће по § 86 овог Закона.

(³) Када нађе да је предмет потпуно ислеђен, одредиће претрес. Против одлуке да се одреди претрес, нема места жалби.

§ 89.

(¹) Од дана саопштења одлуке о одређивању претреса окривљени и његов бранилац имају право расматрати сва акта, осим записника о већању.

(²) Дисциплински тужилац има право расматрати сва акта у свако доба, осим записника о већању.

(³) Објављивање аката је забрањено.

§ 90.

(¹) Претседник дисциплинског већа одређује место, дан и сат претреса (расправе). Претрес се мора одредити тако да од дана доставе позива оптуженоме до дана претреса, протече најмање осам дана. Оптужени се може тога рока одрећи. Претседник ће сем тога наредити, да се о претресу извести тужилац и известилац Коморе, позову сведоци, и припреми све што је за претрес потребно.

(²) Оптужени и тужилац Коморе могу у року од пет дана од дана доставе позива, поднети предлоге за претрес (расправе) или затражити да се претрес одложи. О томе ће решавати претседник Дисциплинског већа.

Против његовог решења нема места жалби.

§ 91.

(¹) Оптужени овлашћени инжењер има право на браниоца на претресу а може га узети из реда овлашћених инжењера или из реда јавних правозаступника.

(²) Ако он сам не одреди браниоца, одредиће га Дисциплинско веће из реда овлашћених инжењера, који се ове дужности морају примити.

(³) Претрес ће се одржати и без присуства окривљеног само ако је уредно и благовремено на претрес позван. Када Дисциплинско веће нађе да је присутност оптуженога на претресу неопходно потребна наредиће да се претрес о трошку оптуженог одложи, а да се за идући претрес оптужени приведу путем надлежне полицијске власти.

§ 92.

(¹) Претрес је усмен и јаван за све овлашћене инжењере. Претресу може присуствовати и изасланик оног Министарства под чију надлежност подпада оптужени. Нико не може присуствовати већању и доношењу пресуде и другим гласањима Инжењерског дисциплинског већа.

(²) Забрањено је свако саопштење јавности, било преко штампе било на какав други начин ма којих дисциплинских аката или вести о дисциплинском суђењу (поступку), па било то пре или после претреса (§ 67, став 1 овог Закона).

§ 93.

(¹) Претрес (расправа) почиње известилац усменим излагањем стања ствари. Затим се саслушавају оптужени и позвани сведоци и вештаци, читају записници саслушања и друга акта, а тужилац Коморе ставља своје предлоге. Завршну реч имају оптужени и његов бранилац, и то оним редом како су се сами међу собом споразумели.

(²) Када Дисциплинско веће нађе да је потребно какво дослеђење или прибављање још каквих доказа, наредиће све шта је за то потребно и одредити дан претреса.

§ 94.

На претресу се води записник у који се уписује дан претреса, имена свих чланова Дисциплинског већа, известиоца, тужиоца Коморе, оптуженог и његовог браниоца, и битни садржај претреса (расправе). Записник оверавају претседник и деловођа.

§ 95.

(¹) По завршеном претресу Дисциплинско веће доноси пресуду, узимајући у обзир само оно што је било изнесено на претресу.

(²) Веће суди по своме слободном уверењу стеченом на основу оцене свих доказа оптужбе и одбране, и није везано ни одлуком редовног суда, којом је оптужени ослобођен кривичне одговорности.

(³) Пресуда се доноси гласањем при коме прво гласа најмлађи члан већа, па редом остали чланови по годинама старости, у сваком случају претседник гласа последњи.

§ 96.

(¹) Пресудом Дисциплинског већа оптужени се или ослобађа оптужбе или осуђује делимично или потпуно, за дела због којих је био тужен. У пресуди ће се одредити и квалификација дела, на основу података претреса, и према томе изрећи казна, која може бити и само казна за неуредност, ако се утврди да је кривица истушне природе.

(²) Пресуда има да садржи и одлуку о накнади трошкова дисциплинског поступка. Када се оптужени ослободи, трошкове сноси странка која је поступак тражила, у противном оптужени. Да би се обезбедила наплата ових трошкова, може Инжењерско дисциплинско веће тражити пре стављања окривљеног под дисциплинско поступање, да тужилачка странка унапред положи паушалну суму према оцени већа.

§ 97.

(¹) Пресуда се усмено објављује по свршеном претресу. Најдаље за осам дана од објављења, пресуда се заједно са образложењем доставља оптуженом, његовом браниоцу и тужиоцу Коморе, као и одбору Коморе и тужиоцу (лицу које је покренуло дисциплински поступак).

(²) Правоснажне пресуде могу се по одлуци Дисциплинског већа у целости или у изводу, објавити у сталешким листовима.

§ 98.

(¹) Пресуде се достављају на начин предвиђен у ставу 2 § 81 овог Закона.

(²) Када није познато место становања оптуженог а није именовано пуномоћника, Инжењерско дисциплинско веће одредиће једног члана Коморе за заступника његовог све дотле, док веће не сазна место становања оптуженог или док овај не именује себи пуномоћника. Одређени заступник браниће права и интересе оптуженог и има сва права која припадају оптуженом, и врши их у његово име и за његов рачун.

§ 99.

(¹) Против пресуде Инжењерског дисциплинског већа може се поднети жалба Врховном инжењерском дисциплинском већу.

(²) Право на жалбу имају:

1. Оптужени ако је осуђен;

2. родитељи, деца и удовица оптуженог, ако је он умро пре но што је пресуда постала правоснажна;

3. тужилац Коморе, ако је оптужени ослобођен или кажњен казном за неуредност;

4. изасланик Министарства из § 92 овог Закона;

5. тужилац (лице које је покренуло спор).

§ 100.

(¹) Жалба се предаје Дисциплинском већу, које је изрекло пресуду, у року од 15 дана по достави пресуде. Дан у који је жалба предата пошти на повратни рецепис узима се као дан предаје Дисциплинском већу. Ако последњи дан рока падне у празнични дан, рок истиче идућег радног дана.

(²) Ако онај који је осуђен на дисциплинску казну умре за време док тече рок на жалбу, рок за лица наведена у ставу 2 § 99 почиње тећи од дана његове смрти.

(³) Ако је жалба благовремена, и ако је њу поднело овлашћено лице, Дисциплинско веће доставиће је са свима актима Врховном инжењерском дисциплинском већу у противном случају жалбу ће одбацити. Противу одлуке о одбачају жалбе може се поднети жалба Врховном дисциплинском већу у року од 8 дана.

§ 101.

(¹) Врховно дисциплинско веће образује се при Министарству грађевина. Њега састављају: Помоћник Министра грађевина или најстарији чиновник Министарства по рангу као претседник, један инжењер и један дипломирани правник обојица виши државни чиновници, које одређује Министар грађевина на две године, и два овлашћена инжењера које на две године бира скупштина сваке Инжењерске коморе и који улазе у састав Врховног дисциплинског већа, само за решавање дисциплинских кривица чланова коморе која их је изабрала.

(²) Деловођа Врховног дисциплинског већа мора бити дипломирани правник, чиновник Министарства грађевина кога одреди Министар.

(³) За изузеће чланова Врховног дисциплинског већа важе одредбе Кривичног Судског поступка о изузећу судија.

(⁴) Члановима који морају путовати на седнице припада накнада по Уредби о путним и седибеним трошковима, као за чиновнике III групе 2 степена. Чланови са седиштем у Београду имају право само на дневнице.

(⁵) Ове трошкове, док Врховно дисциплинско веће не реши ко их има коначно поднети, сноси привремено она Инжењерска комора којој припада овлашћени инжењер против кога се води дисциплински поступак.

(⁶) На изјављену жалбу, Врховно дисциплинско веће оснажује, преиначује или ништи пресуду Инжењерског дисциплинског већа без позива странака и сведока.

§ 102.

(¹) Правомоћна казна унеће се у књигу коју стално води Одбор Инжењерске коморе.

(²) Писмене опомене, укорје и потпуно плаћене новчане казне, које не прелазе износ од

600.— динара, одбор ће брисати из књиге ако осуђени после трогодишњег беспрекорног пословања то затражи.

§ 103.

Одбор Коморе дужан је постарати се за извршење пресуде и одлука Инжењерског дисциплинског већа. Ако би се новчана казна или трошкови морали наплатити преко извршне власти, добор Коморе затражиће на основу извода из извршне пресуде извршење од надлежне власти.

§ 104.

Кад се дисциплинском пресудом повремено обуставља вршење праксе овлашћеног инжењера или ништи овлашћење овлашћених инжењера, или кад обустава праксе бива као замена друге казне, одбор Коморе, после правоснажности пресуде, известиће о томе надлежног Министра као и надлежну Банску управу, а обуставу односно поништај објавити у Службеним новинама.

§ 105.

Ако је дисциплински поступак прекинут или ако је оптужени пресудом ослобођен, дисциплински тужилац може захтевати поновљење дисциплинског поступка ако изнесе нове чињенице и доказе који нису били познати или нису могли бити предложени, а који по себи или у вези са пређашњим доказима могу бити од вредности за утврђивање кривице окривљеног, која још није застарела.

§ 106.

Овлашћени инжењер осуђен на дисциплинску казну, која је постала извршна, његова удовица, родитељи и деца, могу и по издржаној казни затражити поновљење дисциплинског поступка, ако изнесу нове чињенице и доказе који, по себи или у вези са пређашњим доказима, могу утврдити његову невиност или утицати на смањење казне.

§ 107.

(¹) О поновљењу дисциплинског поступка одлучује оно Инжењерско дисциплинско веће, које је судило у првом степену и то без усменог претреса.

(²) Против решења Дисциплинског већа допуштена је жалба Врховном Инжењерском дисциплинском већу у року од 15 дана од дана пријема решења.

§ 108.

Дозволом поновљења Дисциплинског поступка обуставља се извршење дисциплинске казне ако већ није извршена.

§ 109.

(¹) Ако се поновљење допусти у корист осуђеног овлашћеног инжењера, па он буде опет осуђен, не може се казнити тежом казном од раније изречене казне. Нова казна неће се извршивати ако је и у колико је извршена по ранијој пресуди.

(²) Дисциплинско веће кад допусти поновљење у корист осуђеног, може овога одмах без претреса и ослободити, или осудити на мању казну, ако оптужени и тужилац Коморе на тај скраћени поступак пристају.

ГЛАВА VIII

Избрани суд

§ 110.

Код сваке Инжењерске коморе установиће се Избрани суд. Службени назив таквог суда је: „Избрани суд инжењерске коморе у — — — — (седиште Коморе)“. Избрани суд има свој службени штампил и округли печат, који носи назнаку назива суда са државним грбом у средини.

§ 111.

(¹) Избрани суд Инжењерске коморе надлежан је за пресуђивање свих приватно-правних спорова, који би настали из вршења позива овлашћених инжењера или из уговора о грађевинарству или из других уговора о извођењу техничких радова у опште за случај, ако су у тренутку склапања посла који је дао повода спору, тужилац и тужени били чланови Инжењерске коморе и писмено уговорили надлежност овог Суда.

(²) Месна надлежност, у колико се странке нису друкчије писмено споразумеле, одређује се по томе којој Комори припада тужена странка. Ако има више тужених који припадају разним Коморама, онда и ако се странке нису друкчије писмено споразумеле, тужилац бира један од изабраних судова Коморе којима припадају тужени.

§ 112.

(¹) Поред надлежности из претходног параграфа избрани суд Инжењерске коморе надлежан је за пресуђивање:

1. свих других приватно-правних спорова између чланова Инжењерске коморе о којима се странке могу поравнати, али само ако су се странке писмено сагласиле на уговор о избраном суду и у уговору одредиле предмет спора и месно надлежни избрани суд.

2. свих приватно-правних спорова, који би настали из вршења позива овлашћених инжењера или из уговора о грађевинарству или из других уговора о извођењу техничких радова у опште, за случај ако је бар један од парничних страна овлашћени инжењер и ако су се парничари при закључењу посла или накнадно писмено сагласили на надлежност избраног суда Инжењерске коморе. У овом случају надлежан је суд оне Коморе којој припада парничар овлашћени инжењер ако не постоји друкчији писмени споразум о месној надлежности.

3. свих приватно-правних спорова из уговора о грађевинарству или из других уговора о извођењу техничких радова у опште, ако су се парничари од којих ни један није члан Инжењерске коморе при закључењу посла или накнадно писмено сагласили на надлежност избраног суда Инжењерске коморе. У овом случају у уговору о избраном суду мора се изрично навести избрани суд који су парничари изабрали.

(²) Одредба о надлежности не сме бити утиснута штампилем или на сличан начин који изазива сумњу у погледу постојања сагласности парничара о уговору о избраном суду.

§ 113.

(¹) Избрани суд Инжењерске коморе састоји се из 3 или 5 овлашћених инжењера, који се зову избране судије.

(²) Сваки члан Коморе који је навршио 35 година старости може бити избрани судија.

(³) Избрани судија који не би хтео вршити или би немарно вршио своју дужност, одговоран је за накнаду штете.

§ 114.

(¹) Избрани суд Инжењерске коморе извиђа и суди у великом или малом већу. За спорове чија вредност прелази 500.000 динара надлежно је велико веће, а за остале спорове мало веће. Велико веће сачињавају пет а мало три избране судије. Свака страна одређује по два, а за мало веће по једног избраног судију. Судије бирају себи петог односно трећег члана за претседника већа.

(²) Ако странке не би одредиле судије у року који им остави претседник Коморе или ако се избране судије не сложе у избору претседника већа, онда ће претседник Коморе или члан одбора Коморе кога претседник одреди, јавно у канцеларији Коморе одредити коцком потребан број изабраних судија односно претседника већа. На ово извлачење коцке морају се позвати обе парничне стране. О извлачењу коцке мора се саставити записник.

§ 115.

(¹) Прописи Закона о судском поступку у грађанским парницама (грађанском парничном поступку) примењују се и на избране судове Инжењерских комора.

(²) Исто тако примењиваће се и § 690 Грађанског парничног поступка с тим да странке не могу уговорати избрани суд вишег степена.

§ 116.

(¹) Ближе одредбе о пословању Избраног суда, прописују се за избране судове свих Инжењерских комора правилником, који на предлог Савеза инжењерских комора доноси Министар грађевина у сагласности са Претседником Министарског савета и Министром правде. Овај правилник одредиће и начела о плаћању парничних трошкова.

(²) За све случајеве који нису предвиђени у овом Закону или не буду регулисани у правилнику о пословању избраног суда важе одредбе Закона о судском поступку у грађанским парницама, (Грађанског парничког поступка).

§ 117.

За извршење пресуда и одлука Избраног суда инжењерских комора важе прописи за извршење пресуда и одлука редовних судова.

ГЛАВА IX.

Прелазне и завршне одредбе

§ 118.

(¹) Ступањем у живот овог Закона престају важити Привремене Уредбе о овлашћеним инжењерима и архитектима и о оснивању Инжењерских комора у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца од 8 октобра 1924 године као и сви остали законски прописи у колико су му противни.

§ 119.

(¹) Право на обављање праксе овлашћених инжењера техничке хемије и технологије могу добити они доктори хемије и свршени хемичари филозофског факултета, који су пре ступања на снагу

овог Закона провели потребан број година запо-слени у индустрији и стекли потребну практичну спрему.

(²) Овлашћења овим лицима издаје надлежни Министар по предлогу Савеза инжењерских комора ако испуне остале услове из § 3 овог Закона.

§ 120.

Принудна удружења предвиђена Законом о радњама могу се основати посебно за овлашћене инжењере предузимаче, као и за предузећа која преко пословође овлашћеног инжењера обављају послове из искључивог делокруга овлашћених инжењера. Она се изузетно могу основати и за више бановина водећи рачуна да се њихово подручје поклапа са подручјем Инжењерске коморе (§ 39). Оснивање и рад ових удружења биће под надзором Инжењерских комора.

§ 121.

(¹) Потребни правилници и пословници за овај Закон имају се донети у року од годину дана по ступању на снагу овог Закона.

(²) Правилници и пословници донети на основу Уредаба поменутих у § 118 остају у важности до доношења нових правилника и пословника по овом Закону у колико се не противе његовим одредбама.

§ 122.

(¹) У року од годину дана од ступања на снагу овог Закона постојеће Инжењерске коморе и Главна управа инжењерских комора саобразиће се прописима овог Закона.

(²) Све обавезе, права и потраживања досадањих Инжењерских комора и Главне управе инжењерских комора прелазе на Коморе односно на Савез инжењерских комора по овом Закону.

§ 123.

Овлашћења издата овлашћеним инжењерима до ступања на снагу овог Закона, остају у важности, но они су дужни своје пословање саобразити овом Закону. Сва овлашћења која нису прибављена преко Инжењерске коморе морају у року од три месеца по ступању на снагу овог Закона, бити поднета на регистровање надлежној Инжењерској комори, иначе ће се сматрати неважећим.

§ 124.

У место доказа о положеном стручном испиту, примаће се доказ да је молилац од њега ослобођен, или доказ да је молилац до ступања на снагу овог Закона радио практично са успехом у својој струци најмање десет година.

§ 125.

(¹) Пројектовање објеката наведених у § 16 тач. 1 под а) и извршавање (грађење) објеката наведених у § 16 тач. 4 под а) могу вршити лица којима то право припада по Закону о радњама од 9 новембра 1931 год. али под условима и на начин предвиђен тим Законом и Правилником о обиму и разграничењу грађевинских радњи бр. 5932 од 16 марта 1936 год. и Уредбом о обиму и разграничењу електротехничких радња бр. 5931 од 16 марта 1936 год. донетим на основу § 49 и § 59 Закона о радњама и Уредбом о обиму рада грађевинских

радња основаних пре ступања на снагу Закона о радњама од 9 новембра 1936 године И.бр. 22044 од 12 јуна 1936 године.

(²) По свршеном регистровању у смислу §§ 454 и 456 Закона о радњама, Банске управе ће доставити надлежној Инжењерској комори извод из овог регистра оних предузећа чији су сопственици или стручне техничке пословође, овлашћени инжењери.

§ 126.

Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у Службеним новинама.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРОЈЕКТА ЗАКОНА О ОВЛАШЋЕНИМ ИНЖЕЊЕРИМА

Инжењерске коморе у нашој земљи основане су 1924 године и у току 12 година радиле су на основу Привремене Уредбе које су се у тој дугогодишњој пракси показале као недовољне. Од 300 овл. инжењера, колико их је у Инжењерским коморама било приликом оснивања, њихов број је порастао на близу 800 што је морало утицати на одлуку, да се тој организацији мора посветити већа пажња и да се на основу дугогодишњег искуства измене и допуне законски прописи, на којима та организација почива.

Као и све нове установе Инжењерске су коморе у почетку свога рада морале стварати себи место. Често се на њих гледало с неповерењем, а и сами њени чланови понекад услед строгог надзора, који су Коморе над њима вршиле, нису увек радо гледали ту своју установу. Временом и стабилношћу прилика Инжењерске су Коморе све више задобијале углед и постајале неопходна установа.

Последњих неколико година рада Инжењерских комора нарочито доказују, да су ове организације способне, да утичу на подизање стручног и моралног нивоа овлашћених инжењера као и да буду корисан сарадник и саветодавац државној управи на унапређењу техничке делатности. Благодарни практичном духу и високом ступњу образованости својих чланова и Инжењерске коморе све више постају корисна помоћна организација државној управи при решавању разних техничких и привредних питања.

Ради тога Министарство грађевина нашло се побуђено, да у додиру са самим Коморама процени досадање одредбе поменутих Уредаба и да у упоређењу са досадањим искуством оцени што би требало урадити, да ове установе још боље функционишу. Досадање Уредбе створене у времену, када није било никаквог искуства о оваквим организацијама, нису биле ни довољне ни довољно јасне за све случајеве који су се у раду Комора показивали. Према томе и циљ предлога овога Закона јесте, да на бази оног, што већ постоји, створи нове јасне законске прописе, коригирајући и допуњајући при том постојеће Уредбе из основа.

При изради предлога овога Закона тежило се на првом месту да се створе прописи који би деловање приватних инжењера подигли на достојну висину а да се неисправан и немарљив рад онемогући. У том циљу санкције против неисправног и немарљивог рада овлашћених инжењера врло су оштре.

Даље се тежило да се пројектовање и извођење оних најтежих и најкомпликованијих инжењерских радова, који се и данас у главном извршују од стране инжењера, у јавном интересу издвоје у искључиви делокруг овлашћених инжењера, остављајући у томе домену право и другим лицима, у колико им га даје Закон о радњама. Овим одредбама није дакле повређено ничије законско право.

Организација Инжењерских комора са незнатним практичним изменама остала је иста као и до сада. Како пак рад овлашћених инжењера делом потпада и под Закон о радњама, то ће Инжењерске коморе у будуће потпадати и под Министарство трговине и индустрије.

Новина је изабрани суд код Комора за решавање спорова насталих на пољу техничке делатности. Овакви судови код других установа показали су се практични и смањили су оптерећење редовних судова те ће то, надамо се, и у овом случају бити.

Према свему напред изложеном циљ предлога овог Закона је, да потврди и боље уреди једно стање већ створено законским Уредбама и да, дајући нове прописе на основу искуства, пружи стање овлашћених инжењера чврсту основу за даљи што солиднији развој. Стварањем солидног стањеја овлашћених инжењера временом ће се знатно растеретити државна техничка служба и тиме олакшати и задаци Врховне државне управе.

У својим детаљима овај се Закон образлажава следећим:

§ 1 — Овај параграф садржи дефиницију овлашћеног инжењера и у њему је истакнуто начело сарадње државних власти са Инжењерским коморама, начело које је доследно спроведено у целом пројекту Закона.

§ 2 — Подела овлашћених инжењера на струке у главном је задржана, каква је раније била са мањим изменама у називима, који су прилагођени нашим техничким факултетима. При томе је предвиђена надлежност Министра грађевина, да може вршити промене и додатке у струкама и да ће он правилником и у споразуму са надлежним Министрима, прописати делокруг сваке струке.

Овим параграфом усвојено је начело концентрације надлежности државних власти по закону о инжењерима под једно Министарство и то под Министарство грађевина, коме је по чл. 3 и 12 Закона о уређењу врховне државне управе додељен надзор над радом овлашћених инжењера и које је надлежно за највећи број струка и за највећи број овлашћених инжењера. Потреба пак овакве концентрације диктира се и јединством техничке струке у опште, као засебне гране људске знаности а у истом реду са медицином и правом, које су гране такође концентрисане свака у једном Министарству. Ово начело већ је једном усвојено и у § 14 Закона о чиновницима, којим су установљена главна Министарства за сваку од струка чиновничке службе.

§ 3 — Садржи позитивне услове, које треба да испуни кандидат, који жели да добије овлашћење. Исти се у главном не разликују од услова за стицање овлашћења из члана 2 Привремене Уредбе о овлашћеним инжењерима и архитектима из 1924

године. Овим условима тражи се од кандидата теориска и практична стручна спрема (т. 1, 4 и 5) за односни позив, поред тога траже се од кандидата општи услови (т. 2, 3, 6 и 7) у погледу држављанства, знања службеног језика, способности за вршење правних радња и војна обавеза.

Приликом одређивања ових услова водило се рачуна о томе, да овлашћења могу стећи само она лица, која пружају највише гаранција у погледу способности и подобности за обављање послова овлашћених инжењера. Стицање овлашћења за рад овлашћених инжењера нема везе са Законом о радњама, јер § 1 тач. 15 тог Закона изрично изузима рад овлашћених инжењера као умни рад.

§ 4 — Овим параграфом који садржи негативне услове за стицање овлашћења, онемогућено је то стицање лицима, која су судском пресудом осуђена на губитак часних права, док тај губитак траје, као и лицима, која су у државној или самоуправној служби ма у ком облику:

Овим последњим није допуштено стицање овлашћења из разлога што пројекат Закона има за циљ да утврди већ постојеће стање и формирање самосталног социјалног и привредног стањеја овлашћених инжењера, који не би имао ништа заједничко са државном или самоуправном организацијом. Обављање приватне праксе ишло би на штету државне и самоуправне службе, те је потребно да се оно и у будуће забрани.

§ 5 — Набраја случајеве, када се овлашћење може стећи мимо појединих услова из §§ 3 и 4 предлога.

Професорима, доцентима и асистентима омогућено је овим параграфом вршење јавне праксе у циљу, да буду у сталном контакту са практичном применом техничких знања. Није им пак дозвољено да се могу бавити и трговачком страном инжењерске праксе — предузимачким пословима.

§ 6 — Полагање практичног испита за овлашћене инжењере предвиђено је у надлежним Министарствима а не код Банских управа из разлога, што би с обзиром на расположиве стручне снаге у бановинама било у већини случајева немогуће формирати потребне испитне комисије за све струке, а нарочито за хемијску, рударску, агрономску итд. Сем тога практични испит за овлашћене инжењере једне струке, а ово се може постићи само на тај начин, да се тај испит полаже пред једним форумом.

Оцена важности предвиђене праксе у § 3 пројекта, остављена је овим параграфом Инжењерској комори и у другом степену надлежном Министру, чиме се даје довољна гаранција за правилну примену опште норме из тач. 5 пом. § 3 пројекта и онемогућују злоупотребе.

§ 7 — У ставу (1) овог параграфа усвојена је месна надлежност Инжењерских комора с обзиром на подручје, на којем дотични инжењер жели, да се настани и да ради, што одговара начелима Закона о радњама.

Став (3) истог параграфа заснован је на досадашњој пракси, која се налазила као целисходна.

Одредбама овог параграфа у главном није одступљено од важећег Правилника Министарства грађевина Бр. 26361 од 14 маја 1926 год.

§ 8 — Оцена доказа поднетих од молиоца за стицање овлашћења, остављена је Коморама из разлога, што су њима најбоље познате све чињенице од утицаја. Овај начин је потврђен дугогодишњом праксом, те се показао као целисходан, јер до сада није било ни једног случаја, да се ко жалио Министру на решење Коморе у овом смислу.

Надлежност Бана није прихваћена овим параграфом са разлога наведених код наредног § 9.

§ 9 — Пошто је због посебне важности струке и испит за стицање овлашћења из напред изнетих разлога предвиђених у респективним Министарствима, то је овим параграфом и надлежност за издавање овлашћења у облику декрета додељена Министрима као власти, чија се надлежност простире на целу Краљевину, а не којој другој власти опште управе.

Стицањем овлашћења добија се право само на умни рад инжењерске праксе, према томе издавањем овлашћења поједини Министри не улазе у надлежност управних власти за издавање овлашћења за обављање грађевинских радњи по Закону о радњама. Овлашћени инжењери, који желе бавити се и грађевинским радњама морају испунити односне прописе Закона о радњама, а добијено овлашћење по овом Закону служи му као подлога за то.

§ 10 — Овај параграф предвиђа полагање заклетве пре отпочињања праксе. Заклетва је предвиђена стога што овлашћени инжењери по овом предлогу Закона могу вршити и званичне функције било као лица у ангажовану државних и самоуправних установа било у својетву овлашћених инжењера при издавању докумената о техничким конструкцијама итд.

§ 11 — Овај параграф набраја случајеве престанка овлашћења, који се могу јавити по добијеном овлашћењу па се исто у тим случајевима мора суспендовати или огласити за неважеће. Сличне одредбе налазе се и у другим аналогним Закономима.

§ 12 — Одређује, када се овлашћење има само суспендовати а када огласити за неважеће. Предвиђа се наиме да кад код овлашћених инжењера наступи случај, да због извесних разлога, који се не тичу њихове части или кривице, престају за извесно време да обављају праксу, да им се овлашћење само суспендује и чува код надлежне Инжењерске коморе, па да им се преда на употребу кад престану разлози, због којих је овлашћење суспендовано. У случајевима пак кад овлашћени инжењер иступи из држављанства или буде изгубио часна права или овлашћење престаје због казне исто се оглашује за неважеће.

Да би се омогућио рад оним инжењерима, који су овлашћење изгубили по казни, па својим доцнијим радом докажу, да заслужују да им се овлашћење поново да, предвиђен је поступак у овом параграфу зависан од убеђења одбора коморе, који је најпованији да у оваквом случају да своју оцену.

§ 13 — Предвиђа обнародовање издавања повраћаја одузимања и поништаја овлашћења у Службеним Новинама, како би надлежне власти и заинтересовани увек могли знати, који су овлашћени инжењери и где им је седиште.

§ 14 — Још у § 3 тач. 5 предвиђена је за стицање овлашћења претходна пракса било код др-

жавних и самоуправних установа било код овлашћених инжењера или предузећа техничког и индустријског карактера. Ово је приправна служба за овлашћене инжењере која по предлогу Уредбе треба да траје три године после дипломирања. Јасно је, као што је то у осталом случају и код осталих струка (правници, медицинари), да се један инжењер ни у интересу општем ни у интересу личном његовом не може пустити у самостални рад одмах после дипломе. Потребно је да у несамосталном раду дође у додир са реалним чињеницама које ће у пракси сретати, како би се за самосталну праксу оспособио. С друге стране и ради чињенице да ће у пракси често вршити и јавне функције потребно је, да стицање овлашћења прође кроз несамосталну праксу. У погледу трајања претходне праксе консултована су сва Министарства и сва Удружења инжењера, па је најзад споразумно са Инжењерским коморама задржан рок 3 године.

Овим параграфом одређено је, како ће се водити евиденција о оним инжењерима, који врше несамосталну праксу ван државних и самоуправних установа.

У последњем ставу овог параграфа предвиђа се, да инжењери без прописане праксе могу постати одговорне пословође у предузећима, ако нема довољно овлашћених инжењера те струке. Ово је учињено, да би се што више упослили наши инжењери а сузбили странци у појединим предузећима. Што се пак тиче шумарских инжењера, за њих важе параграфи 58 и 132 зак. о шумама.

§ 15 — Овај параграф одређује права, која инжењер стиче својим овлашћењем. Значи да се овлашћени инжењер по добијеном овлашћењу може у својој струци појавити у ма ком облику, који овај параграф предвиђа, а то значи у целокупној делатности техничке струке у опште. И док је само овлашћење довољно, да се овлашћени инжењер може бавити умним делом инжењерске праксе, дотле је потребно, да се саобрази Закону о радњама, ако хоће да се бави и трговачким делом инжењерске праксе тј. извођењем. Зато он по Закону о радњама мора добити посебно овлашћење на основу овлашћења по овом Закону, како је у §§ 40, 55 З. о. р. предвиђено. Овај делокруг доступан је овлашћеном инжењеру и по досадашњим прописима (чл. 8 Уредбе о овлашћеним инжењерима).

§ 16 — Овим параграфом јасно је одређен искључиви делокруг овлашћених инжењера, тј. означени су послови, које може обављати само овлашћени инжењер. Око границе до које неинжењери могу обављати послове, увек је било спора нарочито у оним крајевима, где су се развиле средње техничке школе, које избацују у праксу средње образоване техничаре. Последњих година нарочито се много инсистира на томе, да се и средње техничарима призна исти делокруг као и инжењерима тј. неограничен делокруг. Ово пак није у општем интересу и компликовани радови морају се поверити само онима, који имају највише техничке спреме, или ако се поверавају мање стручним или нестручним лицима, да се она обавезу, да овл. инжењера узму у сарадњу. Ово је нарочито потребно данас, када се технички

објекти извршују све више на основу научних рачунања а не на емпирички начин, како је то раније махом било. Увођење у грађење бетона и жељеза као и другог раније непознатог материјала захтева, да се како пројектовање тако и извођење врши са много више образливости него раније. Ради тога се ти најкомплицованији радови и морају у јавном интересу поверити инжењерима.

Овај параграф само је довршио већ започето разграничење у струкама, које до сада нису никаквим законским прописима регулисане, а код Рударске и шумарске струке везао се за постојеће законске прописе. У погледу геодетско-геометарске праксе предложено је разграничење, које је споразумно утврђено између Удружења инжењера, геодета и Удружења геометара у Загребу и које је као такво предложено Министарству.

По природи самог посла у овом искључивом делокругу извршена је подела посла што нарочито желимо да истакнемо ради избегавања неспоразума. Поједини ставови обухватају:

- 1) пројектовање,
- 2) саветодавни рад,
- 3) управљање предузећима,
- 4) извођење објекта.

Према горе изложеном прописи овог параграфа потпуно су у сагласности са Законом о радњама а ван њега ограничавају делокруг струкама, које нису другим законским прописима регулисане.

§ 17 — Набраја изузетке, кад се радови из искључивог делокруга могу изводити и без овлашћеног инжењера, то су природно сви државни и самоуправни радови, када их изводи сама држава или самоуправна установа преко својих органа, даље радови у научне сврхе на универзитету и извођење патената, за које постоје посебни прописи.

§ 18 — Овим параграфом омогућава се, да изузетно и инжењери и државни и самоуправни чиновници могу обављати послове овлашћених инжењера и то само, у колико се то односи на умни рад. Ово је учињено у циљу, да се омогући, да у местима где нема овлашћених инжењера, могу заинтересовани доћи до инжењерских услуга без великих издатака одлазећи у друго место. Ипак да би се избегле евентуалне злоупотребе, одређено је, да такви инжењери не могу по својим радovima давати мишљење и доносити одлуке.

Исто тако овим параграфом утврђено је, да инжењери страни држављани, кад за рад у земљи добију дозволу, могу од Коморе добити одобрење за тај рад но само за одређен посао и време. Овде су у питању инжењери који као представници капитала или личности од поверења имају водећу улогу у тех. смислу у предузећима са страним капиталом. Није могуће а није ни саветно ово упуслење онемогућити али с друге стране треба енергично спречити, да страни држављани добијају дозволу за рад у опште, већ само за специјалан посао везан за страни капитал или у недостатку наших стручњака и под контролом Инж. комора.

Исто је тако потребно, да инжењерске коморе располажу евиденцијом свих страних инжењера, јер по Уредби о запослењу страних држављана оне дају мишљење о потреби давања дозволе за

рад, кад су у питању инжењери. Пошто с друге стране Коморе имају за дужност, да помажу и контролишу стварање нашег инжењерског подмлатка, то је неопходно, да се Коморама омогући потребна евиденција упуслених странаца инжењера у нашој земљи.

Из ограничења по овом Закону изузети су конкурси за израду идејних скица за јавне зграде, на којима могу учествовати сви инжењери па и неинжењери. Како се при овим конкурсима долази често до неспоразума нарочито око права за израду пројекта, то се предлогом Уредбе даје могућност, да се за то пропише правилник.

§ 19 — Дато је право Министру грађевина, да у случају спора да ли неки рад спада у неискључиви делокруг овлашћених инжењера или до које границе струка досеже, донесе своју одлуку. Пошто се питање може односити на надлежност неког другог Министарства, то је условљено да се та одлука има донети у споразуму са надлежним Министром а по саслушању Савеза коморе, који је у непосредном додиру са праксом, те његово мишљење може бити од користи. Као и у ранијим случајевима и овде је било потребно, да надлежно Министарство за инжењере тј. Министарство грађевина буде одређено, да по спору доноси одлуке, саслушавајући и оно Министарство, које у конкретном случају може бити заинтересовано.

§ 20 — Овде је предвиђено, да она предузећа, која се желе бавити пословима који спадају у искључиви делокруг овлашћеног инжењера, морају имати за стручног пословођу овлашћеног инжењера. На овај начин у општем интересу биће обезбеђено, да се послови обављају под вођством стручњака. Овако ангажованом овлашћеном инжењеру забрањено је, да се бави и самосталним пословима као и то да на два или више места буде пословођа, да би се избегло, да дужност пословође врши само фиктивно. Но како има случајева, да исто лице може без уштрба на посао једног предузећа водити и друго, то је остављена могућност, да надлежни Министар по саслушању Инжењерске коморе може дозволити да овлашћени инжењер може вршити дужност пословође и на два места.

Због нарочито велике одговорности, коју носе одговорни технички управници у појединим гранама рударско-топионичког предузећа, није овим предузећима дозвољено, да целу одговорност пренесу на пословођу овлашћеног инжењера, већ морају имати и одговорне техничке управнике, који одговарају по прописима Рударског закона а не морају бити овлашћени инжењери.

§ 21 — Да би се водила тачна евиденција у Инжењерским коморама о раду овлашћених инжењера, овим параграфом намеће им се обавеза, да обавештавају своју Комору, да ли инжењерску праксу обављају самостално или као стручне пословође и где им је седиште бироа.

§ 22 — Да би се рад овлашћених инжењера издигао на довољну висину и да би се онемогућило спекулативни рад, забрањено је овлашћеним инжењерима, да стварају своје филијале или да на други начин сем својим личним угледом прибављају себи послове.

§ 23 — У циљу даље контроле, да ли овлашћени инжењер обавља своје послове, како му доликује, установљава се и обавеза, да све своје послове мора уводити у нарочити дневник. Овај дневник има да послужи у датом случају да се види, какве је послове овлашћени инжењер обављао а Комора ће се старати, да он тај дневник уредно води.

Последњи став овог параграфа предвиђа обавезну регистрацију свих писмених састава овл. инжењера, који се подносе властима на одобрење. Ово је потребно ради боље контроле Комора над радом својих чланова а у пракси је такав покушај Београдске инжењерске коморе и Градског поглаварства показао врло добре резултате.

§ 24 — Овим се параграфом предвиђа дужност за овлашћење инжењере, да писмене саставе и цртеже морају снабдети округлим печатом, чији ће облик прописати Министар грађевина, ако ови састави и цртежи по специјалним законима имају карактер јавних исправа. За све остале радове предвиђа се употреба правог печата (штамбиља).

Пропис, да се на све писмене саставе и цртеже мора ставити редни број и страна техничког дневника, имају за циљ као и § 22 и § 23, да онемогуће одобравање радова рађених од неовлашћених лица.

§ 25 — Овај параграф нарочито је важан, јер има за циљ, да из реда овлашћених инжењера отклони немарљивост и злоупотребе и тиме заштити странку. Познато је, да су појединци врло често морали чинити сасвим непревдиђене издатке, само зато што елаборати, на основу којих је рађено, нису били довољно и савесно разрађени. Има случајева, где странке никада не би ни улазиле у извесне послове, да су одмах у почетку знале стварно коштање објеката. Прописи овог параграфа свещће такве случајеве на незнатну меру. Нарочито је важно што је унесен пропис, да одговорност овлашћеног инжењера не престаје нити се умањује, ако је елаборат и одобрен. Овим се хоће да постигне то, да овлашћени инжењер одговара увек за своје грешке и да надлежне власти нарочито општинске при одобрењу елабората не губе времена улазећи у ситнице елабората, већ да цене у опште његову сагласност са постојећим законским прописима. Познато је из праксе, да су многи важни технички елаборати били упропашћени, што су надлежне власти и сувише педантно улазиле у његове детаље и мењале их, бојећи се, да одобрењем онаквих какви су не пренесу на себе одговорност за мане елабората. Јасно је, да није дужност власти, да иду у детаље елабората, већ да изврше општу оцену елабората.

Према томе овим параграфом постићи ће се, да елаборати овлашћених инжењера буду на много већој висини, но што је то до сада без оваквих прописа било.

§ 26 — Као и предходни тако и овај параграф у првом ставу има за циљ, да дигне ниво инжењерских радова и спречи неовлашћени рад.

Други став омогућава употребу техничких елабората у Краљевини рађених у иностранству а треба да буду изведени на територији Краљевине, ако су преиспитани од стране овлашћених инжењера. Овим се хоће да омогући предузећима, која улажу капитале у објекте у земљи, да могу по вољи бирати пројектанта. Да се ово пак не би из-

вргло у израду пројеката за приватне странке, прописана је за овакве случајеве дозвола Инжењерске коморе.

Ставом 3 омогућава се колаборација између инжењера разних струка, кад извесан елаборат садржи обе струке, какав је чест случај у пракси.

§§ 27, 28 — Овим параграфима омогућава се државним и самоуправним институцијама, да се могу у недостатку својих инжењера послужити овлашћеним инжењером, који ће у таквим случајевима вршити званичне функције за поверени посао. Но овлашћени инжењери не могу у таквом својству давати мишљења о својим елаборатима. Оваквих случајева биће нарочито често код наших мањих варошких општина, које не могу држати инжењера као сталног чиновника. Овлашћени инжењер у таквим случајевима може примити, да за општину с времена на време обавља послове, који би се појавили. Овим ће бити рационално искоришћен ред овлашћених инжењера у мањим местима.

§ 29 — Врло су чести случајеви, да странке траже понуде од овлашћених инжењера са пројектом за извођење каквог објекта. Кад ове понуде добију странке често пута саме изводе објекат по пројекту, који је био саставни део понуде а дотичног инжењера обавесте, да му понуду нису усвојиле. Овакви случајеви су очигледни начин оштећења овлашћених инжењера и коришћења њиховог рада, па се овим параграфом има таква пракса спречити.

§ 30 — Има за циљ, да омогући сарадњу овлашћених инжењера и државних установа у погледу послуживања техничким теренским подацима, који су често скупуљени у извесну сврху а могу се искористити и у друге сврхе. Није редак случај, да се исти терен снима неколико пута за разне сврхе само зато, што нема сарадње између појединих установа. На овај начин чине се излишни издатци. Применом овог параграфа ће се овакви случајеви смањити.

§ 31 — Има за циљ да у извршењу објеката унесе реда и јасноће у погледу надлежности за извршење, да не би после наступали непотребни сукоби и терећење државне администрације преписком.

§ 32 — Овим параграфом потврђује се стање, које већ постоји. Остављајући да странке, кад год желе уговором утврде награду за рад овлашћених инжењера. Предвиђа се и правилник за награде у случају, да из ма ког разлога странке не утврде награду или се споразумевају, да се рад награди баш по правилнику. За случајеве спора правилник о наградама је врло потребан. Разуме се, да је остављено Министру грађевина, да у споразуму са осталим Министрима овај правилник прописује или мења према приликама, какве буду владале.

§ 33 — Као и § 25 тако и овај има за циљ, да рад овлашћених инжењера подигне на достојну висину. Овај параграф чак налаже овлашћеним инжењерима, да и у личном понашању морају бити потпуно исправни, иначе ће пасти под дисциплински поступак. Да би ред овлашћених инжењера заиста имао велики углед, једна оваква одредба је нужна.

§ 34 — Овим параграфом омогућава се странци, да сачува у дискрецији своје намере чак ако

при томе са њом сарађује овлашћени инжењер. Једино ако је овлашћени инжењер дошао до одговорности он се ослобођава чувања тајне, ако тиме има да се одбрани.

§ 35 — Има за циљ, да омогући, да се послови, које је овлашћени инжењер започео па је из ма каквог разлога спречи да их настави, заврше. Ово је у интересу како овлашћеног инжењера тако и странке, која је с њиме посао закључила.

§ 36 — Док § 35 предвиђа како се заменик именује за разне случајеве, овај § 36 предвиђа и награде заменику за овај рад и то по споразуму или по оцени одбора коморе.

§ 37 — Одредбе овог параграфа имају за циљ, да спрече издавање за овлашћеног инжењера као и прибављање и обављање послова овлашћених инжењера од стране лица, која немају на то права.

Њиме се конституише иступна кривица своје врсте, што се показало као потребно с обзиром на чињеницу, да полицијске власти до сада нису прогањале сличне кривице чак и на доставе Инжењерских комора и органа Министарства грађевина.

§ 38 — Државни и самоуправни органи по правилу треба да узимају у званични поступак само оне стручне техничке радове, који су израђени од стране овлашћених за то лица, у смислу Закона о радњама (Од гл. 1 одс. 4 и 5) и § 88 Грађевинског закона.

Ови органи треба да одвајају стручне радове израђене од стране неовлашћених лица или од лица са недовољним овлашћењима и то, чим буду сазнали за овај њихов недостатак.

Да би се предња дужност ових органа у односу на радове из делокруга овлашћених инжењера потенцирала и добила санкцију, то је за случај неизвршења предвиђено кажњавање дотичних органа.

Сада важећа Уредба о овлашћеним инжењерима и архитектурама садржи сличну одредбу у ставу 5) члана 10.

§ 39 — Предвиђа оснивање Инжењерских комора по Бановинама а § 41 оснивање Савеза инжењерских комора за целу Краљевину. Овим се у ствари ништа не мења постојеће стање, по коме постоје Инжењерске коморе у појединим центрима Краљевине и Главна управа инжењерских комора у Београду. По досадањим прописима једна комора могла се основати, ако има 30 чланова, док је предложеним параграфом тај број повећан на 50. И ако и овај број изгледа мали за оснивање Инжењерских комора досадање искуство је показало, да је могуће формирати овакве заједнице и са тако малим бројем чланова благодарени чињеници, да су овлашћени инжењери у могућности, да за своје организације плаћају веће улоге него занатлије или друге професије. Према томе временом ће се образовати инжењерске коморе по свима бановинама слично лекарским коморама и док за то не наступи могућност, спојиће се две или више бановина ради образовања Инжењерске коморе.

Ставом 3 § 39 предвиђа се, да свако лице, које у смислу овога закона добије право да обавља послове овлашћеног инжењера, мора бити члан Коморе. Овим се хоће, да под контролу Коморе и њене дисциплинске прописе потпадне и она лица,

која нису овлашћени инжењери али су изузетно као странци или државни чиновници у недостатку овлашћених инжењера добили ограничено право рада.

§ 40 — Поставља принципе о задатку Инжењерских комора тако, да оне имају да буду сарадници државне управе на унапређењу техничке делатности поред тога што ће се старати, да овлашћени инжењери савесно обављају своје дужности а истовремено да штите њихова права. Овако постављеним задатком коморе ће постати ревностни помагачи државне управе на унапређењу техничке делатности и стварању солидног реда извршиоца техничких радова.

И ако Инжењерске коморе имају да сарађују са свима Министарствима, те су према томе органи целе државне управе, њихов се рад ставља под надзор Министарства грађевина, како би се створила ефикасна контрола над радом Коморе. Но како рад овлашћених инжењера делом спада и под Закон о радњама, то се предвиђа и контрола Министарства трговине и индустрије. У интересу је правилног развоја рада овлашћених инжењера, да целокупно њихово пословање буде у кругу једне организације а не да буде подељено у више комора. Ради тога се и предвиђа, да су Инжењерске коморе једине надлежне за овлашћене инжењере, јер је њихово пословање већином разнолико. Они се највећим делом баве истовремено и пројектовањем и извршењем, па би били доведени у тежак положај, ако би морали потпадати под више Комора.

§ 41 — Предвиђа се Савез инжењерских комора у Београду ради координирања рада свих Инжењерских комора и општења са врховном државном управом. Овакво стање већ и сада постоји у виду Главне управе инжењерских комора. Као што ће се то из наредних параграфа видети, највећи део посла обављаће се у Инжењерским коморама, које непосредно опште са државним установама све, док није у питању какво принципијелно питање од општег интереса као и прибављање овлашћења и брига о издавању списка овлашћених инжењера.

§§ 42—44 — Конституишу органе коморе и одређују њихов узајамни однос.

§§ 45—52 — Одређује на сличан начин рад одбора коморе. И ово је слично носачањој пракси изузев, што је број чланова одбора одређен, да буде најмање 6 с тим, да се овај број може по нахођењу скупштине повећати, док је по садањим прописима број чланова био 10 од сто од целокупног броја овлашћених инжењера у дотичној Комори. Тај се број код неких Комора пео на 36, што је готово онемогућавало правилан рад.

§§ 53 и 54 — Прописују надлежност скупштине и надлежност одбора коморе слично већ постојећој пракси.

§ 55 — Одређује, да је чланство у одбору почасна дужност и да се врши бесплатно, што је по правилу случај и једино могуће и у свима осталим сличним установама.

§ 56 — Аналого другим законским прописима одређује рок жалби и начин, како се тај рок рачуна.

§ 57 — Одређује, да су коморе дужне до краја марта поднети Савезу инжењерских комора своје годишње извештаје т.ј. пошто одрже своје го-

дишње скупштине. Том приликом коморе чине Савезу своје предлоге.

§§ 58—64 — Аналоги прописима о организацији скупштина и одбора Инжењерских комора прописују се одредбе за рад скупштина и одбора Савеза инжењерских комора.

§ 65 — Наређује да се образује фонд за осигурање овлашћених инжењера. Осигурање овлашћених инжењера је велика потреба, па су и код постојећих Инжењерских комора већ образовани потпорни фондови. Намера је, да се образује један заједнички фонд, који ће моћи вршити своју улогу ефикасније него појединачни фондови.

§ 66 — Прописује начин контроле Министра грађевина при раду скупштине појединих комора и Савеза Инжењерских комора. Овим је дато право Министру грађевина, да оне одлуке, за које сматра да су противне закону, може поништити. Од овога се изузимају одлуке скупштине, којима се кажњавају чланови коморе, ако неће да се приме чланства у одбору у случају, ако би Министар грађевина баш такву одлуку хтео да поништи. Жели се, да ово буде суверено право скупштине.

ГЛАВА VII

Дисциплински прописи

Ова глава у погледу материје састављена је првенствено по узору на односне одредбе важег Закона о адвокатима, јер је у питању слободна професија потпуно слична адвокатској, а што се тиче форме поступка — првенствено по узору на Закон о чиновницима.

Истом главом усвојено је и доследно спроведено начело сталешке самоуправе. Ипак је створена могућност државној власти да утиче на важније одлуке инжењерске самоуправе и то путем учешћа државних органа у Врховном дисциплинском већу као дисциплинском суду II инстанције — § 101 Закона.

Одлукама донесеним према одредбама ове главе, не заснива се административни спор у смислу одредаба Закона о општем управном поступку, што је новина у односу на раније прописе.

§ 67 — Ставом (1) конституисане су две главне врсте дисциплинских кривица овлашћених инжењера: повреда свог позива и повреда угледа свог staleжа.

Ставови (2) и (3) истог параграфа дају дефиниције дисциплинског преступа овлашћених инжењера, сличне оним из § 50 Закона о адвокатима и § 183 Закона о чиновницима.

§ 68 — Има две врсте казни за неуредност: писмена опомена и новчана казна у суми од 200 до 500 динара.

Одредбе овог параграфа разликују се од одредаба односног § 54 Закона о адвокатима у томе, што се износ предвиђене новчане казне креће од 200 до 500 динара, док по Закону о адвокатима највећа дозвољена новчана казна за иступну кривицу износи динара 200.—

Ово повећање усвојено је са разлога, да би новчана иступна казна постала осетна за кривицу и одвратила га од поврата.

§ 69 — Надлежност за изрицање казни за неуредност додељена је одбору коморе, у чији је списак овлашћени инжењер — кривац уведен.

Овим се ствара могућност ауторитативног и ефикасног надзора Коморе као самоуправе своје врсте над радом и понашањем овлашћених инжењера уведених у њен именик, који се надзор може, у случају потребе, поткренити и казним санкцијама изреченим непосредно од стране одбора Коморе.

Поред тога додељивање ове надлежности одбору Коморе као органу самоуправе овлашћених инжењера умесно је и оправдано са ових разлога:

1. што је одбор састављен од чланова — овлашћених инжењера, непосредно заинтересован у томе да се случајеви повреде дужности овлашћених инжењера или угледа њиховог staleжа одмах спрече;

2. што одбор састављен од колега оптуженог, може најбоље да оцени сваку појављену кривицу која често има свој специјално, чисто професионални карактер и

3. што се казна може изрећи одмах и без дуге администрације, у којој се губи њен значај.

Ставом (2) овог параграфа сачувано је уставно начело: да нико не може да буде кажњен, док се не саслуша.

Саопштење одлуке по истом параграфу врши се писмено дакле у складу са одредбама § 112 Закона о општем управном поступку.

§ 70 — Овим параграфом конституисано је четири врсти казни за дисциплинске преступе, које имају назив „дисциплинских казна“ за разлику од иступних „казна за неуредност“ из претходног параграфа, што је идентично са односним одредбама Закона о адвокатима (§ 55), Закона о чиновницима (§ 189) и Закона о унутрашњој управи (§ 124).

Минимум новчане казне по овом параграфу, за разлику од Закона о адвокатима, ограничен је сумом од динара 1000, која се може наплатити само за циљеве потпорног фонда Коморе.

§ 71 — Казна поништаја овлашћења изриче се нарочито у ова три случаја:

1. ако је окривљени лукавством добно овлашћење,

2. ако се окривљени не покорава казни обуставе вршења праксе и

3. ако се стекне убеђење, да је окривљени неподесан или неспособан за вршење праксе.

Одредбе овог параграфа имају за циљ, да квалификују три напред наведена дела као особена кажњива дисциплинска дела, као особене професионалне кривице овлашћених инжењера, да би се спречиле и такве повреде дужности овлашћених инжењера, које не потпадају под одредбе § 204 Закона о радњама и § 198 Кривичног законика, као прописа опште природе.

§ 72 — Рокови прескрипције за дисциплинске кривице овлашћених инжењера одређени су у висини, која важи за кривице чиновника (§§ 187 и 227 Закона о чиновницима).

Ставом (2) истог параграфа постављају се почетни рокови за срачунавање рока застарелости на начин усвојен у § 79 Кривичног законика.

У случају, ако је дисциплинским делом учињена штета, рок застаревања кривице почиње тећи од дана, када је оштећена страна сазнала за њу најдаље по истеку пет година од дана учињене кривице тако, да ће право и гоњење дисциплинске кривице у сваком случају застарети, ако

прође два пута онолико времена, колико се по овом параграфу за застарелост тражи (в. последњи став § 79 Кривичног законика).

Став (3) овог параграфа у складу је са § 80 Кривичног законика, а став (4) са § 79 Кривичног законика.

§ 73 — При свакој инжењерској комори постоји инжењерско дисциплинско веће као особени независни орган коморе, који обавља дисциплинско правосудје по замашнијим дисциплинским кривицама њених чланова (по дисциплинским преступима).

Скупштина коморе бира чланове овог већа на начин, предвиђен за избор чланова одбора Коморе.

Најмање 10 чланова већа, тужилац коморе и његов заменик морају становати у седишту Коморе.

Предњим ограничењима у погледу места становања чланова дисциплинског већа неће се окрњити право на избор овлашћених инжењера, који станују изван седишта коморе, јер је претежна већина овлашћених инжењера настањена баш у седиштима комора, као местима са највећим техничким прометом, где се најлакше добијају подаци из делокруга овлашћених инжењера.

§ 74 — Чланови Коморе, изабрани за чланове дисциплинског већа, не могу да избор одбију, са изузетцима прописаним за случај одбијања избора за члана одбора Коморе. За њих је дакле усвојено начело обавезног учествовања у већу у случају избора.

Став (2) овог параграфа прописује, како се има обнављати састав инжењерског дисциплинског већа, а став (3) прописује, како се попуњава веће у случају, ако због упражњених места чланова дисциплинског већа његов рад постане немогућ.

Последњим ставом (4) овог параграфа предвиђено је, да је вршење дужности чланова дисциплинског већа бесплатно, што је једино могуће за сталешко правосудје због специјалног његовог карактера и што је у складу с тиме, да је чланство у дисциплинском већу почасна дужност (в. § 77 став (2) овога Закона).

Ипак је дозвољено Комори да плаћа отштету за трошкове, учињене при вршењу ове службе. Величина отштете одредиће се пословним редом коморе.

§ 75 — Овим параграфом конституисано је инжењерско дисциплинско веће, као зборни суд од 5 чланова, који је надлежан да извиђа и доноси своје одлуке у првом степену по свима дисциплинским преступима овлашћених инжењера, а на основу тужбе, коју подноси дисциплински тужилац Коморе.

Чланови збора бирају се коцком између чланова дисциплинског већа за сваки случај понаособ. На исти начин бира се и тужилац коморе између чланова дисциплинског већа.

Оваквим начином избора ствара се гаранција објективног рада овог суда и сузбијају се нежељени утицаји и субјективни моменти.

Последњим ставом овог параграфа намеће се дужност најстаријем члану већа да буде председник, а најмлађем да буде деловођа зборног суда.

§ 76 — Овде се расправља о правима и дужностима тужиоца Коморе, изабраног према тач. (2) § 75 овог Закона.

Из (1) става види се, да се дужност тужиоца састоји у следећем:

1. да одмах доставља одбору Коморе све дисциплинске кривице чланова коморе за које сазна, и да захтева пред дисциплинским већем њихову истрагу и кажњавање,

2. да суделује при истрази и претресу (расправи) предлажући све, што треба,

3. да подиже и заступа тужбу и поступа према одредбама овог Закона.

Предњим дужностима одговара право тужиоца да му се ставе на увиђај сва службена акта, пре но што би дисциплинско веће донело своју одлуку по њима, како би могло поднети своје предлоге.

Из предњег се види, да се гоњење по дисциплинским преступима овлашћених инжењера предузима по званичној дужности. Тужиоцу коморе овим параграфом додељене су функције државног тужиоца по § 3 Закона о државном тужиоштву и § 39 Кривичног судског поступка, наравно у скраћеном обиму.

§ 77 — Чланови дисциплинског већа, против којих је у току кривични или дисциплински поступак, не могу вршити своје дужности у дисциплинском већу и то све дотле, док овај поступак не буде окончан.

Ако буду осуђени, престаје њихова почасна дужност, чим осуда постане правоснажна.

§ 78 — У овом параграфу набројани су разлози за искључење оних чланова дисциплинског већа, код којих постоје специјални узроци за искључење, наведени у три тачке.

Одлуку о искључењу доноси одбор Коморе, који одмах на место искљученог члана коцком одређује другог.

Овај параграф као и претходни § 77 расправља питање искључења чланова дисциплинског већа у главном сходно одредбама §§ 28 до 38 Кривичног судског поступка, које важе за искључење и изузете судија.

§ 79. — Став (1) овог параграфа одређује месну надлежност дисциплинских већа појединих комора с обзиром на то, у чији је списак окривљени овлашћени инжењер уведен у време подношења тужбе (пријаве).

Сходно ставу (2) истог параграфа, сукобе надлежности између инжењерских дисциплинских већа решава врховно дисциплинско веће, као виши суд своје врсте.

§ 80 — Овим параграфом предвиђено је доношење пословног реда дисциплинског већа, по коме ће се вршити рад инжењерског дисциплинског већа, поред прописа овога Закона.

Истим параграфом наређује се субсидијарна примена одредаба Кривичног судског поступка, у колико пом. прописа не би било.

Сходно наређење постоји у Закону о адвокатима и Закону о чиновницима.

§ 81 — Овај параграф садржи прописе о томе, на који се начин врши претходно извиђање по појављеним дисциплинским преступима, овлашћених инжењера. Истим параграфом усвојено је начело официјалности, јер се извиђање и гоњење по дисциплинским преступима овлашћених инжењера предузима по званичној дужности.

Лица изван реда овлашћених инжењера нису обавезна сведочити код Коморе, пошто је ово

сталешки форум, који је обавезан само за чланове коморе.

У другом ставу предвиђено је, да су полицијске власти дужне, да помогну дисциплинском већу у хитним случајевима достављањем позива оптуженом, сведоцима и вештацима. Ова је одредба преко потребна, да би се спречила евентуална изигравања и одуговлачења рада дисциплинског већа.

§ 82 — Овим параграфом додељује се иницијатива у дисциплинским стварима, поред дисциплинског тужиоца (в. § 76) Одбору Коморе, који је дужан, по пријему извештаја о резултату претходног кратког извињања образовати без одлагања збор дисциплинског већа и упутити му за извештоца члана, који је водио извињање.

Даље кретање поступка по појављеном дисциплинском преступу зависи једино од одлука збора, као независног органа правосуђа коморе (в. § 85 овог Закона):

§ 83 — Питање изузећа чланова дисциплинског већа решено је овим параграфом у главном према одредбама §§ 28 до 38 Крив. судског поступка: Допуштене су ове врсте изузећа:

1. изузеће без специјалног образложења, које се може тражити највише према двојци чланова већа,

2. изузеће са образложењем, које се може тражити према већем броју чланова, и

3. изузеће целог дисциплинског већа.

О оправданости тражења изузећа под 2. решава одбор коморе, а о оправданости тражења изузећа под 3. Врховно дисциплинско веће.

Истим параграфом одређен је рок, у коме се може изузеће тражити као и начин попуњавања збора дисциплинског већа у случају извршеног изузећа.

§ 84 — Редовни судови дужни су, да извештавају надлежне коморе о случајевима кривичне истраге, тужбе, притвора, истражног затвора и стецаја овлашћених инжењера, као и о резултату односног судског поступка, пошто су ове чињенице релативне за статус овлашћених инжењера, с обзиром на одредбе §§ 3, 4 и 11 овога Закона.

Наређење из овог параграфа није новина за судове, пошто је слично извештавање прописано Законом о адвокатима и Законом о чиновницима.

§ 85 — Овај параграф садржи процесуалне одредбе, којима се регулише поступак дисциплинског већа од пријема тужбе до претреса, и које су идентичне одредбама § 208 Закона о чиновницима.

§ 86 — Овај параграф истоветан је са § 209 под (2) и (3) Закона о чиновницима, са том разликом, да по овом Закону престаје поступање по дисциплинекој кривници до свршетка кривичног суђења.

§§ 87 до 100 — Ови параграфи садрже процесуална наређења идентична оним из Закона о адвокатима и из Закона о чиновницима.

Новину представља став 3 § 91 који предвиђа, да ће се претрес одржати и без присуства оптуженог, ако је он уредно позван. А ако је његово присуство неопходно, предвиђено је, да ће га на тражење дисциплинског већа привести полицијске власти.

Ова новина је уведена с обзиром на праксу у адвокатској комори, чијем већу сличне одредбе недостају и тиме се стварају тешкоће у раду.

§ 101 — Овај параграф конституише врховно дисциплинско веће, као виши суд своје врсте, који

је надлежан да оснажује, пренаучује и ништи пресуде инжењерских дисциплинских већа, као нижих дисциплинских судова, и то на изјављену жалбу.

Њега састављају помоћник Министра грађевина, два виша чиновника и два овлашћена инжењера.

Према томе у овоме суду подједнако су заступљени и органи државне власти и органи инжењерске самоуправе, под председништвом најстаријег по рангу чиновника Министарства грађевина, а доследно горе поменутом начелу сарадње државних власти и инжењерских самоуправа.

Врховно дисциплинско веће решава без позива странака, што га опредељује првенствено као судску власт, која расматра пресуде нижих судова, а не суди.

Према томе ово ће веће првенствено ценити законитост пресуда нижих судова.

§§ 102 до 110 — Садржи процесуална наређења, идентична оним из Закона о адвокатима и из Закона о чиновницима.

Формирање Избраног суда

§ 110 — Тенденција овог параграфа јесте у томе, да се код инжењерских комора образује један форум за расправу евентуалних спорова њених чланова а са компетенцијом наведеном у наредном §§ 111 и 112 овог Закона. Формирање овога форума у виду избраног Суда даје најбоље гаранције, да се искрели конфликти могу најправичније, најлакше и најбрже решити, пошто спорне ствари проистичу из њиховог стручног деловања а сем тога и чланови тога суда јесу стручњаци.

Потребе овог Суда слична је потреби већ створених судова по постојећем законодавству а чија је надлежност конкретизирана (пр. берзански суд, избрани судови при Трговачким, Индустријским и Занатским коморама) а који су у пракси показали позитивне успехе.

Да би рад и одлуке овога суда имали једнообразан и званичан карактер предвиђено је, да суд има свој службени штампил и округло печат са државним грбом и називом суда, а како је то иначе уведено и код других установа сличне врсте.

§ 111 — Код сваке је институције од првенствене важности, да се истакне њена надлежност т.ј. предмет, обим и поступак у њеном функционисању а која ни у најмањој мери не треба да задире у туђу надлежност или да је са њоме у опреси. Овај параграф прецизира надлежност избраног суда на тај начин, што се она ондоси само на спорове стручне природе а који би настали из вршења позива по овом закону или из уговора о извршењу разних техничких радова, ако су у тренутку закључивања односног посла оба парничара били чланови инжењерске коморе и ако су надлежност тог суда предвидели. Поред овога овде је назначена и месна надлежност за особене случајеве, који се могу десити на пр., ако се странке нису споразумеле, који избрани суд има да им пресуди, предвиђа се; да је тај суд оне Коморе, којој припада тужена страна; или ако има више тужених а припадају разним коморама онда, ако се парничари нису дружице споразумели, тужилац бира један од набраних судова оних комора, чији су чланови тужени.

§ 112 — Овај параграф је стварно допуна претходног § 111 и у њему се ова проширена на

дужност односи само на такве случајеве, где је заиста потребна улога избраног суда, пошто су овде предвиђени приватно-првни спорови техничке природе, а који се само на овај начин и правилно и ефикасно могу пресуђивати.

Слично поступку избраног суда по грађанско-судском поступку и овде је предвиђен поступак по коме је потребно, да су се претходно странке писмено сагласиле на уговор о избраном суду назначујући у њему спорна питања и месно надлежни избрани суд.

Овде је карактеристично то, што се функција избраног суда може обавити не само у споровима између чланова инжењерских комора већ и за случај из уговора, ако је једна странка члан Коморе, а друга не, и тада је надлежан суд оне Коморе, чији је члан овлашћени инжењер-парничар, ако већ не постоји какав други споразум странака. Исто тако ту је предвиђена клаузула, да овај суд може судити и спорове из разних уговора о техничким радовима, у којима парничари нису чланови Комора, а то је оправдано, јер је језгро код свих техничких спорова чисто стручне природе, те се ти спорови на предвиђени начин могу и брзо и систематски решавати.

§ 113 — Овај параграф говори о склопу избраног суда, по коме се он састоји из три или пет чланова овлашћених инжењера, који су тада у звању избраних судија. Предвиђени број од три члана узет је из практичних разлога и не само по угледу многих државних судова, већ и из разлога, да могу бити и размножајења код избраних судова, те је потребно, да се са овим непарним бројем осигура већина у доношењу пресуде. Овде је још назначено, да могу као и горе бити у саставу избраног суда и пет чланова, али је овај случај, као што се види из наредног § 114 само онда, ако је вредност спорног предмета преко 500.000.— динара. Умесност предвиђања пет чланова суда огледа се у чињеници, што су спорови велики и од особите важности, те би на овај начин за извршавање пресуду требало релативно мање времена а сем тога повећала би се гаранција и поверење у суђење.

Овде је још нормирано, да члан коморе може бити судија избраног суда али под условом, да има најмање 35 година старости. Ова је одредба стављена стога, што инжењер у тим годинама има сигурног искуства и он је тад потпуно оспособљен за деликатну улогу судије, те као такав улива наду, да ће намењену му дужност и сигурно и како треба отпавити.

Најзад у овом је параграфу стављено, да избрани суд мора вршити своју дужност обавезно и пажљиво, јер је у противном одговоран за накнаду штете. Потреба ове одредбе несумњива је. Она не служи само као опомена судијама, већ је потребна и с тога, што су спорни предмети новчане природе, те се они као такви морају уредно извршати и пресуђивати, да би се избегле неправедне и штетне последице за парничара.

§ 114 — Овде је назначено, да је за спорове, чија је вредност испод 500.000.— надлежан избрани суд (веће) од три члана а преко ове суме суд (веће) од пет чланова. Сем тога овим је параграфом описан и поступак у погледу формирања избраних судова за оба случаја т.ј. кад се они састоје било из три било из пет чланова.

Што се тиче надлежности избраног суда од три или пет судија, она је објашњена у разлозима код претходног параграфа 113. Што се пак тиче поступка за формирање суда, он је не само на бази логичности, већ је и по угледу других судова сличне врсте, па је с тога овде предвиђено, да два односно четири судије бирају трећег односно петог за председника суда (већа).

Предвиђен је и случај да, ако странке не буду одредиле избране судије, председник коморе односно његов заменик у присуству паничара одређује коцком и судије и председника избраног суда. Ово је потпуно на свом месту, јер ће се тиме омогућити састав избраног суда, чији су чланови избрани од непристрасног лица, на непристрасан начин и под контролом странака. Да би пак овај начин избора имао трајних трагова и свој званичан карактер и важност, предвиђено је, да се о овоме има направити записник.

§ 115 — У овом је параграфу предвиђено, да ће се прописи закона о судском поступку у грађанским парницама примењивати и код избраних судова Инжењерских комора. Исто је тако овде напоменута и примена § 690 грађанског парничког поступка али с тим, да странке не могу уговорати избрани суд вишег степена. Овај додатак, да нема места избраном суду вишег степена, потребан је с тога, што би иначе суђења била компликованија и дуготрајнија, а ништа се тиме нарочито не би добило, јер би ту били ангажовани исти стручњаци и са истим моралним квалификацијама.

§ 116 — Овај параграф прописује, да ће ближе одредбе о пословању избраних судова бити регулисане правилником, кога ће донети Министар грађевина у сагласности са Министром правде и Председником Министарског савета. Потреба овог правилника је неоспорна, да би цео рад и поступак код избраних судова био једнообразан и убрзан а предвиђени начин како ће се он донети, даје позитивну сигурност, да ће он задовољити потребу и практичност.

Поред овога овде је назначено да за случајеве, који нису овом Уредбом или горе поменутим правилником регулисани, важе одредбе грађанског парничког поступка.

§ 117 — Овде је предвиђено, да за извршење пресуда и одлука ових избраних судова важе прописи за извршење пресуда и одлука редовних судова.

Ова одредба је умесна, јер се мора обезбедити извршење пресуда избраних судова, без чега би оне имале недовољну важност а евентуално могле би бити и илузорне.

Прелазне и завршне одредбе

§ 118 — У овом се параграфу наводи, да ступањем на снагу овог Закона, престају важити Уредбе о овлашћеним инжењерима и архитектима од 1924 године. Потреба овога прописа образлажава се тиме, што су у суштини те одредбе, чији је задатак истоветан са задатком овог Закона њиме и замењене.

Аналого свим другим законским прописима и у овоме је стављена одредба о престанку важности оних законских прописа, који су противни прописима овог Закона.

§ 119 — Овај параграф предвиђа, да доктори хемије и свршени техничари филозофског факул-

тета а који су провели потребно време на раду у индустрији, и који су стекли практичну спрему али са испуњењем услова из § 3 овог закона могу добити право на обављање праксе овлашћеног инжењера техничке хемије и технологије.

Ова је одредба дошла из разлога што су они хемичари, који су дуже време провели у индустрији, довољно већ оспособљени, да могу радити послове овлашћених инжењера и што су они тиме већ имали стечена права на таква запослења.

Што се пак тиче хемичара, који не испуњавају горе поменуте услове, њима се не може дозволити овлашћење из разлога, што су они студирали хемију као чисту науку а не и оне предмете, који дају титулу и способност инжењера техничке хемије, те према томе они и немају услова за обављање послова те врсте.

Као год што се ова овлашћења издају од Министра грађевина инжењерима других струка на предлог инжењерске коморе, такође је и овде задржата иста аналогија, да овлашћења инжењерима хемичарима а на предлог исте коморе издаје овај Министар, чији ресор тангира њихова струка. Ово у толико пре што је дотични Министар у најбољој могућности, да оцени квалификације о стручној спреми тих инжењера.

§ 120 — Овде је стављена одредба, да се принудна удружења по Закону о радњама могу основати посебно за овлашћене инжењере предузимаче. Та је одредба у сагласности са Правилником о поступку при оснивању принудних удружења, донетог на основу § 460 Закона о радњама. (Сл. Новине бр. 135 од 16 јуна 1932) у чијем је члану 5 предвиђено, да се могу оснивати посебна принудна Удружења за овлашћене инжењере, заједничка за све струке или посебна.

Ова би се удружења могла основати и за више бановина али тако, да се њихово подручје поклада са подручјем Инжењерских комора и то с тога, што би тада била једноставна надлежност, администрација и контрола у функционисању тих удружења.

Предвиђена клаузула, да је оснивање и рад ових удружења под надзором Инжењерских комора, јесте на свом месту, пошто ове Коморе најбоље познају потребе, циљ и саме чланове Удружења и оне ће најлакше моћи контролисати рад њихов и давати потребна упутства за деловање у смислу постојећих законских и стручних прописа.

Надлежност Инжењерских комора потребна је нарочито и с тога да би се постигла концентрација надлежности у једној комори. Пошто су по овом закону а и по ранијим прописима овлашћени инжењери већ при стицању овлашћења принудно учлањени у Инжењерским коморама, то је логично, да се надлежност Инжењерских комора задржи и над њиховим принудним удружењима. У противном би овлашћени инжењери потпадали под две или више Комора, што не би било ни корисно ни оправдано.

§ 121 — Овде је предвиђено, да се у року од године дана од дана, када овај закон ступи на снагу, имају донети потребни правилници и пословници. Овај прописани рок је довољан, да се односни правилници могу добро проучити и да оспорног утицаја на делатност по овом закону, се могу извршити све формалности за њихову санкцију. Крајњи би рок био недовољан а дужи

рок пак није за препоруку због потребе, да се не би одуговлачила њихова примена, која је од не-

Да би се ипак за време одређеног рока омогућио рад, у овом је параграфу наведено, да правилници и пословници донети на основу одредаба поменутих у § 118 овог закона остају у важности до доношења нових а у колико се не противе овом закону.

§ 122 — Овом се одредбом предвиђа, да ће се у року од године дана од дана ступања на снагу овог закона постојеће инжењерске коморе и њихова Главна управа саобразити прописима овог Закона.

Умесност ове одредбе види се по томе, што су и организација и рад садањих инжењерских комора на бази ранијих одредаба и да те Коморе не могу аутоматски вршити функције по одредбама новог Закона, већ је потребан одређен рок, у коме ће се моћи урадити и завршити све оно, што је потребно за ликвидацију деловања по старим прописима. Осим овога у овој одредби цитирано је, да све обавезе, права и потраживања старих инжењерских комора и главне управе прелазе на нове. Није потребно нарочито доказивати нужност ове клаузуле, када се узме у обзир пуноважност чињеница проистеклих из ранијих прописа, које се као такве не могу анулирати доношењем новог Закона.

§ 123 — Овај параграф прописује, да раније издата овлашћења остају у важности али њихови притежаоци морају саобразити своје пословање одредбама овог Закона а сем тога да они, који нису добили овлашћење преко инжењерске коморе, морају их у року од три месеца поднети надлежној инжењерској комори на регистравање.

§ 124 — Стилизацијом овога параграфа дозвољава се, да се у место доказа о положеном стручном испиту може примити доказ о његовом ослобођењу или доказ, да је молио практично радити са успехом најмање 10 година до ступања на снагу овог Закона.

Постоје два разлога, који су руководили, да се предвиди овакав пропис. Први је разлог у томе, што су неки инжењери услед дугог Светског рата били спречени, да благовремено положе државни испит, а који су и изгубили извесно време за напредовање у својој каријери, те је оправдано, да им се пружи ова повластица и то тим пре, што је овако исто поступила и држава према својим чиновницима инжењерима. Други је разлог у томе, што је раније у недостатку прописа о стицању овлашћења велики број инжењера затечен у индустрији и другим предузећима као пословање но без овлашћења и да би се омогућило, да ти инжењери, који су стварно стекли велику праксу а зашли су у године, не би сада могли полагати испите, већ да би на основу стечене праксе добили овлашћење.

§ 125 — Већ је Закон о радњама поставио ограничења у погледу права пројектовања и извођења за градитеље и мајсторе зидаре, електро-техничаре и електроинсталатере. Зато је у овом параграфу унето, да у погледу пројектовања и извођења грађевинских и електротехничких објеката важе у целости одредбе Закона о радњама и Правилника о разграничењу по §§ 49 и 59 З. о р.

§ 126 — Овај последњи параграф наговештава, да овај Закон добија обавезну снагу и ступа у акцију, када буде обнародован у Службеним новинама, пошто он не захтева нарочити период ва-
кације.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28909

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Конв. 7

Предмет: Предлог закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке у циљу да се избегне двоструко опорезивање по предмету наследних такса, закљученој у Прагу 24 фебруара 1936.

Прилога: два.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1) част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 децембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети на решење Народном претставништву предлог закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке у циљу да се избегне двоструко опорезивање по предмету наследних такса (дажбина на наслеђе) са Закључним протоколом, закљученој у Прагу 24 фебруара 1936 године.

У Прилогу под 2) част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутој Конвенцији, са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар финансија,
Летица, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра финансија, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар финансија да могу на основи члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке у циљу да се избегне двоструко опорезивање по предмету наследних такса (дажбина на наслеђе), са Закључним протоколом закљученој у Прагу 24 фебруара 1936 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар финансија нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар финансија,
Летица, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. бр. 28905

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Конв. 12.

Предмет: Предлог закона о Међународним саобраћајним конвенцијама о превозу путника, пртљага и робе на железницама, потписаним у Риму 23 новембра 1933 год.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1) част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије да можемо поднети на решење Народном претставништву предлог закона о Међународној конвенцији о превозу путника и пртљага на железницама (МКП) са Прилозима I и II, Међународној конвенцији о превозу робе (МКР) са Прилозима I—VIII, Споразуму о усвајању посебних одредаба за превоз робе отправљене на железницама са товарним листом по налогу са Прилогом, и Завршном акту Четврте конференције за ревизију међународних конвенција о превозу путника и пртљага и о превозу робе на железницама, потписаним у Риму 23 новембра 1933 године.

У прилогу под 2) част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о коме је реч са образложењем с молбом да изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар саобраћаја,
Др. Спахо, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра саобраћаја и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар саобраћаја и Министар правде да могу, на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном Претставништву на решење:

Предлог закона о Међународној конвенцији о превозу путника и пртљага на железницама (МКП) са Прилозима I и II, Међународној конвенцији о превозу робе на железницама (МКР) са Прилозима I—VIII, Споразуму о усвајању посебних одредаба за превоз робе отправљене на железницама са товарним листом по налогу са Прилогом и Завршном акту Четврте конференције за ревизију Међународних конвенција о превозу путника и пртљага и о превозу робе на железницама, потписаним у Риму, 23 новембра 1933 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар саобраћаја и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадновић, с. р.

Министар саобраћаја,
Др. М. Спахо, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Пов. бр. 28908

Рег. ознака: Конв. 19.

Предмет: Предлог закона о Међународној конвенцији за унификацију метода око вађења угледа и вршења анализе сирева, од 26 априла 1934 године.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1) част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном Претставништву на решење предлог закона о Међународној конвенцији за унификацију метода око вађења угледа и вршења анализе сирева, са прилозима А и Б и протоколом потписивања, потписаној у Риму 26 априла 1934 године.

У прилогу под 2) част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутој Конвенцији, са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар пољопривреде,
Станковић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господињу

Г-њу СТЕВАНУ ЋИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра пољопривреде и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар пољопривреде и Министар правде да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Међународној конвенцији за унификацију метода око вађења угледа и вршења анализе сирева, са прилозима А и Б и протоколом потписивања, потписаној у Риму 26 априла 1934 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар пољопривреде и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета,
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар пољопривреде,
Станковић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. бр. 28911

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Конв. 3.

Предмет: Предлог закона о Ме-
ђународној поштанској конвенцији
и угодбама, закљученим у Каиру.

Прилога: два.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1) част нам је доставити Вам озверени препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Међународној поштанској конвенцији и Угодбама, закљученим 20 марта 1934 године у Каиру.

У прилогу под 2) част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о коме је реч са образложењем, с молбом да га изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар пошта, телеграфа
и телефона,
Др. Калуђерчић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра пошта, телеграфа и телефона, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар пошта, телеграфа и телефона да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Светској поштанској конвенцији, закљученој и потписаној у Каиру 20 марта 1934 године, са Закључним протоколом, Правилником за њено извршење, Одредбама о преносу писмоносне поште ваздушним путем и закључним протоколом тих одредаба као и са Угодбама: о писмима и кутијама са означеном вредношћу, о поштанским пакетима, о поштанским упутницама, о поштанским налозима, о поштанским вирманима и о претплатама на новине и повремене списе, заједно са правилницима за извршење тих Угодаба, њиховим додацима и закључним протоколима.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар пошта, телеграфа и телефона нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар пошта, телеграфа
и телефона,
Др. Калуђерчић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28906

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Н-26.

Предмет: Предлог закона о Конвенцији о ваздушној пловидби између Краљевине Југославије и Немачког Рајха.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под /1 част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Конвенцији о ваздушној пловидби између Краљевине Југославије и Немачког Рајха, потписаној на Бледу 3 септембра 1936 године.

У прилогу под /2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутој Конвенцији са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар војске и морнарице,
Љубомир Марин, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра војске и морнарице, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар војске и морнарице да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о Конвенцији о ваздушној пловидби између Краљевине Југославије и Немачког Рајха, потписаној на Бледу 3 септембра 1936 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар војске и морнарице нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар војске и морнарице,
Армијски генерал,
Љуб. Марић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28902

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Бе-12.

Предмет: Предлог закона о Споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Белгије о међусобној судској помоћи.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1/1 част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Белгије о међусобној судској помоћи у грађанским и трговачким стварима, са Допунским протоколом, потписаном у Брислу 29 фебруара 1936 године.

У прилогу под 1/2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутом споразуму са образложењем, с молбом да исти изволите изнети пред Народну скупштину на решење.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег одличног поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу, сходно члану 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о Споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Белгије о међусобној судској помоћи у грађанским и трговачким стварима, са Допунским протоколом, закљученом у Брислу 29 фебруара 1936 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р. ●

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. бр. 28910

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: И-16.

Предмет: Предлог закона о Допунском протоколу уз Уговор о трговини и пловидби, између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924.

Прилога: два.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под /1 част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Допунском протоколу уз Уговор о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924, потписаном у Риму 26 септембра 1936.

У прилогу под /2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о коме је реч, са образложењем, с молбом да га изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег одличног поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар трговине и индустрије,
Врбанић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

Београд

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра трговине и индустрије, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије да могу, на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Допунском протоколу уз Уговор о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924, потписаном у Риму 26 септембра 1936 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Министар трговине и индустрије,
Врбанић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28907

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Оз-41.

Предмет: Предлог закона о Уговору о концилијацији, о арбитражи и о судском расправљању, између Краљевине Југославије и Краљевине Данске.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1/1 част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Уговору о концилијацији, о арбитражи и о судском расправљању између Краљевине Југославије и Краљевине Данске, потписаном у Београду 14 децембра 1935 године.

У прилогу под 1/2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о коме је реч са образложењем, с молбом да га изволите изнети пред Народну скупштину на решење.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу, на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Уговору о концилијацији, о арбитражи и о судском расправљању између Краљевине Југославије и Краљевине Данске, потписаном у Београду 14 децембра 1935 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28903

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Бу-29.

Предмет: Предлог закона о Конвенцији о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова, који служе за обележавање граничне линије између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1/1 част нам је доставити Вам оверен препис Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решење предлог закона о Конвенцији о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова, који служе за обележавање граничне линије између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске, потписаној у Софији 9 новембра 1935 године.

У прилогу под 1/2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутој Конвенцији са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење нашег одличног поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћују се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу, на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Конвенцији о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова, који служе за обележавање граничне линије између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске, потписаној 9 новембра 1935 године у Софији.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Пов. Бр. 28901

Београд, 3 децембра 1936 год.

Рег. ознака: Е-14.

Предмет: Предлог закона о Конвенцији о судској помоћи између Краљевине Југославије и Велике Британије, потписаној 27 фебруара 1936 године.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1 част нам је доставити Вам оверени препис оригиналног Указа Краљевских Намесника од 30 новембра 1936 године, којим смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети на решење Народном претставништву предлог закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима, потписаној у Лондону 27 фебруара 1936 године.

У прилогу под 2 част нам је доставити Вам један примерак предлога закона о поменутој Конвенцији са образложењем, с молбом да исти изволите изнети на решење пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседнице, и овом приликом уверење нашег особитог поштовања.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

Господину

Г-ну СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћују се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу, на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије, поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима, потписаној у Лондону 27 фебруара 1936 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

30 новембра 1936 године
у Београду

Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Др. Н. Суботић, с. р.

НАРОДНА СКУПШТИНА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Верификациони одбор

VI Бр. 184
28-X-1936 године
у Београду

Извештај Бр. 1

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ,

Верификациони одбор преко Претседника Народне скупштине примио је:

1 — Оставку г. Иванишевића Петра, народног посланика за Срез требињски, који је Указом Њ. В. Краља постављен за Бана Зетске бановине.

2 — Акт Министра унутрашњих послова К.Бр. 284 од 7 октобра 1936 године, којим извештава Народну скупштину, да су умрли народни посланици Стајић др. Урош за Срез царибродски и Милинчић Богдан за Срез жупски.

По размотрењу изборних аката, кандидатских листа и жалби на избор г. Васиља Костића Верификациони одбор утврђује да је заменик г. Иванишевића Петра у Срезу требињском г. Ђеримагић Садик, претседник општине из Ластве, да је заменик поч. Стајића др. Уроша у Срезу царибродском г. Костић Васиљ, земљорадник из Словиња и да на место поч. Милинчића Богдана за Срез жупски, према § 66 Закона о избору народних посланика, долази Раденковић Стојан, трговац из Трнавца као други срески кандидат са листе г. Богољуба Јевтића.

На основу предњег и § 66 Закона о избору народних посланика, Верификационом одбору је част предложити Народној скупштини, да изволи огласити и позвати за народне посланике г. г. Ђеримагића Садика, претседника општине из Ластве, Костића Васиља, земљорадника из Словиња и Раденковића Стојана, трговца из Трнавца.

Г. Милош Рашовић одваја мишљење за г. Васиља Костића.

За известиоца Одбор је изабрао г. Љешевића Михаила.

Претседник
Верификационог одбора,

Секретар
Др. Тодор Лазаревић, с. р.

Боривоје Антић, с. р.

Чланови:

Михаило Љешевић, с. р., др. Фран Шемров, с. р.,
Чед. Н. Захарић, с. р., М. Рашовић, с. р., (одваја се
за Васиља Костића), Милан Лазаревић, с. р., Јакша
Божич, с. р., Џујан Ђиро, с. р.

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

Мањина Верификационог одбора није се могла сложити са мишљењем већине Верификационог одбора да се оснажи мандат г. Василију Костићу који долази на место почившег др. Уроша Стајића са разлога што би се верифицирањем његовог мандата погазало чл. 11 Закона о избору народних посланика и чл. 57 Устава Краљевине Југославије.

Васиљ Костић према уверењу начелника Среза царибродског Бр. 10701 од 17 октобра т. г. и оверене преписке истог начелства која је вођена са Министарством унутрашњих дела по питању држављанства Васиља Костића, није наш држављанин, да је према Нејском уговору чл. 40 оптирао за Бугарску, да је до 1923 године био и бугарски народни посланик.

Уверење Министарства унутрашњих послова Бр. 37029 од 21 октобра т. г. којим се тврди да је Васиљ Костић наш држављанин на основу § 53 тач. 10 Закона о држављанству не одговара чињеницама и у опречности је са уверењем начелника Среза царибродског.

У акту Министарства унутрашњих послова каже се: „да се Васиљ Костић за време важења прописа Нејског уговора пријавио нашим властима и нашим пасошем у својству нашег држављанина отишао у Бугарску, после чега се понова вратио у своје родно место где се и сада налази као члан наше општине“. Ово тврђење Министра унутрашњих послова потпуно је нетачно. Из преписке коју је Среско начелство водило са Министарством унутрашњих послова види се да је Васиљ Костић тражио да иде у Бугарску као оптант према Нејском уговору (чл. 40) и на основу тога молио да без царине однесе све своје покућство. Да је у Бугарској био народни посланик и према томе као бугарски народни посланик није могао бити и наш поданик.

Чл. 53 Закона о држављанству не може се односити на случај г. Васиља Костића. Уосталом, надлежна власт за издавање сведочења о држављанству на основу Уредбе о извршењу Закона о држављанству чл. 7 је првостепена управна власт. Према томе г. Васиљ Костић дужан је био поднети сведочење о држављанству од надлежне власти.

Ако Народна скупштина верифицира мандат Васиљу Костићу она тим својим актом вређа прописе чл. 57 Устава Краљевине Југославије и § 11 Закона о избору народних посланика.

Београд

10 децембра 1936 године

Милош Рашовић, с. р.
народни посланик

НАРОДНА СКУПШТИНА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Верификациони одбор

VI Бр. 185
28-X-1936 године
у Београду.

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ,

Верификациони одбор примио је преко Претседника Народне скупштине акт Државног суда за заштиту државе Д.С.Бр. 15/36 од 24 јула 1936 године, којим Државни суд за заштиту државе извештава Народну скупштину да је својом пресудом због злочинства из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, у вези § 34 од. 1 Кривичног закона осудио народне посланике: Арнаутовића Дамјана из Беровца на 15 година робије и трајан губитак часних права; Трбића Василија из Прилепа на 4 године робије и 4 године губитка часних права; Стојадиновића Драгишу из Београда на 5 година робије и 5 година губитка часних права и Миловановића Драгишу из Београда на једну и по годину робије и 2 године губитка часних права.

Како на основу предњег а у вези чл. 56 Устава Краљевине Југославије и § 9 Закона о избору народних посланика за Народну скупштину, именовани народни посланици губе бирачко право и тиме

на основу § 13 Закона о избору народних посланика и мандат народног посланика, то Верификациони одбор решава да се на основу § 66 Закона о избору народних посланика имају позвати њихови заменици.

По рассмотрењу изборних аката и кандидатских листа Верификациони одбор утврђује да је посланички заменик Дамјана Арнаутовића у Срезу малешком г. Сима Ј. Андоновић, пекар из Пехчева; Василија Трбића у Срезу прилепском др. Јован И. Шајкаревић, лекар из Прилепа; Стојадиновића Драгише у Срезу неготинском Здравковић М. Миленко, земљорадник из Тамнића и Миловановића Драгише у Срезу бањском Ђокић П. Љубомир, земљорадник из Читлука.

На основу свега тога и § 66 Закона о избору народних посланика, Верификационом одбору је част замолити Народну скупштину, да изволи позвати и огласити за народне посланике г. г. Симу Ј. Андоновића, пекара из Пехчева, др. Јована И. Шајкаревића, лекара из Прилепа, Здравковића М. Милана, земљорадника из Тамнића и Ђокића П. Љубомира, земљорадника из Читлука.

За известиоца Одбор је изабрао г. Михаила Љешевића.

Секретар

Боривоје Антић, с. р.

Претседник

Верификационог одбора,

Др. Тодор Лазаревић, с. р.

Чланови:

Живота Милановић, с. р., Михаило Љешевић, с. р., Јакша Божић, с. р., Светозар Тасић, с. р., Др. Фран Шемров, с. р., Милош Рашовић, с. р. (одваја се и поднеће извештај), Чедомир Захарић, с. р., Цујан Ђиро, с. р., Милан Лазаревић, с. р.

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ,

Мањина Верификационог одбора није се могла сложити са мишљењем већине Верификационог одбора да је пресуда Суда за заштиту државе Д.С.Бр. 15/36 од 24 јула т. г. по својим правним последицама пуноважна да на основу ње народни посланици г. г. Драгиша Стојадиновић, Василије Трбић и Драг. Миловановић могу изгубити своје мандате које су од народа добили и то са следећих разлога:

1 — Пресуда је изречена од ненадлежног суда, а што је јасно утврђено од стране мањине Имунитетног одбора приликом дискусије о издавању суду горе именованих посланика.

2 — Што је пресуда по уверењу свих непристрасних правника и целе земље несавесно и неправично изречена.

3 — Што само образовање колегиума за суђење даје јасно доказа да је политички моменат играо најглавнију улогу. Министар правде удешавао је и подешавао колегиум за суђење тако, да су се бирали за судије у колегиум они, у које се имало вере, да ће судити по жељи и савету, а избегавале се оне судије на чију се савесност и непристрасност није могло утицати. Тако је један од судија који је био одређен у колегиуму за суђење избрисан из колегиума само зато, што је у већу: да ли да се оптужени оптуже или не, гласао да нема места оптужби.

Поред изложеног Народна скупштина обманута је актом Министра унутрашњих послова којим је тражио изручење именованих суду. У свом акту Министар унутрашњих дела навео је многе чињенице на основу којих је Народна скупштина претпостављала да су оптужени заиста могли бити криви и на основу тога своје другове издала Суду, а што сигурно не би учинила да је знала тачно стање ствари.

Међутим све чињенице које су у акту Министра унутрашњих послова изнете противу оптужених на самом претресу код Суда демантоване су као нетачне и измишљене.

Тако на пр. наводи се као најтежа чињеница у акту Министарства унутрашњих дела: „Из саслушања Арнаутовића и других утврђених иследних чињеница може се основано сумњати да су напред поменути народни посланици учествовали у припремама за атентат као и у припремањима Арнаутовића за извршење.”

Ова чињеница на суду је потпуно демантована.

Исто тако у акту Министра унутрашњих дела наводи се „да су именовани у једном локалу покушавали да мешањем пића Арнаутовићу припреме га и оспособе за злочин. Да је у истом локалу народни посланик Мирко Урошевић показивао револвер и претио да ће се њиме расчиштити ситуација у Народној скупштини”.

Обе ове чињенице на суду су утврђене као нетачне.

Даље у извештају Министарства унутрашњих дела наводи се „да је готово код свих народних посланика ухапшених нађен по један или више револвера, што такође потврђује њихову намеру да су се припремали за извршење кривичног дела”.

И ова је чињеница на претресу суда оповргнута.

У истом акту Министарства наводи се чињеница „да је на суочењу са Дамјаном Арнаутовићем Драгиша Стојадиновић признао да је Арнаутовићу дао у клубу један револвер истог типа и калибра као и револвер из кога је Арнаутовић пуцао на Претседника Владе”.

Утврђено је на суду да је и ова чињеница нетачна. Ни на једном суочењу нити и у једном саслушању Драгиша Стојадиновић није ову чињеницу признао. Чак шта више на суду је утврђено да је акт Министра унутрашњих дела упућен Народној скупштини пре сваког суочења оптужених посланика.

Издавши своје другове суду на основу овако измишљених чињеница Народна скупштина огрешила се је о своје другове и њена је најсветија дужност да тај свој грех покаје тиме што ће једну овако смишљену и удешену пресуду од стране ненадлежног суда и са политичком тенденцијом одбити и тиме спасти свој углед и ауторитет.

10 децембра 1936 године

Београд

Милош Рашовић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Секуле Зечевића, народног посланика, на Претседника Министарског савета о хитном продужењу Уредбе која забрањује оснивање трговачких радња великог обима, о заштити националних привредника и сузбијању странаца из нашег привредног живота.

Господину

ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Част ми је, на основу чл. 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, поднети на Господина Претседника Министарског Савета следећу

ИНТЕРПЕЛАЦИЈУ

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

Очајно стање у коме се налазе преко 400.000 породица малих и средњих привредника у земљи, довела је до импозантних манифестационих и протестних зборових који су се одржали 4 октобра о. г. у целој земљи. Пошто Краљевска влада до сада није томе питању покљонила никакву пажњу, то Вас молим да ми на идућој седници у Народној скупштини одговорите на следећа питања:

1) Је ли Вам познато, Господине Претседниче, да Уредба о забрани оснивања трговачких радња великог обима која је донета пре две године на предлог тадањег Министра трговине господина

Јураја Деметровића, за који дан престаје важити. Шта мислите предузети да се ова, по националне привреднике корисна уредба, продужи?

2) Шта мислите предузети да се удовољи оправданим захтевима националних привредника и да се укидањем картела и правичним опорезивањем акционарских друштава заштите ситни привредници?

3) Шта мислите предузети да се у смислу тач. 11 упућених Вам преко 200 претставки са одржаних зборових привредника, отежа и забрани рад страним држављанима који су узели најбољи део привреде у своје руке, и да се тако омогући живот синовима ове земље, који су и који ће за ову земљу и животе дати?

За ову интерпелацију тражим хитност.

24 октобра 1936 год.

Београд

Секула Зечевић, с. р.
нар. посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића и другова, народних посланика, на Претседника Министарског савета о поступању према националном чиновништву.

Господину

ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

БЕОГРАД

На основу § 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднети ову интерпелацију с молбом, да Господин Министар упути тражњих дјела изволи дати свој одговор на исту у једној од наредних сједница Народној скупштини.

Одмах по доласку на владу госп. др. Милана Стојадиновића извршене су у целокупном нашем државном апарату извјесне мјере, које мене и моје другове присиљавају да о њима поведемо ријеч пред Народном скупштином. Страховито много неправедних поступака према једном дијелу наших чиновника даје много разлога да повјерујемо, да се ради о планској акцији са очитим политичким тенденцијама, да се ово чиновништво жигосује, јер је било оријентисано према концепцији интегралног југословенства. Истина, нама је било јасно, да од тренутка када је дошла на управу наше земље Влада госп. др. Милана Стојадиновића, да ће бити дезавуисана политика интегралног југословенства, благодарећи вјерским и племенским фронтима, на које се она ослања. И поред овога са знања, ми нисмо могли очекивати да ће овај режим са толико безпримерне безочности да извршује своје протужугословенске концепције код нашег чиновничког апарата, за који се цинички истиче, да ће бити деполитизиран. Сва та тобожња деполитизација у ствари је прогон и анатемисање југословенских патриота-чиновника за рачун позаданика свих повампириених фронта, вјерских,

племенских и регионалних. Режим госп. др. Милана Стојадиновића плански иде за извршењем смјене југословенски оријентисаног чиновништва, онога, које је имало шире видике, које је схватило југословенство као најшири идеал нације, како би дало мјеста њеним кортешима свих старих политичких партија, који су својим радом већ били и довели нашу земљу пред расуло до 1929 године.

Белику југословенску националну мисао покушава да руши и обори влада госп. др. Милана Стојадиновића. Највећа понижења доживјело је ово широкогрудо и оптимистичко чиновништво, које је приправно и са заносом акцептирало све велике државничке идеје.

Благодарећи овим ситним извршиоцима Краљевих југословенских замисли, идеја југословенска већ је била ухватила дубок коријен у народу. Народ се је саживљавао са њом, јер је она била једина праведна и спасоносна. Људи, којима не иде у рачун политика потпуног југословенства, кад им је жалосним стицајем прилика дошла у руке власт, ријешили су да понизе и жигосују ове честите службенике на дјелу моћног југословенског препорода. То је у духу нове антијугословенске политике и режима госп. др. М. Стојадиновића. Ма колико год били невјероватни прогони честитих националиста-чиновника, они су ипак само ружна посљедица ове нове политичке констелације која је створена Владом госп. др. Стојадиновића. Ми позитивно знамо да се прогони националиста, на које су дефетисти ударили срамни жиг, врше плански из Београда, са одговорних мјеста, и они су тако највјернији израз политике старих

партијских фронтова. Прогони се врше са систематском упорношћу и безобзирношћу искључиво против југословенских националиста управо као што би их вршили најозлоглашенији противници нашег државног јединства, непријатељи ван наших граница, када би им пала власт у шаке.

А тек колики се милиони бацају у овој тешкој привредној депресији на премјештаје овог националног чиновништва, мјесто да се употребе на стотину других потребнијих страна. Ови прогони, унижавања, отпуштања и злостављања превршили су сваку мјеру тако, да могу да изазову страховит револт одлучних фаланга југословенских националиста у цијелој земљи. Ово нека добро упамти Краљевска влада.

На основу горе изнешеног питам господина Претсједника Министарског савјета:

1) Шта је руководило Краљевску владу да у цијелокупном државном апарату изведе многе мјере, које су имале за резултат прогон исправног чиновништва, које је било декларисано у смислу југословенске унитаристичке политике;

2) Шта ће учинити Краљевска влада да би се рекламирали ове тешки поступци, како би се бар донекле стишало огорчење маса југословенских националиста, који осуђују оваква настојања, уперена против реализовања политике југословенског унитаризма.

За ову интерпелацију молим хитност.

У Сарајеву, 8 октобра 1936 године.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Ристо Грђић, с. р., Секула Зечевић, с. р., Јово Загорац, с. р.,

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Претсједника Министарског савјета, о писању листова „Словенец“ и „Самоуправа“.

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЈЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

На основу § 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднијети ову интерпелацију с молбом, да Господин Претсједник Краљевске владе изволи дати свој одговор на исту у једној од наредних сједница Народне скупштине.

Наш народ, поред своје племенитости и добрих врлина, ипак је неке чудне среће. Осим што нам је провидност одредила да смо својим географским положајем на ударцу многим непријатељима и били плијен туђину на стотине година, ми још имамо и ту несрећу да се међусобно косимо, понајвише кривицом неких народних вођа и првака. У тој пакости идемо каткада тако далеко, да нам нам није ништа свето, не пазимо ни на наш национални понос, на интерес своје Отаџбине и народа свога, па чак се иде тако далеко, да и муком стечену нашу слободу и самосталност доводимо у опасност.

Нажалост, код нас има отворених сепаратиста, који отворено раде против нашег народног и државног јединства и против наше самосталности. Ти су нам елементи у главном познати. Они се служе свим могућим средствима. Ништа им није свето, ништа им није одвратно, само ако знају да ће то нашкодити угледу наше нације и наше државе. Они клеветају, објећују, изврћу историјске чињенице, ниподаштавају херојство нашег народа и све могуће чине што би могло нашкодити нашем народу, народној и херојској нашој војсци и свему осталом што нам је најмилије и најсветије. Рекох да су ти елементи познати. На њих је већ пала народна анатема. Они су се у већини разбјегли и настанили се по земљама наших непријатеља и отуда роваре, рију и клеветају нашу земљу. Од стране овакових издајничких елемената што год дође и снађе наш народ и државу, ми се не чудимо и не изненађујемо, јер смо их до краја упознали. Међутим, нас запрепашћује работа на-

ших данашњих властодржаца, рад неких чланова данашње Краљевске владе, у чијој је руци судбина цијелокупнога нашег народа и наше земље. Невјероватно је, али, нажалост, истинито, да извјесни чланови садашње Краљевске владе врше сличне потезе као што чине наши народни ренегати, ноторне сепаратисте и издајнице, који се налазе изван граница наше државе.

Штампа или органи данашње Краљевске владе лишу онако, како мисле и осјећају њезини власници и наредбодавци. Навешћу два примјера, гдје то писање изгледа као да је директно од наших ренегата, који се налазе изван граница наше државе, а не од чланова Краљевске владе. Лист „Словенец“, орган Министра унутрашњих дјела госп. Др. Антуна Корошеца, у броју од 14 маја о. г. поводом доласка маршала госп. Франше Депереа у нашу земљу — пише: „... Ударно је као муња, пробио фронт који се уздрмао све од Охридског језера до Егејског мора, а затим је неумољивом брзином тукао непријатеља док га није истјерао из Србије, те је 21 октобра стигао до Дунава и Београда, коме је донео слободу као и свима милионима који живе на обалама Драве и Саве, који су сви оживјели, када је свакако на крилима вјетра неочекивано стигла и у последње село вијест о чудесном продору француског маршала и о његовом побједничком походу кроз опширне покрајине ослобођене Отаџбине од Вардара па горе до стеновитих врлети словеначких Караванки. Маршал Франше Депере је дакле у правом смислу ријечи творац наше државне самосталности. Без његова генија и без његових француских војника, чија је крв квасила нашу земљу, Бог зна, какав би изгледао резултат свјетскога рата за много коју покрајину данашње Југославије... Данас када га опет дочекујемо биће наш словеначки по здрав међу најјачим у држави, пошто знамо да би биле народне ране, које нам је засјекао свјетски рат, много теже и вјероватно чак и смртне, да маршал Франше Депере није 15 септембра 1918 године пробио солунски фронт и у име Југославије која се је рађала, легендарним полетом кроз наше

крајеве заузео сјеверну границу или барем допустио, да су је заузели они, које је најприје он сам ослободио..."

Тако пише „Словенец“ орган Министра унутрашњих дјела господина др. Антона Корошеца, истичући заслуге маршала Депереа за пробој солунскога фронта, не спомињући ни једном једином ријечју ни српску војску, ни њезине војсковође, ни врховног команданта, ни добровољачке легије, ни страховите напоре и тешке жртве нашега народа, а нарочито народа из предатне Србије. „Словенец“ све то прешућује злобно и тенденциозно. И власник и уредник „Словенца“ знају веома добро како је све то текло за вријеме свијетскога рата, знају како је провијен солунски фронт и какву је улогу играла херојска српска војска са својим врховним командантом, као и југословенске доорвољачке легије. Знају они и појединости из те успјеле офанзиве, која се у историји назива „пробој солунског фронта“. Знају да су у томе походу српска војска и југословенски добровољци ишли напријед, пред савезничким војскама и да су таковим еланом наступили последије пробоја непријатељских линија, да је била опасност да их непријатељи не ухвате са бокова и не одрежу од главне савезничке војске. Када су о томе положају реферисали врховном команданту српске војске, тадањем Регенту Александру, он је рекао: „Јест, ситуација је тешка, али је непријатељу много горе. Напријед..."

Све ово знају господари „Словенца“. Али они знају и зашто то прешућују. Све они то чине злонамјерно и тенденциозно. Треба омаловажити српску војску и њезине херојске подвиге, треба омаловажити јуначко и мудро вођство врховног команданта српске војске и југословенске добровољачке легије. Тако то они чине на начин својствен васпитању и навикама господара листа „Словенца“.

Нажалост, тако не пише само „Словенац“ орган Министра унутрашњих дјела. Тако пише и чине подвале и „Самоуправа“ главни орган владине странке. Тако „Самоуправа“ у своме броју од 29 марта о. г. нападајући сенатора госп. Пуцеља, ради његовог говора у Сенату приликом буџетске дебате, пише у чланку под насловом: „Тактика нашег Одисеја“, између осталог и ово: „...Када би госп. Пуцељ имао у себи бар мало од искренности „малог Гебелса“ за Словеначку, како је изволео назвати госп. др. Крека, онда би био у своме говору изнио и познату чињеницу да је аустријски цар Карло, видјевши да политичка акција госп. др. Корошца и његових другова успјева, позвао к себи госп. др. Корошца и нудио му за Југословене више, него неки триализам, само да признаје аустријску круну, а да је госп. др. Корошец енергично ову понуду одбио, одлучно изјавивши да је идеал свих Словенаца, Хрвата и Срба, да се сједине у југословенску потпуно независну државу, без Хабсбурговаца. Да госп. др. Корошец није то учинио, мо-

жда би госп. Пуцељ имао данас потпуно другу прилику.“ За „Тактику Одисеја“, можда би био чак и министар у Бечу.

Како видимо „Самоуправа“ је много безобзирнија у фалсификовању историје и од самога „Словенца“. Та „Самоуправа“ хоће да припише сву заслугу за границе наше државе једном једином човјеку, политичару, госп. др. Антону Корошцу.

Ово пише лист „Самоуправа“, која вели да је она наставак оне пријашње „Самоуправе“ од дана бивше Народне радикалне странке, која је била свједок напора нашега народа за слободу и уједињење, која је упућена у све жртве и напоре, које је учинила српска војска у ослободилачким ратовима. Данашња „Самоуправа“ данас све то негира, јер треба уздигнути једног њезиног послодавца, вели ни мање ни више, него да је гест госп. Антона Корошца допринео, да су границе наше државе онде куда и јесу, јер би чак и госп. Пуцељ, који је из срца Словеније, могао бити министар у Бечу, да није било госп. Корошца!

По свему се види да многи људи могу веома ниско пасти када се ради о њиховој личној и материјалној користи. Ја нећу овдје спомињати како извјесни људи могу бити пузавци да се спусте на ниво роба. Нас се тиче ова беспримјерна и скандалозна изјава у нашем јавном и политичком животу. Докле може довести када главни орган Југословенске радикалне заједнице пише хотимично фалсификате обарајући утврђене историјске чињенице, а све на штету угледа наше прошлости, ниподаштавајући надчовечанске жртве и напоре нашега народа за ослобођење и приписујући све то другима. Није нам доста што то чине издајници већ то чини орган који је у рукама Краљевске владе, којој на челу стоји госп. др. Милан Стојадиновић.

„Самоуправа“ је хтјела да уздигне госп. Корошца изнад свега, а херојску српску војску и њезине војсковође са врховним командантом и југословенским добровољачким легијама и све остале надчовјечанске жртве српског и југословенског народа требају да су у сјени пред послодавцем „Самоуправе“ госп. Антуна Корошца и другова.

Обзиром на горе изложено, молим госп. Претседника Краљевске владе, да ми одговори:

1) Шта је руководило госп. др. Корошца, министра унутрашњих дјела да јавно покушава да фалсификује нашу историју?

2) С којим правом Ваш орган „Самоуправа“ помаже дефетистички иступ и фалсификат госп. др. Корошца, тврдећи да је госп. др. Корошец у неку руку творац Југославије?

За ову интерпелацију молим хитност.

У Сарајеву, 26 маја 1936 године.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Ристо Грђић, с. р., Јово Загорац, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Претсједника Министарског савјета, о намјерама Краљевске владе у вођењу националне и економске политике

Господину
ПРЕТСЈЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

На основу § 72 Закона о Пословном реду у Народној скупштини, част је потписаном поднијети слиједећу интерпелацију с молбом, да Господин Претсједник Краљевске владе изволи дати свој одговор на једној од идућих сједница Народне скупштине.

Забринути тешким стањем које је настало у сљед последњих политичких догађаја, потписани народни посланици са централних мјеста наше Отаџбине сматрају за своју свету дужност, да ради умирења духова и консолидације прилика затраже од Краљевске владе извјесна обавијештења:

Несумљиво је, да су политичке страсти посљедних мјесеци дошле до врхунца. Невоље широких народних слојева проузроковане страшном економском кризом, нарочито невоље сељака и малих привредника, чија је биједа неописива, дају хране тим страстима у толикој мјери, да се сви опробани родољуби морају оправдано забринути и своје снаге ставити у службу сређивања тих тешких прилика.

Осјећајући непосредно све несреће које долазе из братске борбе, племенске и вјерске нетрпљивости, потписани народни посланици хоће да помогну сваку акцију која иде за смиривањем страсти. Једна је само ограда у том погледу: чување државног и народног јединства и државне цјелокупности, јер свако отступање од те линије сматрају веома опасним експериментом, који ће сигурно угрозити све оне велике тековине, за које су проливена мора крви.

Не само национални, него и економски разлози диктују данас стварање, а не слабљење, јаким државних творевина у којима ће бити могућност провести дириговање сваке привредне и политичке дјелатности, те се отступање од тих принципа мора сматрати очитим назатком.

Да би се у нашој отаџбини што пре провела пуна консолидација нездравих политичких прилика, треба активирати све позитивне, конструктивне народне снаге, прелазећи најширокогрудније преко свих гријехова прошлости. Свима онима који честито мисле, треба омогућити улаз у политички живот и дати им најшире слободе, али при томе будно пазити, да субверзивни и дефетистички елементи, не постану носиоци ситуације и да окорјели мрачњаци, заблудама оних који ствари не познају, не постану лучоноше.

Централни крајеви наше Отаџбине вапију за братским миром, али никада неће моћи да дозволе експериментисања са живим народним организмом нити трговања која им одузимају њихову националну част, а тих је трговања у досадашњем политичком животу, најалост, било доста. Овај наш национални центар никада неће дозволити да дочека повампирење аустромађарских аутономија, Сабора и Статута у старим оквирима, јер би то био наш национални и социјални пораз.

Претставници народа из ових крајева ипак мисле, да се ни у ком случају не смије и не може сва државна политика апсорбовати у рјешавању племенских и вјерских зађевица, које у многим случајевима могу да буду и намјештене, јер ова земља има необично много важних проблема, који би ако буду занемарени, могли довести до катастрофалних посљедица.

Питање корупције, третирано на досадашњи начин, упропастиће све етичке основе на којима почива стечена слобода и данашња снага наше Отаџбине. Високе моралне квалитете, које је наша раса унијела у своју ослобођену заједницу, треба чувати и сачувати, макар и под цијену најдраконских мјера према онима, који ради својих саможивих и мрачних прохтева подгризавају моралне основе породице, друштва и државе.

Економска биједа сељака и малог човјека уопште огромна је и из дана у дан бива све већа. Са најважнијим питањима која засјецају у интересе сељака и малог човјека, толико се експериментише, да то постаје опасно. Његове невоље биједају искоришћене као политичке пароле, које вриједе за извјесну владу, или извјестан временски период. Апсолутно се не види неки изграђени план, као што то раде остале државе, а још се мање види континуитет у рјешавању тих питања.

Питање тежака и малог човјека, подизање цијена земљорадничким производима, снижавање цијена производа које земљорадник купује, нарочито монополским (со, петролеј и дуван) затим питање јавних радова и запослење нашег беспосленог и пауперизованог села, морају већ једном доћи на рјешавање, јер је дванајести час.

Враћање у живот старих политичких партија неће сигурно послужити консолидацији прилика и смиривању страсти, него њиховом новом расширивању, ради тога потписани са стрепњом прате све ове догађаје, који наговјештавају враћање на оно, што је довело до неколико катастрофалних догађаја у нашој историји.

Сматрајући за дужност да упру прстом на оно што је у данашњим судбоносним моментима најважније, потписани желе само да послуже Краљу, Отаџбини и народу. Зато овом интерпелацијом и желе да спријече застрањивања, долазила она одозго или одоздо, која могу да постану судбоносна.

На основу горе изложеног молимо Господина Претсједника Краљевске владе, да нам одговори на следећа питања:

1) Шта намјерава Краљевска влада учинити у погледу гоњења корупције и намјерава ли ускоро поднијети Народној скупштини предлог Закона о сузбијању корупције?

2) Шта мисли Краљевска влада предузети за хитно и дефинитивно рјешавање проблема и заштите тежака, малог човјека — привредника?

3) Какве мјере мисли Краљевска влада предузети у погледу подизања цијена земљорадничких

производа и смањење цијена монополских артикала које сељак троши?

4) Шта мисли Краљевска влада предузети, у погледу сузбијања разбукталих страсти, које већ показују разорно дејство у разним крајевима наше Отаџбине, и како мисли да заштити државне и самоуправне чиновнике, који су по интенцијама бивших влада савјесно вршили своју дужност.

Молимо да се овој интерпелацији да првенство!

У Сарајеву, 8 октобра 1936 године.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Јово Загорац, с. р., Секула Зечевић, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића и другога, народних посланика, на Министра унутрашњих послова, о поступању полицијских власти према сељацима из околине Сарајева на дан 4 марта 1936 године у Сарајеву.

На 4 марта о. г. домаћини сеоских опћина Пале, Илица и Кошево дошли су пред Банску управу, да би по својој делегацији поднијели претставлку Кр. Банској управи против смењивања претседника општине са Пала, Илице и Кошева.

Смењивање ових претседника народ је схватио као неправду и последицу ненадлежних утицаја личних и партизанских котерија, које су моментално биле политички толико јаке, да су за кулисним путем и присиле државне власти да донесу незаконита ријешења. На ова закона и неправде, по схватању народа, хтјели су ови људи да се барем пожале Кр. Банској управи. Стога су пошли најугледнији домаћини, готово све стари људи, да се преко једне своје депутације пожале Господину Бану и да му изложе мишљење народа о смењивању претседника њихових опћина. Тога ради искинуло се пред Бановином око 400 домаћина. Сви домаћини били су свечано обучени и дошли су чак и без штапова, које обично сељаци са собом носе. Млађим људима било је изричито забрањено да тога дана иду у Сарајево. Све је то учињено у циљу, да се не би дало повода и најмањем инциденту. Отприлике око 12 сати полиција је без икаквог повода навалила на ове голоруке домаћине и почела их немилице тући штаповима и гуменим палицама. Не само да су ове мирне сељаке гонили полицајци-пјешаци него и коњаници. Ударали су их и крварили без поштеде, не обазирајући се ни на оне изнемогле и најстарије, и ако се кроз цјело то вријеме нико од сељака није одуширао нити супротстављао.

Цијело Сарајево згражало се над овим поступком државних власти. Чак и неки претставници страних држава нису се могли савладати, а да отворено не изразе своје негодовање.

Било је довољно да неко наиђе у сеоском одјелу па да буде премлаћен. Тако је страдало доста сељака и из других опћина, који су својим редовним послом дошли у град.

Ова беспримјерна навала државних органа на највиђеније домаћине Среза сарајевског, до срца

је увредила ове родољубиве сељаке. Посматрачи су гледали како стари сеоски домаћини окрвљени и постиђени плачу над оним, што су доживјели у својој рођеној и слободној држави. Без икакве своје кривице, на начин дозвољен у цјелом културном свијету, они су хтели само видно да покажу своје негодовање против насиља у питању њихове општине, и тако су брутално одбијени у одбрани својих најосновнијих интереса, да зато не могу наћи оправдања ни у једном изговору државне власти. Зар да они, који су по арадским казаматима, затворима и рововима патили и борили се за слободу и своју националну државу, буду овако осрамоћени, малтретирани и испребијани од органа своје рођене државе, у часу када су са пуно поштовања према својим државним властима, моле да их само саслушају. Сарајевски сељаци видјели су и упамтили овакове сцене само 1914 године, када су аустријске власти с познатим шуцкорима слично злостављали Србе-сељаке у Сарајеву. Те слике излазиле су свима пред очи кад су видјели, како их данас у њиховој националној држави, са истом жестином и мржњом пребијају полицајци шуцкорског менталитета.

На основу горе изложенога питам Господина Министра унутрашњих дјела:

1) На основу чијег је он реферата у Народној скупштини од 5 марта у свом експозеу нагласио, да је само „једно ухо било огребано“;

2) Да ми Господин Министар унутрашњих дела одговори, по чијем су наређењу ови мирни сељаци масакрирани;

3) Шта мисли Господин Министар унутрашњих дјела подузети и чиме ће казнити наредбодавце овога тешкога злочина.

За ову интерпелацију молим првенство.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Ристо Грђић, с. р., Јово Загорац, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Инж. Манфреда Паштровића, народног посланика, на Министра социјалне политике и народног здравља и Министра саобраћаја, о уређењу услова рада на бродовима и социјалног стања поморских радника.

Са задовољством треба да се констатује да социјално законодавство наше државе може да се успореди са законодавством напредних европских земаља у погледу уређења услова рада, заштите радника и старања на случај болести, незгоде и старости. Тим теже доима се чињеница да постоји једна категорија радника, која ради под најтежим физичким и моралним условима, а која је од већине тих благодати, изричитом одредбом закона, искључена. Ту жигосану категорију сачињавају поморски радници, наш највриједнији и најрадницији живаљ, скромни радници мора, како их је назвао Виктор Иго.

Рад на бродовима био је уређен све до априла прошле године политичким едиктом Царије Марије Терезије од 25 априла 1774 године, и остао је тако све до ступања на снагу Уредбе о уређењу услова рада на морским бродовима од 31 марта 1935. Ова уредба проглашена као уредба са законском снагом, докинула је одредбе Политичког едикта Царице Марије Терезије из 1774 године само у толико, у колико су јој противне. Према томе би извори позитивног права за регулисање радног односа на мору били у првом реду Уредба о уређењу услова рада на морским бродовима од 31 марта 1935, затим Политички едикт и онда разне окружнице поморских власти које имају више интерни значај. Уредба од 31 марта 1935 год. и ако се у целини базира на законодавствима напредних поморских нација и духу међународних конвенција, поставила је само извесне принципе, а детаљно уређење услова рада оставила је да се за сваки институт засебно регулише правилником.

И ако је од ступања на снагу Уредбе прошло већ преко године и по дана, ми нисмо видели да су надлежна министарства донела нити један од предвиђених правилника. Тако се десило да је Уредба укинула Политички Едикт, уколико му је противна, а пошто нијесу донешени правилници за та питања десило се је у нашем поморском законодавству да остадоше зијевајуће шупљине, које сметају више неголи ма какав несавремени пропис, па датира он још и из половине XVIII столећа.

Поред проблема уређења услова рада на бродовима, отворено је питање осигурања помораца за случај незгоде, болести и старости. За случај болести, незгоде, поморци су осигурани код органа С.У.З.О.Р-а, а за случај старости код Пензионог завода за намештенике у Љубљани, с тим ограничењем да право на пензионо осигурање имају само заповједници и часници, док је осталим члановима посаде то право ускраћено. Нити једним од ових осигурања поморци нису збиља обезбеђени. Осигурање за случај болести и незгоде је за поморце, упослене у дугој и великој обалној пловидби, скоро илузорно. Осигурање за случај старости предвиђа гледе трајања осигурања и доба осигурања такове услове да је поморцима практички немогуће доживјети и постићи право на пензију.

Уз овакове прилике није чудо да се на морским бродовима ради без ограничења. Капетани на мосту раде обично и двије смене по шест сати, укупно

12 сати, а преко тога још морају да воде бродски дневник, бродску администрацију и надзиру рад на палуби. Часници строја раде обично у три смене. То би било 8 сати, осим тога врше оправке на палуби и у строју тако да и они раде најмање 12 сати. Кормилари проводе на месту у две смене укупно 12 сати. Кад се дода још рад на палуби, прање, чишћење и бојадисање брода долази још више. Најтежи рад при котловима и у угљеницима ограничен је само бројем расположивих људи. Нормално радно време фактички не постоји, ако нећемо тако да назовемо читаво време што га поморац проведе на броду од укрцања до искрцања. У нормалним приликама ради се око 14 сати дневно, али има бродова где у нормалним приликама он износи 18 сати дневно, а кадкада и више. То изгледа немогуће, али тко познаје возни ред и пловидбу бродова брзе пруге Сплит—Метковић, који поред тога још и возе за Стариград, Подгору, Супетар и Макарску освједочитиће се да је тако. Станови на броду су лоши, постељине већином никакве, благоваонице постоје само изнимно, а храна је често таква да ни најгладнији човек не може да једе. Реуматизам, упале бубрега, катарни цријева, чиреви на стомаку, рак, туберкулоза, пак дезертерство, незадовољство, отпадништво, бунт сваке врсте и онда све оно што се колективно назива комунизмом нужна је последица оваквог стања.

Узалуд поморски радници апелирају, узалуд они моле и траже правду. У министарству држе само конференције и конференције. Господа министри дају депутацијама изјаве које су пуне симпатија и празних ријечи. Али из тих израза симпатија и из тих празних ријечи није изашао нити један јединцати правилник, који се тако дуго израђују, да ће га на концу појести пљесан и прашина референтских ладица.

Зато, Господине Министре, као народни посланик и као приморац који позна поморство и његове потребе, говорехи у интересу југословенске трговачке морнарице и у интересу 15.000 помораца, најбољих синова ове земље искрених патриота, који проносе југословенске боје кроз свих седам мора, сматрам да имам право да Вас запитам:

1) Зашто нису до сада већ донесени правилници, које предвиђа Уредба за уређење услова рада на морским бродовима од 31 марта 1931 године?

2) Зашто нису подузети никакви кораци да се уреди посебно болесничко и пензионо осигурање помораца, и ако су поморци то већ давно тражили?

3) Које кораке мисли Краљевска влада да предузме, да осигура социјалну праведност и обезбеди поморским радницима барем она права, која уживају копнени радници и намјештеници у нашој Краљевини.

Тражим хитност за ову интерпелацију. Примите, Господине Министре, израз мог дубоког поштовања.

Београд, дне 24 октобра 1936.

Народни посланик,
Манфред Паштровић, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра шума и рудника, о повреди стечених права народа Општине бјелобрдске, на шуму „Думницу“.

Господину
ПРЕТСЈЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЈЕДНИЧЕ,

У источној Босни постоји фирма „Варда“ индустрија дрвета д. д., која посједује са државним ераром дугорочни уговор за експлоатацију државних шума у вишеградском и фочанском срезу. Акције те фирме, која је својевремено била домаћа (главни акционари били су банка „Гајрет“ и Инж. Хајдар Чекро), прешле су прије неколико година мајоритетом у руке страног капитала концерна „Офе“ са свима уговорним бенефицијама, које је држава својевремено при склапању уговора дала фирми „Варда“, као домаћој.

Против самога уговора немам за сада ништа да приметим, иако није ни правилан ни законит, јер државу веже и мора се са стране државе извршавати. Али док је држава до сада најлојалније извршавала своје уговором преузете обавезе према тој фирми, фирма „Варда“ није то чинила, већ је разним изврдавањима постигла да се, аконто тога уговора задужила држави преко 5,000.000.— динара. Постоји фактички уредба, према којој Господин Министар шума и рудника може (али не мора), да солидним и лојалним шумско-индустријским предузећима олакша плаћање из уговора, дајући им могућности, да те своје платежне дужности изврше у мјесечним ратама и у трајању до три године дана. Али, истовремено је дужност Господина Министра шума и рудника да, одобравајући такве трансакције и дајући споменуте бенефиције, заштити и основне, елементарне потребе тамошњег народа.

У конкретном случају десило се је, да је у уговорно подручје фирме „Варда“ хотимице или непажњом таксатора увучен и један мањи шумски предео, звани „Думница“, а која је шума животно питање тамошњих сеоских житеља општине бјелобрдске. То њихово законом стечено право датира још од отоманског шумског закона од 11 шевала 1286 год., а које је законско право у погледу стеченог права сервитута дрварења кодифицирано у свим нашим данашњим позитивним законима.

Стручним таксаторским елаборатима омашком је утврђено, да су сервитутне потребе тамошњег сеоског становништва и, осим поменуте шуме „Думнице“, покривене, а што никако није тачно. Није искључено, да је својевремено тај таксациони елаборат био можда и тачан. Али, пошто је тај елаборат још далеко прије свјетског рата, свакако да данас не може бити актуелан, кад се зна, да је баш кроз те крајеве прохујао свјетски рат и да је баш тамо опустошио све, што му је под ноге пало. Осим тога су последњих година поткорњаци такођер знатно прориједили све тамошње четинасте шуме, па према томе те процјене тамошњих шума, које су провађане далеко и давно прије светскога рата, не могу одговарати стварности.

У доказ томе, да су поменути становници још и за вријеме отоманске царевине, па касније и под аустро-угарском окупацијом, имали право серви-

тута дрварења баш у реченој шуми „Думници“, постоје и живе и данас пензионисани стари лугари, који под заклетвом изјављују, да су у „Думници“ дозначивали и издавали сервитутно дрво тамошњим становницима.

Ја тврдим, да је сваки извјештај, који је по овоме предмету поднесен Господину Министру шума и рудника у томе правцу, како су сервитутна права тамошњих сељака и осим „Думнице“ потпуно покривена, — сасвим нетачан и неисправан. Тврдим надаље, да тамошњи народ бјелобрдске општине апсолутно нема гдје усећи потребно грађевно дрво за своје зграде, већ искључиво и само у шуми „Думници“.

Тачно је и то, да је уговор — уговор, и да се он мора и од стране државе извршавати. Али се тај уговор мора и од стране фирме тачно и лојално вршити. Па када та фирма тражи непрестано и бесконачно разне бенефиције и олакшања мимо одредбе самог уговора и када јој се те бенефиције дају, онда треба и та фирма да увиди сву потребу највитаљнијих интереса тамошњег сиромашног народа, па да и она са своје стране добровољно пристане да се та шума даде за народне сервитутне потребе, а њој за компензацију да држава дадне оштету у фочанском срезу, где та фирма има најглавнији дио својих уговорних подручја и највећи дио својих изграђених изузетих постројења. Такову солуцију неколико сам пута предлагао Господину Министру шума и рудника.

По свему изгледа да се враћамо оним болним временима Фрица Регенштрајфа, који је својим ружним везама на подручју „Криваје“ упропастио на стотине милиона државне и народне имовине. Само примера ради наводим, да је г. Регенштрајф у 1927 години једним јединим уговором оштетио државу са 195,000.000.— динара. Тако су радиле још многе друге стране фирме као „Криваја“, која је поред горе наведенога у једном периоду оштетила државу са преко 35.000.000.— динара. Затим „Варда“ са преко 15,500.000.— динара; Босна „Боа“ са преко 19,000.000.—; „Угар“ са преко 27,000.000.— динара; „Греггерсон“ са близу 15,000.000.— динара; „Босна“ — Бегов Хан, са близу 6,000.000.— динара; „Нашичка“ са близу 9,000.000.— динара; „Викторија“ са близу 4,000.000.— динара; „Дестилација дрва Теслић“, са преко 12,000.000.— динара; „Миха“ исто тако са преко 12,000.000.— динара; „Вирбо“ са близу 3,500.000.— динара.

Ово је све требао да има пред очима Господин Министар шума и рудника, прије него што је погазно стечена права овдашњих тежака, јер се овим путем не штите ни државни ни народни интереси, него се оваквим поступцима са одговорних места руше сви морални темељи, на којима је зидана наша слобода и уједињење. Док је народ бјелобрдске општине чувао шуму „Думницу“ читаве деценије као очи у глави и док је своју крв проливао за сваки педаљ своје земље дотле Господин Министар шума и рудника дозвољава девастирање још једине шуме у срезу вишеградском, дајући је на милост и немилост страним капиталима, који немилосрдно руше и последње тековине тих прошлих генерација. Овим путем не може се повратити из-

губљени ауторитет изгубљене државне власти, а још мање повраћање вере и морала у боље дане наше будућности. Ово неби учинили ни највећи душмани наше земље.

Пошто је страна фирма почела уваћати своје раднике у сјечу и експлоатацију шуме „Думнице“, дигао се је тамошњи сеоски народ да то спријечи. Ја сам по својој дужности опомињао неколико пута Господина Министра шума и рудника — и данашњег као и његове пречаснике — на све ово што до сада услеђује, али Господин Министар, верујући извештајима својих референата, који никако нису тачни, одбио је сваку интервенцију по овоме предмету.

На основу свега горњег ја питам Господина Министра шума и рудника:

1) Да ли му је познато, да су мјештани општине бјелобрдске остали без дрвета за своје потребе продајом шуме „Думнице“ фирми „Варда“ и да ли Господин Министар шума и рудника признаје за-

коном стечена сервитутна права тамошњег народа на дрво из шуме „Думнице“?

2) Да ли му је познато, да су му његови референти поднели нетачне извештаје по правоме стању ствари по овоме предмету и шта мисли на основу тога да учини, те шта је предузео, да се предмет објективно ислиједи, и на концу

3) Чиме оправдава своје упорно држање наређујући сјечу шуме „Думнице“ по фирми „Варда“ и поред тога, што је од моје стране и од стране депутације народа бјелобрдске општине био извештен, да ће народ физичком силом бранити експлоатацију „Думнице“, јер му је то његово животно питање, питање његова опстанка и живота у оним брдским крајевима.

За ову интерпелацију молим хитност.

У Сарајеву, 8 октобра 1936 год.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Ристо Грђић, с. р.,
Јово Загорац, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра шума и рудника о афери „Криваја“ и главном виновнику Фрицу Регенштрајфу.

Господину
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У вези мојих ранијих интерпелација по питању „Криваје“ чији је историјат као великог индустријског предузећа познат нашој јавности, част ми је поднијети ову интерпелацију с молбом, да г. Министар шума и рудника изволи дати свој одговор на исту у једној од наредних сједница Народне скупштине.

Питање „Криваје“, о коме се годинама говори и о коме је било доста ријечи у Народној скупштини, није ни до данас ријешено. У позадини ове велике „Кривајске“ афере, где се ради о стотинама и стотинама милиона, јасно се снопљава лик окорјелог варалице Фрица Регенштрајфа, који је кривцом ондашњег г. Министра шума и рудника одмаглио из наше земље у Аустрију, где је успио да му се призна завичајност и држављанство.

Ја ћу у кратким потезима да будем посве одређен у изношењу праве слике рада и дјеловања Фрица Регенштрајфа у „Криваји“ и нашој држави. Ја ћу говорити у цифрама, које су утврдили заклети судски вјештаци у својим извештајима, које су поднели Окружном суду у Травнику. Из ових опсежних и документованих извештаја, који су резултат темељитог стручног рада, добиће се јасна слика о томе, како је Фриц Регенштрајф са својим друштвом вршљао по „Криваји“ и нашој држави. На основу ових стручних извештаја Окружни суд у Травнику поднио је казниени прогон против Фрица Регенштрајфа, који је и данас у току. И ако је од стране Окружног суда у Травнику Фрицу Регенштрајфу загарантована лична сигурност док се процес не оконча (салус кондуктус) ипак он не смије да дође у Југославију, јер

добро зна да су у књигама „Криваје“ откривене и утврђене његове разне преваре и крађе, за које мора да одговара и због којих би он неминовно ишао на робију.

Да би г. Министар шума и рудника добио приближно јасну слику о овоме модерноме гангстеру ја ћу му изнети аутентичне цифре и трансакције Фрица Регенштрајфа.

1) Књиговодственим трансакцијама умањила је „Криваја“ у својим билансима свој пословни добитак у г. 1927, 1928 и 1929 за дин. 26,432.148.14

2) У седам пословних година тј. 1925 до укључиво 1931 год. платила је Пореској управи у Жепчу на име непосредних пореза укупно Д. 415.570.58

Од чега на обласни бановински прирез отпала 342.476.57, а на остале непосредне порезе свега динара 73,093.91.

3) Њезин промет тј. бруто инкасо износи за шест година тј. 1925 до укључиво 1930 године, динара 538,884.269.43.

4) Од оваквог огромног промета исказује услијед под 1) споменутих трансакција у свих шест година (1925 укључиво 1930) чистог пословног добитка само динара 1,496.440.12.

5) У истом времену плаћа камате у иностранство што такође са успјехом сакрива и маскира у своме књиговодству и у својим билансима, како би избегла плаћању течевинског, односно рентовног пореза на те камате, укупно дин. 81,448.443.07.

Од тога само Ајзлеру и Ортлибу 53,886.800.45 директно, а индиректно још 16,086.980,75 т.ј. Боденкредитаншталу у Бечу којем су Ајзлер и Ортлиб били дуговали велике своте и то све пребацили на „Кривају“ 1 јануара 1927 године.

6) У исто време плаћа „Криваја“ продајне провизије, а да о томе нема ни најмањег документа у Завидовићима. Све је то радила бечка

канцеларија на своју руку, а под управом Фрица Регенштрајфа, динара 15,999.246.30.

7) У истом времену (од 1925 до укључиво 1930) исплатила је „Криваја” путних трошкова Фрицу Регенштрајфу, Рихарду Ортлибу и Паулу Регенштрајфу, или преко 1.600 динара дневно рачунајући да се путовало из дана дин. 3,347.706.31.

8) При том путовању имао је Регенштрајф времена да у Бечу потроши и од „Криваје” наплати за трошкове бечке канцеларије . 8,096.974,58.

Ове трошкове бечке канцеларије књижио је Регенштрајф у својим бечким журналима одакле је завидовићска канцеларија преносила позиције у „Кривајине” књиге на рачун робе т.ј. на онај рачун за који Финансијска дирекција у својој пракси не тражи спецификацију — јер је то најгломазнији рачун у књиговодству, а на тај начин сакрио је огромне трошкове од пореске власти па тако нису ти издаци ни ушли у пореске основице за поједине године.

9) Све је то било Регенштрајфу премало. Он има у Бечу свој ауто за који је „Криваја” плаћала ових 6 година динара 947.243,17.

10) У исто време он је држао ауто и у Завидовићима а трошкове тога ауто плаћаја је „Криваја”. Ти су трошкови износили у ових 6 година, динара 450.004,93.

11) Ни то није доста за Регенштрајфа. Он има и свој летњиковач са сликарским атељеом свога сина Паула, а за тај летњиковач плаћала је „Криваја” у ових 6 година своту од дин. . 904.796,85.

Он сакрива од пореске власти на исти начин као и трошкове бечке канцеларије а исто тако сакрива трошкове и у Бечу и у Завидовићима. Све је то трпано на рачун робе и не долази пред очи органа Финансијске дирекције све до 23 октобра 1924 године када је од стране Финансијске дирекције у Сарајеву заједно са судских вјештацима прегледано књиговодство „Криваје”.

12) Човјек не би вјеровало да је поред свих наведених издатака „Криваја” плаћала баснословне износе за плату Фрицу Регенштрајфу и његовом друштву, а то су му син Паул Регенштрајф, затим Рихард Ортлиб а неко време Алфред Ајзлер. Те су плате износиле у ових 6 година динара 11,587.412,18.

13) Мало је било Регенштрајфу и то. Он је из „Кривајине” касе плаћао порез на ове плате, али

не у Југославији, већ у Бечу. Ти су порези износили за ових 6 година, динара . . . 1,553.520,25.

14) Али глад Фрица Регенштрајфа и његов пљачкашки став према „Криваји” налази своју кулминацију у следећој чињеници. Он је и поред плате и поред свих наведених трошкова и изузимања новца из „Кривајине” касе немилице дизао новац под разним неоправданим и недокументованим титулама за се и за своје друштво већином још за Рихарда Ортлиба и сина Паула Регенштрајфа, и то у ових 6 година у укупном износу од динара 13,123.145,87.

Од чега му је доказано проневерење извештајем професора Циглера у Бечу, који су потпуно оборили наши стручњаци у својој суду предавној реплици од јула 1934 год. за дин. 7,856.991,07.

Ово је проневерење извршено у годинама 1929 и 1930.

Ових 7,856.991,07 динара проневерио је, односно украо Фриц Регенштрајф у години 1929 и 1930 управо у годинама када је почела опадати коњунтура дрвета, а у истим годинама наплатио је све потраживање Ајзлера и Ортлиба од „Криваје” и то новцем добивеним на зајам од Фримана у висини око 140,000.000 динара.

Горња факта која смо овде изнели говоре више и речитије од свега. Ми тражимо да се мистерија са последњим великим успјесима Фрица Регенштрајфа у потпуности расвјетли са рашчишћавањем свих његових малверзација са босанским шумама. Ми оптужујемо и тражимо прогон без милости.

На основу свега горе изложенога, слободан сам од Господина Министра шума и рудника затражити:

Да се изабере једна независна и слободна парламентарна анкета, која треба да унесе светлост у таму свих злочина који су се десили у „Криваји”. Та парламентарна анкета треба да сачува нашу земљу од нових и тешких оштећења, која је штаб Фрица Регенштрајфа успио да организује против наше земље ондје, где смо се ми томе могли најмање надати.

Сматрајући да је већ једанпут дошао час да се питање „Криваје” рашчисти, то молим хитност за ову интерпелацију.

У Сарајеву, 8 октобра 1936 год.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р., Ристо Грђић, с. р.,

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Војислава Лазића, народног посланика, на Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, о спровођењу општинских избора.

Општински избори су завршени у целој земљи, и сада се о њима може дати правилан суд.

Ако објективно посматрамо извршење ових избора морамо констатовати да су ови избори извршени у знаку диктатуре и под притиском највише реакције.

И ако је Ваша Влада Господине Претседниче, од својег доласка на власт обећавала повратак наше земље у нормалне политичке прилике и да-

вање народу пуне политичке слободе, то се на овим изборима није ни уколико осетило; рађено је противно овим обећањима. Ови избори ништа се не разликују од избора извршених 1931 године под диктаторском владом г. Милана Сршкића.

Ове чињенице потврђују следећа факта.

1 — Избори су вршени по систему јавног гласања, који је систем реакционаран и у потпуности

уништава слободу избора и слободно опредељење гласача.

2 — Ви лично, Господине Претседниче, сви Ваши министри и сви банови вршили сте притисак на народ путем Ваших властитих зборова и конференција, којом сте приликом давали упуте државним властима за насилно отимање општина.

3 — Све власти у земљи а нарочито полицијске вршиле су притисак на бираче и давали повластице владиним присталицама за вршење злоупотреба и отворених насиља.

4 — Свима чиновницима и државним службеницима наређено је да морају гласати за владине кандидате. У противном пређено им је избацавањем из службе или са посла.

5 — Многобројне туче у којима су многи бирачи повређени а доста њих и погинуло.

6 — Куповина гласова на очиглед власти и корумпирање гласача на тај начин а за новце које народ сматра да су послати из Београда од стране Владе.

У интересу законитости и реда, заштите народних права и политичке слободе, интерпелишем Господина Претседника Краљевске Владе и молим

да ми у Народној скупштини одговори на следећа питања:

1) Зашто је Краљевска влада вршила изборе општинске путем јавног гласања, и зашто по својој обећању није увела тајно гласање?

2) Зашто је цела Влада са Претседником на челу и свима бановима узела себи слободу да за цело време избора крстари по земљи и чини притисак на бираче?

3) Зашто су државне власти и државни чиновници званично ангажовани ових избора за владине кандидате?

4) Чиме Влада правда туче и убиства која су се догодила за време избора?

5) Је ли Краљевској влади познато да су куповани бирачи за наред на очиглед власти и шта је предузела да се то онемогући.

Тражим првенство ове интерпелације испред свих осталих.

Београд, 10 децембра 1936 године.

Војислав Лазич, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића и другова, народних посланика, на Претседника Министарског савета, о политичкој ситуацији у земљи.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

Краљевска влада у току свога рада, узела је као главну задаћу рушење тековина постигнутих актом 6 јануара. Заодјевајући свој рад у старопартијске фразе, она је обновила политику, која је пред шестојануарске режиме, гдекада и без њихове субјективне кривнице, довела до катастрофе и у народу створила односе, који су могли да угрозе и саму егзистенију државе, да није уследила, за онај моменат и за оне прилике, оспраданана нужна интервенција другог уставног фактора.

Влада г. др. Стојадиновића изазвала је кроз ово пар месеци том својом политиком поремећај свих односа у народу и потпуни пад ауторитета сваке власти. Мјесто у декларацији у свечаним изјавама обећаног смирења, наступило је стање опасне заоштрениости.

Партиска влада Југословенске радикалне заједнице напустивши темељ на којем једино може да почива политика ове државе, својом је немарношћу, недостатком сваке иницијативе и искреношћу пооштрила актуелност политичких, економских и социјалних питања, која су на дневном реду.

Лажна демократија и племенска ускогрудост карактеристике су режима, који је сметнуо с ума да је једини излаз из политичке и економске кризе, у којој се наш народ и наша држава налазе, спровађање чисте и искрене југословенске политике, коју је као основу читавог нашег народног и државног живота прогласио Краљ Уједињитељ.

Југословенска мисао вековима изграђивана, и безпримерним жртвама остварена, била је, јесте и остаје мисао водиља нашег народа.

Ову мисао и њезину историску стваралачку снагу не могу ни наше заблуде ни рђава примена да ослабе, ни да народ скрену са пута утврђеног историјом.

Краљевска влада ни у једном принципијелном питању, као ни о важнајим питањима дневне политике, није заузела свој одређени став.

Прилике у држави напротив траже одређени став, који ће дати земљи сталну подлогу, а народу сигуран путоказ у овим тешким данима.

Ако икада, намеће се данас дужност Краљевској влади да пред Народној скупштини изнесе своје погледе на општу политичку ситуацију у земљи и свој став према разним актуелним политичким, економским и социјалним питањима, која интересују нашу јавност и цели наш народ.

Слободни смо стога управити на Г. Претседника Министарског савета следећу интерпелацију.

Мисли ли, на једној од првих седница Народне скупштине Господин Претседник Министарског савета отворити расправу по питању опште политичке ситуације у земљи и изложити нам свој програмски став на исту?

Молимо да се ова интерпелација чим пре стави на дневни ред.

У Сарајеву, 8 октобра 1936 год.

Народни посланици:

Милан А. Божић, с. р. Ристо Грлић, с. р.
Јово Загорац, с. р.

INTERPELACIJA

Augusta Lukačiča in tovarišev, narodnih poslancev, na Ministra prometa, v zadevi nujne ureditve vprašanja železničarjev in njihove službe v območju pri Direkciji drž. železnic v Ljubljani.

GOSPOD MINISTER,

Kakor mi je znano iz uradnih podatkov, so pri-like pri poslovanju Direkcije državnih železnic vse težnje in naravnost kriče po temeljiti remeduri. Tako stoji, danes cela vrsta vprašanj življenskih potreb železničarjev Direkcije državnih železnic v Ljubljani pred nami, katerih rešitev zahtevajo tudi bitni interesi same železniške službe. Ena najbolj perečih točk je vprašanje nezadostnega staleža osebja.

1. Na podlagi strokovnih in statističnih podatkov je ugotovljeno, da je promet na naših progah sorazmerno najjačji na kilometer dolžine in poedinega uslužbenca. V istem sorazmerju stoji tudi donos dohodkov, ki je na teritoriju Direkcije državnih železnic v Ljubljani med vsemi direkcijami največji. Logična posledica teh dejstev je, da bi morala biti temu primerno tudi dotirana Direkcija drž. železnic v Ljubljani s potrebnim osebjem. Žal pa temu ni tako in moramo samo ugotoviti, da je v tem oziru zapostavljena tako pred beograjsko, kakor zagrebško direkcijo brez ozira na vrsto in jakost prometa, število postaj in postajališč, dvotirne proge itd.

2. Kakor Vam je gotovo dobro znano, gospod minister, so proge Direkcije drž. železnic v Ljubljani razmeroma stare in zahtevajo radi tega za svoje vzdrževanje in sanacijo več delovnih moči, kakor je to slučaj pri ostalih direkcijah, kjer so v veliki meri skoraj vse proge več ali manj prenovljene.

3. Po statističnih podatkih Vam podrejenega ministrstva je danes v staležu aktivnih uslužbencev prometno-komercialne službe preko 500 že dosluženih oseb. To število pa bo naraslo do l. 1940. že na okoli 600 oseb ali z drugimi besedami skoraj celo tretjino sedanjega aktivnega staleža. Večino že dosluženih se vodi danes še vedno kot eksekutivne uslužbenke, najsi radi starosti in onemoglosti kot nesposobni odtegnjeni od eksekutive. Isto razmerje vlada v staležu gradbene in strojne službe.

4. Službena obremenitev osebja na terenu Direkcije drž. železnic v Ljubljani znaša več kakor 8 ur dnevno. To dokazujejo sledeči stvarni slučaj:

a) Prometniki proge Zagreb—Zidani most imajo določen turnus 12/24, morajo pa pred nočno turo še 5 ur pomagati službujočemu, kar da mesečno 290 ur zaposlitve v službi;

b) skladiščno osebje postaje Čakovec dela dnevno od 7.30 do 13 ure in od 14 do 18 ure, skupaj torej 9 in pol ur dnevno. Pri tem pa tako uslužbenci kakor delavci ne dobe za čezurno delo nobene nagrade.

c) stalež osebja skladiščne službe Ljubljana glavni kolodvor je za 15 oseb pod normalo. Radi tega trpi služba in službeni interesi. Tako ostajajo po več dni železniški vagoni nerazloženi in to v dobi največje sezone. Vozni park pa ostaje neracionalno izrabljen.

č) postaja Ruše ima normirane tri zvaničnike od katerih eden boluje že čez leto dni. Njegov posel opravljata poleg svojega rednega dela ostala dva uslužbenca, ki se vrstita en dan v kretniški (od 4 do 21 ure) drugi dan pa v skladiščni službi (od 7 do 21 ure). Skupaj vzeto 16 ur dnevno. Vse to pa brez mesečnih odmorov in zakonitih dopustov.

d) za postajo Metlika sta normirana dva kretnika, od katerih eden boluje od 19. julija t. l. dalje. Njegovino in svojo službo opravlja preostali in to sleherni dan od 4 do 21 ure, to je 17 ur dnevno. Posledica tega je, da je še ta uslužbenec onemogel in se zahteva po zdravniško pomoč.

e) postaja Zidani most je za 20 uslužbencev pod normalo dotirana. Ljubljana gl. kolodvor pa za 80, od teh samo za vlakospremno službo za 40 uslužbencev pod normalo. To pomanjkanje onemogoča osebju izrabo letnega odmora in ga prekomerno obremenjuje.

f) službene edinice prosijo direkcijo za substitute, katerih pa jim ne more dostaviti vsled pomanjkanja rezerve.

5. Radi pomanjkanja osebja, posebno eksekutivnega, se je pred leti uknil nočni promet na vseh progah drugega reda (Ljubljana—Jesenice, Ljubljana—Novo Mesto itd.), čeravno je promet na teh progah večji kot na progah iste vrste v ostalih železniških direkcijah, kjer imajo še danes nočni promet. Zaradi tega je pred kratkim zaostalo v Ljubljani 1200 ton tranzitne robe, določene za Avstrijo in Švico (preko Jesenic).

Nujno je potrebno, da se zviša stalež železniškega osebja ljubljanskega ravateljstva:

1) Za 2000 takoj, s čemur bi se razbremenilo prezaposleno uslužbenstvo.

2) Za 900 takoj v zameno za že odslužene in nerabne uslužbenke.

3) Za 400 vsako leto kot normalen prirastek za odpadle.

Nove proge

Vsako leto se zgradi v naši državi nekaj 100 km. novih prog. Do leta 1918 je znašal povprečen prirastek v naših krajih, sedanji dravski banovini, ca 20 km. letno, a od preobrata sem le ca 3 km. Večina novih prog se gradi le na teritoriju beograjskega železniškega ravateljstva, ki je do letos pridobilo preko 1000 km novih prog s tem v zvezi nekako 7000 novih uslužbencev in ca 100 milijonov več krajevnega denarnega prometa letno samo na račun prejemkov.

Brezplačno počivanje delavstva

Naše delavstvo je vezano zgolj na zaslužek pri železnici in nima lastne zemlje, ki bi mu nudila podporo za olajšanje borbe za vsakdanje potrebe, kot jo ima delavstvo ostalih pokrajin.

Službeni interesi in gospodarsko stanje železniških delavcev progovzdrževalne službe nujno zahtevajo, da se ljubljanski direkciji da za zadnjo polovico budžetnega leta 1936/37 še 2.500.000 din. naknadnih kreditov. V bodoče naj se loči kredite za stalno delavstvo od kreditov za sezijsko in material.

Stalnost delavcev

V železniški službi je veliko število delavcev s 6 do 10 letno neprekinjeno službeno dobo. Vsi ti so že zdavnaj pridobili pravico *postati stalni* z ozirom na določbe členov 10, 11, 22 in 23 delavskega pravilnika, vendar se to vprašanje ne premakne z mrtve točke vkljub prošnjam prizadetih delavcev. Povdarjamo, da tem uslužbencem teko leta, ne da bi se jim računala

za starosfno zavarovanje. Tudi s tem krši uprava s socijalnega stališča zakonske določbe, ki izrecno priznavajo delavcem pravico do stalnosti po gotovih službenih letih ob izpolnitvi ostalih pogojev.

Delavce, ki bi se jih po čl. 10 moralo smatrati za navadne fizične delavce, ki so leta in leta neprekinjeno v železniški službi, se še vedno vodi kot pogodbene delavce, dasiravno to niso in se jim je tudi z novim pravilnikom ugodnosti odvzelo.

Nastavitev dnevničarjev po zakonu

Dnevničarji, ki jih uprava potrebuje za vršenje službe, ne pridejo do svoje nastavitve po zakonu, vzlic določbi § 11 Zakona o državnem prometnem osebju. Izgovarja se, da ni kreditov. Med njimi je veliko takih s 5 do 10 letno službeno dobo.

Z ozirom na vse, kar sem v interpelaciji navedel, čast mi je vprašati Vas, gospod minister:

1) Ali Vam je poznano stanje železničarjev in njihove službe v območju Ljubljanske žel. direkcije?

2) Ali so Vam poznani vsi nedostatki, ki groze uničiti celokupno železniško službo?

3) Ako Vam je poznano, kaj mislite storiti, da se vsi nedostatki odpravijo?

4) Ali ste pripravljeni pri novi nastavitvi žel. uslužbencev nastaviti prosilce iz Dravske banovine?

Prosim za ustmeni odgovor v Narodni skupščini. Izvolite sprejeti, gospod Minister, izraz mojega spoštovanja.

Beograd, 20 oktobra 1936

Narodni poslanci:

Avguštin Lukačič, s. r.; **Ivan Mohorič**, s. r.; **Stanko Hočevar**, s. r.; **Albin Koman**, s. r.; **Ivan Prekoršek**, s. r.; **Milan Mravlje**, s. r.; **Rajko Turk**, s. r.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Мите Димитријевића и Мирка Комненовића, народних посланика, на Министра правде о поступању према политичким осуђеницима

ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ,

Поводом мог боравка у Загребу, а у току разговора с тамошњим виђеним људима, уручена ми је претставка родбине политичких осуђеника у казнионама у Сремској Митровици и Марибору. У тој претставци с болним апелом изнесе се нечовечни поступци према политичким осуђеницима од стране казнионичких власти и поред расписа који је дао Министар правде године 1935.

Достављајући Вам, Господине Министре, ову хитну претставку част ми је, да Вам нарочито скренемо пажњу на то, да је тај нечовечни поступак према политичким осуђеницима управо у овај час довео дотле да им у самоодбрани сад није преостало ништа друго него да сви уђу у штрајк глађу који би имао почети данас. Овај штрајк око 150 политичких осуђеника у Сремској Митровици јесте очајни њихов протест против свих нечовечних и протузаконитих поступака према њима у казнионама. Стављајући Вам, Господине Министре, све ово на знање, част ми је замолити да после хитног проверавања изволите уложити свој највиши ауторитет да се ти незаконити поступци одмах прекину и тако спрече немилу догађаји у казнионама, који би могли да окаљају углед нашег народа и наше државе. Уједно овим путем молимо Господина Министра да нам изволи одговорити у Народној скупштини:

1) Што је подузето на претставку, упућену Господину Министру правде дне 14 августа о. г.

у оригиналу, од стране родбине политичких осуђеника која је на време скренула пажњу на нечовечне поступке управника казнионе у Сремској Митровици и тражила хитну интервенцију?

2) Да ли је дато наређење за човечно поступање према свима политичким осуђеницима у смислу ранијег расписа Министра правде и тако олакшано њихово стање и спречен, односно прекинут, штрајк глађу политичких осуђеника о коме се говори у најширим редовима наше јавности, и да ли је то наређење протегнуто на све казнионе?

3) Да ли је Господину Министру познато, да су у књизи „Робија“ и „Апел поштености и демократској јавности“ изнешени многи примери који показују да је поступак према политичким осуђеницима такав да је он у супротности са Законом о издржавању казне?

4) Да ли Господин Министар сходним човечним и демократским одредбама намерава спречити да се у будуће за увек онемогући такав поступак према политичким осуђеницима, који узбуђује најшире слојеве нашег народа и изазива огромно незадовољство.

Beograd, dne 24 oktobra 1936 год.

Народни посланици:

Мита Димитријевић, с. р.
Мирко Комненовић, с. р.

INTERPELACIJA

Rajka Turka in tovarišev, narodnih poslancev, na Ministra financ radi odpustitve dveh dnevničarjev pri davčni upravi v Dolenjem Logatcu.

GOSPOD MINISTER!

Dne 20 septembra t. l. so se vršile v Dolenjem Logatcu v Dravski banovini občinske volitve in sta bili postavljeni dve kandidatni listi t. j. lista Jugoslovenske radikalne zajednice in Gospodarska lista, koje nosilec je bil prejšnji predsednik občine g. Tršar. Po ustavi in zakonskih določbal volilnega zakona ima pravico vsak volilec po svobodni volji oddati glas kateri potrjeni listi hoče. Za občinske volitve v Dolenjem Logatcu sta bila vpisana kot volilca tudi Volč Ignacij, davčni služitelj in Kiferle Ciril, začasni davčni eksekutor, oba pri davčni upravi v Dolenjem Logatcu.

Volc Ignacij je poročen, oče treh otrok, ima bolno ženo in je v davčni službi od 1 decembra 1934, miren mož, nikak agitator, ne zahaja nikamor drugam kot v Sokolski dom, kjer je predsednik dramskega odseka.

Kiferle Ciril je samski, maturant realne gimnazije, miren in soliden človek, ne zahaja prav nikamor in se ne zanima za nobeno politično agitacijo. V službi je od 1 avgusta 1934

Oba, tako Volč, kakor Kiferle, sta v službi odlično ocenjena.

Pri občinskih volitvah, dne 20 septembra t. l. sta Volč in Kiferle oddala kot vpisana volilica svoj glas za kandidatno listo, koje nosilec je bil Tršar, ki je tudi napram listi Jugoslovenske radikalne zajednice zmagala.

Samo radi tega, ker sta oddala imenovana dva svoja glasova Tršarjevi listi, sta pa iz službe odpu-

šćena in se jima je dne 22 oktobra t. l. sporočilo, da morata 7 novembra t. l. zapustiti službo. Oba imenovana sta plačana v naprej in bosta ostala 7 novembra brez vsakih sredstev. Volč ima tudi naturalno stanovanje, ki spada k službi, katero bo moral 7 novembra tudi izprazniti, in kam naj gre brez vsakih sredstev s številno družino sredi zime!

Občinski zakon po § 43 izrečno pravi, da nobeno oblastvo ne sme v nobenem primeru klicati volilca na odgovor zaradi glasu, ki ga je oddal pri volitvah. Volč in Kiferle pa nista zakrivila prav ničesar drugega, kakor da sta pri občinskih volitvah, ki so svobodne, oddala svoj glas proti listi JRZ, zato morata pa iz službe.

Vprašamo Vas, gospod minister, ali Vam je znan ta slučaj?

Ako so Vam ta dejstva in ta dva slučaja poznata, kaj nameravate storiti, da se imenovanima popravi krivica, kar jima je zagotovljeno po ustavi in zakonu.

Prosimo za ustmeni odgovor v Narodni skupščini.

Sprejmite, gospod minister, izraze našega odličnega spoštovanja.

Beograd, 24 oktobra 1936

Narodni poslanci:

Rajko Turk, s. r., Rudolf Pleskovič, s. r., Stanko Hočevar, s. r., Stanko Lenarčič, s. r., Milan Mravlje, s. r., Albin Koman, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Rajka Turka in tovarišev, narodnih poslancev, na Ministra financ za redno izplačevanje pokojnin državnim upokojencem v Dravski banovini.

GOSPOD MINISTER,

Gotovo Vam je znano težko, skoraj nevzdržljivo stanje naših upokojencev. Njihov bedni položaj pa se stopnjuje posebno še s tem, da se jim že itak prenizke pokojnine izplačujejo zelo neredno. Često se dogodi, da dobe upokojenci svoje pokojnine še le koncem meseca od Dravske finančne direkcije, dasi morajo svoje obveznosti napram drugim izpolnjevati redno prvega v mesecu. Kakor smo informirani, takih nerednosti v drugih finančnih direkcijah ni. V Beogradu se n. pr. izplačujejo pokojnine takoj 1. ali pa vsaj 2. v mesecu. Z ozirom na zgoraj omenjene nerednosti pri izplačevanju pokojnin si Vas dovoljujemo vprašati,

Gospod Minister, kaj nameravate storiti v tem pogledu. Pripominjamo naj samo še to, da vlada med upokojenci zelo veliko nerazpoloženje, ki vsekakor ni koristno ugledu države.

Prosim za ustmeni odgovor v Narodni skupščini.

Sprejmite, Gospod Minister, izraze mojega odličnega spoštovanja.

Beograd, 19 oktobra 1936

Narodni poslanci:

Rajko Turk, s. r., Rudolf Pleskovič, s. r., Avgust Lukacič, s. r., Ivan Prekoršek, s. r., Ivan Mohorič, s. r., Milan Mravlje, s. r., Albin Koman, s. r.

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskoviča in tovarišev, narodnih poslancev, na Ministra financ za redno izplačevanje plač državnim nameščencem v Dravski banovini.

GOSPOD MINISTER!

Položaj državnih nameščencev je zaradi nizkih prejemkov vrlo težak. Ta položaj pa poslabšuje dejstvo, da se jim na področju Dravske banovine te skromne plače še neredno izplačujejo. Mesto vsacega 1. v mesecu izplačujejo se jim plače mnogo kasneje, včasih celo proti koncu meseca. Državni nameščenci v Dravski banovini prihajajo radi tega v neprijeten položaj, ker svojih obveznosti napram hišnim gospodarjem, trgovcem in obrtnikom i t. d. ne morejo redno izpolnjevati, vsled česar trpi njihov ugled, kakor tudi ugled države pri prebivalstvu.

Z ozirom na gori navedeno, si Vas dovoljujem vprašati, Gospod minister, kaj nameravate ukreniti v

tem pogledu, da se bode plače državnim nameščencem izplačevale redno vsacega 1. v mesecu.

Prosim za ustmeni odgovor v Narodni skupščini.

Sprejmite, Gospod minister, izraze mojega odličnega spoštovanja.

Beograd, 20 oktobra 1936

Narodni poslanci:

Pleskovič Rudolf, s. r., Avguštin Lukačič, s. r., Milan Mravlje, s. r., Ivan Mohorič, s. r., Ivan Prekoršek, s. r., Albin Koman, s. r., Rajko Turk, s. r., Stanko Hočevnar, s. r.

INTERPELACIJA

Rajka Turka, narodnega poslanca na Ministra za notranje zadeve, radi policijske hišne preiskave.

GOSPOD MINISTER!

Dne 30 novembra 1936 se je izvršila pri meni na domu v Ljubljani, Komenskega ul. št. 17 in v moji pisarni Masarykova c. št. 9 policijska hišna preiskava. Preiskavo so vršili policijski kriminalni organi gg. dr. Fakin Josip, policijski komisar, Dobravec Ivan in Reja Jože, podnazornika policijskih agentov, radi brošur „Občinske volitve dne 25. oktobra 1936 v luči resnice“. V tej brošuri sem podal javnosti resničen potek občinskih volitev, ki so se izvršile dne 25. oktobra 1936 v Dravski banovini. Iz brošure je razvidno, da sem za vsak konkreten primer navedel dokaze, kje in kako se je pritisk na volilce vršil. V brošuri je tudi pregled izida občinskih volitev po točnih poročilih, kakor sem jih zbral. Oblast je to brošuro zaplenila in se je radi tega vršila policijska hišna preiskava pri meni.

Čl. 75 ustava z dne 3. septembra 1931 pa izrečno navaja, da brez pooblastila senata odnosno narodne skupščine se njeni člani ne smejo za kazniva dejanja, strojena izvan izvrševanja mandata, klicati na odgo-

vor, niti se jim sme odvzemati svoboda, dokler traja njih mandat itd.

Vkljub jasnemu besedilu ustave je pa policijska uprava v Ljubljani izvršila pri meni hišno preiskavo, mi premetala celo stanovanje in vso pisarno, čeprav me štiti imuniteta in bi se morala po besedilu ustave najprej obvestiti narodna skupščina, da da pooblastilo za postopanje napram meni radi kaznivega dejanja. O tem določa čl. 75 ustave jasno in določno v zadnjem odstavku, ko pravi, da se član narodne skupščine sme klicati na odgovor samo za ono dejanje, zaradi katerega je izročen.

Vprašam Vas radi tega, gospod minister, ali Vam je znan ta slučaj in ako Vam je poznan, kaj nameravate storiti, da se zaščiti imuniteta narodnih poslancev in spoštovanje ustave.

Prosim za ustmeni odgovor v narodni skupščini. Sprejmite, gospod minister, izraze mojega odličnega spoštovanja

Rajko Turk
narodni poslanec